

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

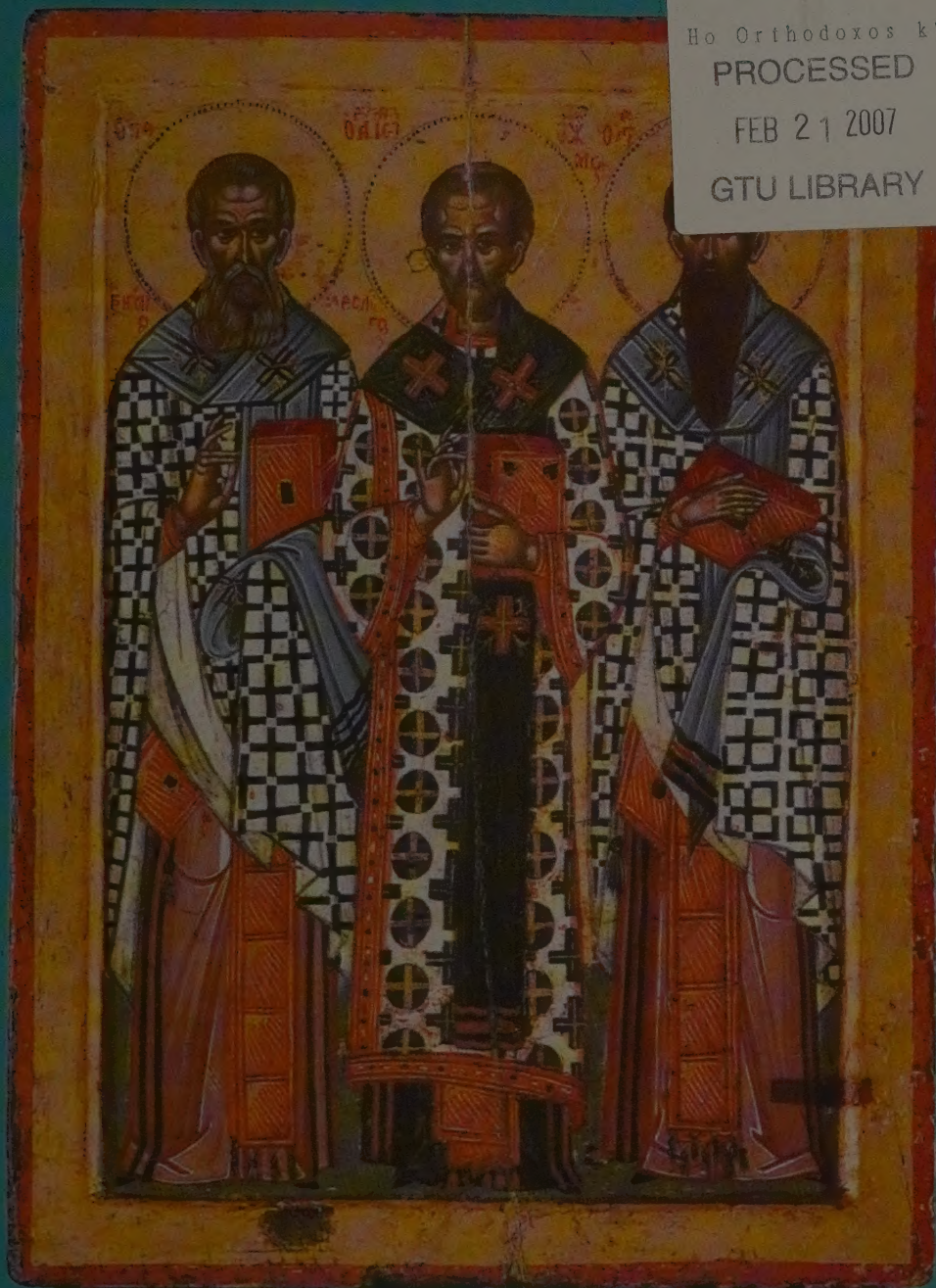
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964 • ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2006 • ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 208-209

Ho Orthodoxos keryx

PROCESSED

FEB 21 2007

GTU LIBRARY

ΕΠΙΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ ΤΗΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

5 Craven Hill, London W2 3EN • Telephone: 020-7723 4787 • Fax: 020-7224 9301

e-mail: thyateiragb@yahoo.com

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964
ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 208-209
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2006
ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ £15
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN
TEL.: 020-7723 4787
FAX: 020-7224 9301

ORTHODOX HERALD

OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARCHDIOCESE
OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN
TEL.: 020-7723 4787
FAX: 020-7224 9301

First Published 1964

Third Period

January - February 2006

No.: 208-209

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 3 ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
- 4-6 ΟΜΙΛΙΑ ΘΕΟΦΙΛ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΡΟΠΑΙΟΥ κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΠΙ ΤΩ ΝΕΩ ΕΤΕΙ
- 7-8 ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ Α.Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ: ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
- 9 ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΣΕΒΑΣΜ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ
- 10 κας ΜΑΡΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛ, ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
- 11 κας ΜΑΡΙΑΣ ΘΕΟΦΙΛΗ, ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
- 12-18 ΔΡΟΣ ΝΙΚΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
- 19 ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, ΤΟ "ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ" ΤΟΥ ΔΡΟΣ ΝΙΚΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ
- 20 ΚΩΝ/ΝΟΥ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ, Ο ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ
- 21 THE ARCHBISHOP'S NEW YEAR MESSAGE
- 22 THE ARCHBISHOP'S ENCYCLICAL ON THE THREE HIERARCHS AND THE HELLENIC LETTERS
- 23-25 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS, "SERMON"
- 26 ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ
- 27 DEFROCKING OF PRIESTS
- 28 DEACON VASSILIOS PAPAVASSILIOU, WAKE UP AND THINK OF ENGLAND
- 29-30 ΕΠΑΦΕΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
- 31-32 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS'S DIARY

Ἁγία Ἀγάθη (5 Φεβρουαρίου)

Ἀγάθης ἀγαθῆς ἀγαπήσωμεν ἄδελους· ἄδλον πίστεως Ὁρθοδοξίας, ἄδλον ὀρθοπράξιας πληρώματος θείας Ἀγάτης.

Ἔργο σέ κερὶ τοῦ μοναχοῦ Ἀλύπιου,
Σκήτη Καψάλας Ἀγίου Ὁρους

ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες.

Ἱερά Μονή Ἀγίου Διονυσίου. Ἁγίον Ὅρος

**ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΕ Ν' ΑΝΑΝΕΩΣΕΤΕ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ
ΣΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΗΡΥΚΑ**

Πρωτοχρονιάτικο Μήνυμα Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου

Ἀγαπητοί μας,

«Ὁ ἐν σοφίᾳ τὰ πάντα δημιουργήσας, προαιώνιε Λόγε τοῦ Πατρὸς, καὶ τὴν σύμπασαν κτίσιν παντοδυνάμῳ σου λόγῳ συστηράμενος, εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητος.» [Ύμνος Ἰνδίκτου]

Συνεχίζουμε οἱ Χριστιανοὶ τοὺς ἐορτασμούς τῶν ἡμερῶν καὶ δοξολογοῦμε τὸν Αἴτιον τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἐλπίδος μας. Πρῶιν λίγες ἡμέρες ἐορτάσαμε περικτανῶς τὴν Χριστούγεννα. Σήμερα περικτανῶς ἐορτάζουμε τὴν εἰσοδὸς μας στὸ Νέο Χρόνο καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ ἐορτάσουμε πανηγυρικά τὰ Ἅγια Θεοφάνεια. Οἱ Εορτές πάντοτε μᾶς ἀνανεώνουν, μᾶς τόνωνουν, μᾶς ἀναγεννοῦν καὶ μᾶς ἀναπτερώνουν τὴν μακαρίαν ἐλπίδα εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστό γιὰ ἓνα καλύτερο, πιὸ καλὸ καὶ πιὸ ὁμορφὸ κόσμο. Ἡ εἰσοδὸς μας στὸ Νέο Χρόνο γιορτάζεται μὲ χαρὰν ἀπὸ ὅλη τὴν Ἀνθρωπότητα, γιατί ὁ χρόνος κρύβει κάποιο μυστήριον, εἶναι μᾶλλον μέρος τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς, ἐπειδὴ μέσα στὰ περιορισμένα πλαίσια τοῦ χρόνου κινεῖται ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Ἀλεξανδρινὸς πατριάρχης Καβάφης, φιλοσοφώντας γιὰ τὸν χρόνο, γράφει: «τοῦ μέλλοντος οἱ μέρες στέκονται μπροστὰ μας σάν μιά σειρά κεράκια ἀναμμένα». Μέσα στὸ χρόνο δημιουργεῖται ἡ ζωὴ, ὁ πολιτισμός, τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει μέσα στὸ χρόνο. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθε στὸν κόσμο μὲ τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου» γιὰ νὰ φέρει τὴν χαρὰ καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ φῶς Του στὴν βασανισμένη ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρεία καινῶνι τοῦ προχριστιανικοῦ κόσμου. Ἐφερε τὸ Εὐαγγέλιον, ἀνανέωσε τὸν χρόνο, ἔδωσε νέα ζωὴ καὶ νέες προοπτικὲς καὶ νέες ἐλπίδες στὴν Ἀνθρωπότητα. Ἐκαμε τὰ «πάντα καινὰ», διάνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ δεῖ καὶ νὰ γνωρίσει καλύτερα τὸν Δημιουργό του. Ὅπως δὲ χαρὰ κτηριστικὰ σημειώνει ὁ Θεὸς Παῦλος ὁ Θεὸς «γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ». (Εφεσίους, κεφ. Α', 8-10).

Κάθε καινούργιος χρόνος ὑποκρίβει αὐτὴν τὴν πίστη καὶ αὐτὸν τὸν συμβολισμό, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀναγκαῖος ἀπαραίτητος γιὰ τὸν ἄνθρωπο πού ζεῖ μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ καὶ πολεμᾷ, ἀγωνίζεται νὰ φτάξει τὸ μέλλον του, νὰ καταξιώσει τὴν ὑπαρξὴ του καὶ νὰ μείνει πιστὸς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ του.

Ἐχουμε, λοιπόν, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, χρέος πρῶτα νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν Δωροδότην Τριαδικὸ Θεὸ γιὰ τὸ μέγα καὶ πλάσιον αὐτοῦ ἔλεος καὶ νὰ τὸν παρακαλέσουμε θερμὰ νὰ μὴν ἀπαμακρύνεται ἀπὸ μᾶς στὸ χρόνο τῆς ζωῆς μας, ἀλλὰ πάντα νὰ παραμένει ὁ βοηθὸς μας ὥστε νὰ ὑπερνικῶμε τὸν «πονηρὸ» καὶ, νικητὴς καὶ ἐλπιδοφόρος, νὰ πορευόμαστε εἰς τὸν βίον τῆς θάλασσας. Σήμερα ὑπάρχουν πολλοὶ πειρασμοί, οἱ ὁποῖοι περικυκλώνουν τὸν ἄνθρωπο, γι' αὐτὸ καὶ κινδυνεύει νὰ χάσει τὸν δρόμο του καὶ νὰ ξεχάσει τὸν αἰῶνα καὶ θεῖο προορισμό του. Αὐτές τῆς μέρες οἱ ἐφημερίδες δημοσίευσαν τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς στατιστικῆς ἣ ὁποία φανερώνει ὅτι τὰ παιδιὰ τὸν Θεὸ τὸν ἔχουν δέκατο στίς προτεραιότητές τους. Πρῶτο μέλημα τῶν παιδιῶν εἶναι νὰ γίνουν πλούσιοι καὶ, δεύτερη ἐπιθυμία τους, νὰ γίνουν διάσημοι. Ἡ οἰκγένεια εἶναι ἔκτη στίς προτεραιότητές τους. Ἀναφέρω δὲ αὐτὰ ἐνδεικτικὰ γιὰ νὰ ὑπενθυμίσω τοὺς πολυώνυμους πειρασμούς πού μαστίζουν σήμερα τὴν καινῶνι. Ἡ οἰκγένεια, ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἀρετὴ κινδυνεύουν πᾶ νὰ μπουνὲν στὸ περιθώριο, σὲ δεύτερη μοῖρα στὴ ζωὴ καὶ τῆς σκέψεως καὶ ἐπιδιώξεως τῶν παιδιῶν μας.

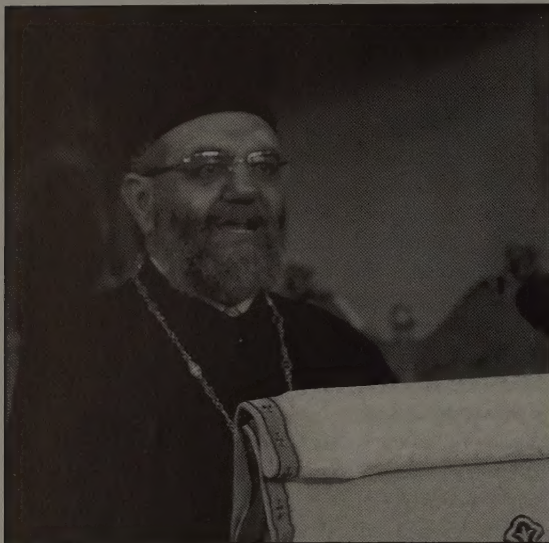
Ὁφείλουμε, συνεπῶς, μὲ τὴν εἰσοδὸς μας στὸ Νέο Χρόνο, νὰ ἀνεφροδῶσουμε τὸν ἑαυτὸ μας, τὰ παιδιὰ μας καὶ τὴν οἰκγένειάν μας μὲ τὰ νάματα τῆς Πίστεως. Νὰ τοὺς ὀπλίσουμε μὲ τῆς ἀρετές μὲ τῆς ὁποῖες γαλουχήθηκε καὶ χαλυβδῶθηκε ἡ Χριστιανικὴ καινῶνι καὶ οἰκγένεια ἐπὶ τῶσους αἰῶνες, κι ἔτσι μπόρεσε νὰ ἐπιβιώσει καὶ νὰ μεγαλουργήσει. Θὰ συνεχίσει δὲ νὰ μεγαλουργεῖ ἐάν παραμένει πιστὴ στὸ μήνιμα τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς αὐτοθυσίας, τῆς προσφορᾶς, τῆς ταπεινώσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἱερῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου, στοιχεῖα βασικά, θεμελιώδη καὶ ἀπαραβίαστα τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας. Πολὺ εὐστοχα ἐλέγχθη ὅτι «ὁ Χριστὸς ἦρθε νὰ φωτίσει τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων. Νὰ τῆς λυτρώσει καὶ νὰ τῆς γεμίσει ἀγαθοσύνη, καλοσύνη, ἐπιείκεια, συγγνώμη, πολιτισμό καὶ μεγαλεῖο». Στὴ σημερινὴ καινῶνι, μὲ τὰ πολλὰ ἐκφυλῶντικὰ «φῶτα», θὰ πρέπει νὰ ὁμολογοῦμε, νὰ ἐξωτερικοῦμε χωρὶς φόβον καὶ χωρὶς πάθος τὴν πίστη μας καὶ τὰ σύμβόλα τῆς ὁπῶς εἶναι ὁ σταυρὸς, τὸν ὁποῖον μὲ καμάρι καὶ περηφάνεια κρεμάμε στὸν λαϊμό μας, τὸν τοποθετοῦμε στοὺς Ναοὺς, στὰ σπίτια, τὰ αὐτοκίνητα καὶ τὰ γραφεῖα μας. Ὅπως δὲ καὶ πάλιν σοφὰ ἐλέγχθη, «ὁ σταυρὸς εἶναι ἔκφραση τῆς πίστεως μας» στὸν Νεκρωναστικὸν Χριστό. Εἶναι δὲ γνωστὸ ὅτι πολλοὶ δυστυχῶς σκανδαλίζονται μὲ τὴν θέα τοῦ συμβόλου τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐνοχλοῦν τὰ παιδιὰ πού φέρουν σταυρό.

Ἀναφέρω αὐτὰ μὲ τὴν εἰσοδὸς μας στὸ Νέο Χρόνον γιὰ νὰ σᾶς καλέσω σὲ ἱερὴ πνευματικὴ σταυροφορία γιὰ τὴ διαφύλαξη τῶν χαρκτηριστικῶν μας ὡς Χριστιανοὶ καὶ μάλιστα Ὁρθόδοξοι. Γαλουχημένοι δὲ μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῶν Χριστουγέννων νὰ ἀνανεώσουμε τὴν ἀγάπη μας πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἑνορίαν μας. Νὰ αὐξήσουμε τὴν προσφορὰ μας καὶ τὸ ἐνεργοῦμενον ἐνδιαφέρον μας γιὰ τὴν Παιδείαν, τὰ Ἑλληνικὰ Ἡμερήσια καὶ Νυχτερινὰ καὶ Σαββατιανὰ Σχολεῖα. Προτεραιότητές μας πρέπει νὰ εἶναι ἡ οἰκγένεια, τὰ παιδιὰ, ἡ Νεολαία, ὥστε νὰ μπορέσουμε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ τοὺς προστατεύσουμε ἀπὸ τὰ πολλὰ «φῶτα», τοὺς φανερούς καὶ κρυφούς πειρασμούς, οἱ ὁποῖοι παραμονεύουν καθημερινὰ στὴ ζωὴ τους καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ τοὺς χειραγωγήσουμε καὶ νὰ τοὺς ἐμπνεύσουμε νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τὸ μυστήριον τῆς Πίστεως. Καὶ αὐτοὶ ἀπελευθερωμένοι ἀπὸ τὴν ἀλαζονείαν τῆς νεότητος, νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ ἀξιοποιήσουν καλύτερα τὸν χρόνο τῆς ζωῆς τους πρὸς δόξαν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς Ἀξίωσε καὶ φέτος νὰ ὑποδεχθοῦμε τὸ Νέο Χρόνον μὲ εἰρήνην καὶ χαρὰ.

Μὲ αὐτές τῆς σκέψεως σᾶς χαιρετίζω ὅλους. Ἰδιαιτέρως εὐχαριστῶ τοὺς Κληρικούς καὶ λαϊκοὺς Ἀρχόντες τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν λαϊκῶν ἱδρυμάτων μας γιὰ τὴν πιστὴ καὶ ἀφοσιωμένη διακονίαν τους γιὰ τὰ καινὰ. Εὐγνώμονες δὲ εὐχαριστίες ἐκφράζουμε καὶ πρὸς τοὺς Πιστοὺς, οἱ ὁποῖοι ποικιλότροπα δίνουν μαρτυρία τῆς εὐλάβειας, τῆς ἐνεργομένης ἀγάπης καὶ τῆς προσήλωσής τους στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Τέλος, ὁλόθερμα συγχαίρω ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἐργατικότητα καὶ τὸν τίμιον ἰδρώτα τους συμβάλλουν εἰς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν πρόδο τόσο τῆς Ἐκκλησίας ὅσο γενικώτερα καὶ τῆς Καινῶνις, μέσα στὴν ὁποία ζοῦμε καὶ προσδεύουμε. Καί, εὐχόμενος σὲ ὅλους, μικροὺς καὶ μεγάλους, τὸ Νέο Χρόνον 2006 εἰρηνικῶς, καρποφόρο σὲ ἔργα καλὰ καὶ ἅγια ἀπὸ τὸν Ἐνανθρωπήσαντα διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν Θεάνθρωπον Χριστό, διατελῶ μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ εὐχῶν.

ΕΠΕΤΕΙΑΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΔΙΑ ΤΟ ΑΠΕΛΘΟΝ ΕΤΟΣ 2005

(Προσλαλιά γενομένη υπό του Πρωτοσυγκελλεύοντος Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Τροπαίου κ. Ἀθανασίου, ἐν τῷ πέρατι τῆς ἐσπερινῆς ἀκολουθίας καί κατά τήν εὐλογία, κοπήν τε καί διανομήν τῆς Ἀγιοβασιλόπιπτας, ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, τῇ γὰρ Δεκεμβρίῳ Βε')

Σεβασμιώτατε Πάτερ καί Δέσποτα, Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἀδελφοί, Εὐλαβέστατα Μέλη τοῦ εὐαγούς Κλήρου, Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες Ὁφφικιάλοι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Ἐντιμολογιώτατε Κύριε Πρόεδρε τῶν Ἑλληνορθοδόξων Κοινοτήτων, Ἐντιμολογιώτατε Ἀρχόντα καί Πρόεδρε τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Παρεκκλησίου, Ἀξιότιμοι Κύριοι Πρόεδροι καί Μέλη τῶν εὐλογημένων Κοινοτήτων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, Ἐρίτιμοι Κυρίαί Πρόεδροι καί Μέλη τῶν Βοηθητικῶν Ἀδελφοτήτων, Ἀξιότιμοι Κύριοι Πρόεδροι καί Μέλη τῶν Σχολικῶν Ἐφορειῶν, Ἑλλόγιοι Ἐκπαιδευτικοί τῶν Ὁμογενειακῶν Ἐκπαιδευτηρίων, Κύριε Πρόεδρε τῆς Νεολαίας Ἀποστόλου Βαρνάβα, Λοιποί Κύριοι καί Κυρίαί Πρόεδροι καί Μέλη Εὐαγῶν Ἰδρυμάτων καί ἄλλων Ὁμογενειακῶν Ὁργανώσεων τε καί Συλλόγων καί ἕτεροι ἐκλεκτοί Ὁμογενεῖς, Ἱεροψάλται, Ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου, Περιούσιε Λαέ τοῦ Θεοῦ,

Συνωδᾷ τῷ Ἀγίῳ Γρηγορίῳ τῷ θεολόγῳ: «Ἐπειδὴ καί τάξις ἀρίστη παντός ἀρχομένου καί λόγου καί πράγματος, ἐκ Θεοῦ τε ἀρχεσθαι καί εἰς Θεόν ἀναπαύεσθαι», ποιοῦμαι τήν ἀρχήν τοῦ λόγου, ὑπέικων τῇ συμβουλῇ τοῦ Ἀγίου Πατρὸς, διὰ τῆς ἀκολουθοῦν προσευχῆς:

«Δόξα πρέπει τῷ Ἀγίῳ Θεῷ, τῷ ἐν Τριάδι γνωριζομένῳ καί ἐν τῷ Πατρὶ, τῷ αἰωνίῳ γεννήτορι, καί ἐν τῷ Υἱῷ, τῷ ἀενάῳ ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννωμένῳ καί ἐν τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι, τῷ αἰεὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐκπορευομένῳ, καί ἐν τρισὶ προσώποις ἅμα λατρευομένῳ τε καί τιμωμένῳ. Δόξαν τε καί αἶνον θαυμάσιον ἀναμέλ-

πῶμεν, τιμὴν τε καί προσκύνησιν λατρευτικῶς ἀποδίδομεν Αὐτῷ, τῷ μόνῳ σοφῷ καί Ἀληθινῷ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς ἐπὶ φθάσαι ἐπὶ τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως».

Καίτοι τόν ἐπετειακόν λόγον τῆς ἀπελεύσεως ἐκαστοῦ ἐνιαυτοῦ ἐνώπιον ὑμῶν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ βήματος ἐπὶ σειράν ἐτῶν προθύμως ἐποίησάμην, νῦν ἴσταμαι ὥδε ἐνεός καί ἀπορῶν. Εἰμὶ ἐνεός καί ἀπορῶν περὶ τοῦ τί εἴπω καί τί λαλήσω τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ἐν τῇ παρουσίᾳ ὥρα τε καί ἡμέρα, ἵνα ἐξ ἐνός μὲν τὰς προθύμους ἀκοάς ὑμῶν τέρψω καί ἐξ ἐτέρου δέ τὰς φιλοθέους ψυχὰς ὑμῶν ἀναπαύσω.

Ἰδοὺ νῦν ὁ σωτήριος ἐνιαυτός, δισχιλιοστός πέμπτος, πεπλήρωται καί ἐκπνέει. Ὅθεν, θεία συνάρσει, κατ' ἔθος ἡμεῖς πάντες ἐκλήθημεν καί προθύμως παρέσμεν ἐνταῦθα, ἵνα αὐτόν αἰσιῶς προπέμψωμεν, τῷ δέ δοτῇρι Θεῷ εὐγνωμόνως ἀναμέλψωμεν εὐχαριστηρίους δεήσεις, ἐπεὶ κατηξίωσεν ἡμᾶς περαιῶσαι τὴν περίοδον τοῦ ἀπερχομένου ἐνιαυτοῦ λυσιτελῶς. Εὐξώμεθα οὖν ἵνα καί ἐν τῷ ἐπιτέλλοντι νέῳ ἐνιαυτῷ, τῷ δισχιλιοστῷ ἕκτῳ τῆς τοῦ Κυρίου χρηστότητος, ἐν χαρᾷ πλείστῃ καί ἐπ' ἐλπίδι ἀμεταθέτῳ ὀξιωθῇται ἡμᾶς εἰσελθεῖν.

Ἀρχόμενος, τοίνυν τοῦ λόγου πειρῶμαι ἀπαριθμῆσαι τὰ πεπραγμένα τοῦ ἔτους, ἐξαιτούμενος τὴν ὑμετέραν ἐπισταμένην προσοχὴν τῆς διανοίας καί ἐν ταυτῷ ἐκζητῶν τὴν ὑμετέραν βαθεῖαν προσευχητικὴν διάθεσιν. Οὕτως ἐνίσχυμένος εὐελπιστῶ εἰπεῖν ὀλίγα πινά δι' ἡμᾶς πάντας ὠφέλιμα καί τῷ Θεῷ μέντοι εὐάρεστα, δοξολογικά, εὐχαριστιακά καί τὰ πάνυ ὕμνολογικά.

Ἐκτείνοντες οὖν τόν λόγον θέλομεν ἐκφράσῃ τὰ λεχθησόμενα ἐν συγκινήσει βαθεῖα, ἐν συνειδήσει καθαρᾷ καί ἐν προσευχῇ ἐκτενῇ. Κεκλήμεθα τοίνυν ἵνα ἀναμέλψωμεν τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ ἅματα καινὰ καί ὕμνους ἐγκωμίους, δηλοποιοῦντες τὰ κατακλύζοντα τὰς ἡμετέρας ψυχὰς αἰσθήματα, ἅτινα μνημονεύουσι τὰς πλουσίας εὐεργεσίας τοῦ Πλάστου, προτρέποντας ἡμᾶς, ἵνα ἐκφράσωμεν ἀπείρους εὐχαριστίας, δι' ἃ ἡμεῖς πλουσιοπαρόχως ἐκ τῶν δωρεῶν Αὐτοῦ ἀηψαύσαμεν.

Ὑπενθυμίζω δὲ ὅτι ὁ πεπερασμένος ἄνθρωπος ζῇ, δρᾷ καί κινεῖται ἐν τῷ κτιστῷ χρόνῳ καί ἐν τῷ πεπερασμένῳ χώρῳ, ὅθεν ὁ ἄνθρωπος διὰ τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων καί μόνον, οὐ δύναται ποιῆσαι οὐδέν. Ἦνωμένος μέντοι μετὰ τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ καθίσταται καί οὗτος παντοδύναμος ἄνθρωπος, ἵνα κατὰ τόν νεώτερον φιλόσοφον εἴπω. Ἦνωμένον οὐκοῦν τό πλαστούργημα μετὰ τοῦ πλαστοουργοῦ δύναται ποιῆσαι

έργα, ως πλείστα καὶ θαυμαστά.

Περιφέρων τοιγαροῦν τὴν σκέψιν ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν ἀνακαλῶ νοερῶς τὰ μεγάλα τε καὶ ἐξαισία, ἅτινα ἐν τῇ ροῇ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου συνετελέσθησαν ἐν τῷ εὐλογημένῳ χώρῳ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων. Ἐρωτῶ οὖν ἑμαυτόν, τίνα ἐξ αὐτῶν ἀναφέρω καὶ τίνα παρασπείρω, τίνα ἐξ αὐτῶν μνημονεύσω καὶ τίνα ἀντιπαρέλθω;

Μιμνήσκομαι τοίνυν πάντα, ἀναφέρω δὲ δειγματοληπτικῶς ἐξ αὐτῶν καὶ ἰδιαίτερος σημεῖω, τὰς ἀλυσιδωτάς καὶ ἀλλεπαλλήλους κοινοτικές συνεδρίας, τὰς φιланθρωπικάς ἐκδηλώσεις, τὰς φιλοφρονητικές συνεστιάσεις, τὰς κατὰ τόπους ἐπισκέψεις, τὰς ἐκπαιδευτικάς δραστηριότητας. Ὁμολογῶ δ' ὅτι ράδιόν μοι ἐστὶ ἀναφέρειν τὰ γεγονότα καθ' ἕκαστον καὶ λεπτομερῶς. Ὅθεν σταχυολογῶν καὶ ἐπιλεκτικῶς συλλέγων μνημονεύω τινά, ἐξάγων ταῦτα ἐκ τοῦ περιθωριακοῦ χώρου τῆς συνειδήσεως ὑμῶν καὶ τοποθετῶν ταῦτα τῷ κέντρῳ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὑμῶν εἶναι.

Τὴν Κυριακὴν, 16ην Ἰανουαρίου, προεξάρχοντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ καὶ Τιμίου Σταυροῦ, Hendon καὶ Golders Green.

Ὡσαύτως ἐν τῷ ἰδίῳ μηνί, μετὰ τῆς μακαρίας μνήμης τῶν Ἀγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐωρτάσθησαν λαμπρῶς τὰ ἑλληνικά καὶ χριστιανικά γράμματα. Ἐπὶ τοῦτο ἐκλήθησαν ἐξ Ἑλλάδος μὲν, ὁ ἐξοχώτατος Ὑφυπουργὸς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Σπύρος Ταλιαδοῦρος, καὶ ἐκ Κύπρου δὲ ὁ κος Ἄνδρος Παυλίδης, διευθυντὴς τηλεοπτικῶν προγραμμάτων τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Ἰδρύματος Κύπρου (ΡΙΚ). Ὁ πρῶτος ἐξεφώνησε ἀνάλογον λόγον ἐν τῷ Ἱερῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Ὁ δὲ δεῦτερος παρέδωκεν εὐαρίθμους διαλέξεις ἐν ταῖς ἑλληνορθόδοξοις κοινότησι τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐνώπιον ποικίλου ἀκροατηρίου.

Πανηγυρικοὶ δ' ὡσαύτως ἑορτασμοὶ ἐπραγματώθησαν ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλληνορθόδοξων Κοινοτήτων ἐν τῷ ξενοδοχείῳ London Marriott, ἐπὶ τῇ αἰσῇ συμπληρώσει πεντηκονταετοῦς εὐδοκίμου, πυκνῆς καὶ κατηξιωμένης διακονίας ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Σεπτοῦ Ποιμενάρχου, Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ.κ. Γρηγορίου. Ἐτι δὲ διωργανώθησαν οἱ ἐτήσιοι ἑορτασμοὶ τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Royal National, τὴν Πέμπτην, 27ην μηνός Ὀκτωβρίου.

Περատωθείσης, Σεβασμιώτατε, τῆς Ὑμετέρας συνδικῆς θητείας ἐν τῇ Ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας κατὰ μῆνα Φεβρουαρίου, Ὑμεῖς συνεχίζετε ἀόκνως καὶ ἀνυστάκτως τὴν Ὑμετέραν ποιμαντορικὴν διακονίαν, ὄντας νῦν πλουσιώτερος ἐν ἐμπειρίᾳ περὶ τῶν ἀφορώντων ἐν τῷ πανιέρῳ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ πραγμάτων.

Κατὰ τὸ περιπευθὸν ἔτος ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς ἡμῶν Πατριάρχης Κύριος Κύριος Βαρθολομαῖος, ἐπραγμάτωσεν ἐπισκέψεις ἐν τῷ κλίματι

τῆς Βιβλικῆς ταύτης καὶ πρεσβυτέρας ἐν Εὐρώπῃ θυγατρός τοῦ Θρόνου, ἥτοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων, δῖς. Τὴν μὲν πρώτην ἐν τῇ Νήσῳ Ἰρλανδία, ἐνθα ἐγένετο Συνέδριον ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Παγκοσμίου Τραπεζίης (World Bank), κατὰ τὰς ἡμερομηνίας, 30ην καὶ 31ην Ἰανουαρίου καὶ 1ην Φεβρουαρίου, ἐν ἔτει διςχιλιοστῷ πέμπτῳ (Βε').

Κατὰ δὲ τὸν μῆνα Νοέμβριον ἐσχομεν τὴν εὐλογίαν δευτέρας ἐπισκέψεως τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου, τοῦ Αὐθέντου καὶ Δεσπότης ἡμῶν, κατὰ τὸ ἐκπνέον ἔτος, ὃς ἀνταποκρινόμενος τῇ προσκλήσει τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Λονδίνου ἔδωκε διάλεξιν ἐν τῇ Πανεπιστημιακῇ Οἰκονομικῇ Σχολῇ Λονδίνου (London School of Economics) ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ἡ θρησκεία ἐν μᾶ Εὐρώπῃ μεταβαλλομένη».

Αἱ Βοηθητικαὶ Ἀδελφότητες τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, τὴν Τρίτην, 18ην Ὀκτωβρίου, ἔσχον ἐπιτυχῶς τὸ ἑαυτῶν εὐρείας συμμετοχῆς συνέδριον, φιλοξενηθέν ἐν τοῖς χώροις τῆς κοινότητος Ἀποστόλου Βαρνάβα Βορείου Λονδίνου.

Ἐπιπροσθέτως τὸ Κεντρικὸν Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, τὴν 31ην Ὀκτωβρίου, ἐν ἡμέρᾳ Δευτέρα συνεκάλεσεν ἐκπαιδευτικὸν συνέδριον, στεγασθέν ὑπὸ τῆς κοινότητος Ἀγίου Ἰωάννου Βαπτιστοῦ. Ἐν τῷ συνεδρίῳ τούτῳ διεπιστώθη τὸ εὖρος τοῦ ἐπιτελουμένου ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου, ἐθίγησαν πολλὰ τε καὶ ποικίλα θέματα, διηνεκῶς τάλανίζοντα τὴν παροικιακὴν παιδείαν καὶ ἕτερα ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν καλυτέραν προαγωγὴν καὶ ἀνέλιξιν αὐτῆς.

Ἐν τῷ ἀπερχομένῳ δ' ἔτει, ὡς εἰκός, ἀδελφοί τινὲς ἐξεδήμησαν πρὸς Κύριον μετατιθέμενοι οὕτω ἐκ τῶν κόλπων τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας καὶ συντασσόμενοι ἐν τοῖς κόλποις τῆς θριαμβευούσης τοιαύτης. Ἀναφέρομαι πρῶτον τῷ ἀοιδίμῳ καὶ πολὺν ἔροντι πρῶν Ἀμερικῆς κυρῷ Ἰακώβῳ (14-4-2005), ὅστις ἐγκατέλιπε τὴν σκηνὴν τοῦ κόσμου τούτου ἐν βαθεῖ γήρατι. Ὁ ἀπελθὼν ἱεράρχης ἠνάλωσεν ἑαυτὸν διακονῶν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐν τῇ μεγάλῃ ἡπείρῳ τῆς Ἀμερικῆς. Ἀποτελεῖ δὲ οὗτος λίαν πιθανῶς τὸν ἔσχατον Ἀρχιερέα τοῦ κρίκου τῆς ἀλυσίδος τῶν Ἀρχιερέων τῆς ἑαυτοῦ σειρᾶς.

Ἐν συνεχείᾳ μνημονεύω τὸν ἀειμνήστον Ἀρχιμανδρίτην Νικηφόρον Κυκκώτην, ὅστις ἐκοιμήθη τὴν 22αν μηνός Αὐγούστου. Ὁ ἀπελθὼν δηρόνῃσιν εὐδοκίμως καὶ ἐπὶ ἔτη μακρά ἐν τῷ Ἱερῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῶν Ἀγίων Πάντων Βορειοδυτικῷ Λονδίνο. Ὁ μακαριστὸς Νικηφόρος ἐχρημάτισεν ὡσαύτως πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς διακονήσας τοῦτο μετὰ συνέσεως, φρονήσεως καὶ ἐπαξίως.

Ἐπιπροσθέτως μνεῖαν ποιῶμαι τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Χατζηγιάννη, ὑπηρετήσαντος ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνορθόδοξου κοινότητος Ἀγίων Δημητρίου καὶ Νικήτα, ἐν τῇ πόλει Πλύμουθ, συνεχίζων τοιοῦτοτρόπως τὴν οἰκογενειακὴν αὐτοῦ παράδοσιν καὶ προσφοράν.

Μνημονεύω δ' ὡσαύτως τὰς ψυχὰς τῶν τραγικῶς ἀπωλεσθέντων ἀδελφῶν κατὰ μῆνα Αὐγουστον ἐν τῷ ἀεροπορικῷ δυστυχήματι, τὸ ἐπισυμβάν ἐν τῇ περιοχῇ Γραμματικοῦ ἐν Ἑλλάδι, τὴν 14ην μηνὸς Αὐγούστου. Εἴη ἡ μνήμη αὐτῶν ἀγία.

Φεῖ! Αἱ ἀνά τὸν κόσμον τρομοκρατικαὶ ἐπιθέσεις δὲν ἐφείσθησαν τῆς μεγαλοπύλεως τοῦ Λονδίνου, ἥτις ἐδέχθη τὰς ἐπιθέσεις ταύτας κατὰ μῆνα Ἰούλιον (7-7-2005), ἐν αἷς ἐτραυματίσθησαν καὶ τινὰ μέλη τῆς ἡμετέρας Ὁμογενείας.

Ἐπανερχόμενοι οὖν ἐν τοῖς πράγμασι τῆς ἡμετέρας Ἀρχιεπισκοπῆς, μνηνησόμεθα νῦν τοῦ ἐκ τῶν συνεργατῶν ἡμῶν ἐν τῇ ραδιοφωνικῇ ἐκπομπῇ τῆς «Φωνῆς τῆς Ἐκκλησίας» πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κυρίου Χρυσοστόμου Μιχαηλίδη, ὅστις νῦν εὐρίσκεται ἐν ἀσθενείᾳ κατακειμένος, αἰρῶν καθημερινῶς καὶ ἐν ὑπομονῇ τὸν ἑαυτοῦ σταυρόν. Προσευχόμεθα διὰ τὴν ταχεῖαν ἀνάρρωσιν καὶ πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς πολυτίμου ὑγείας αὐτοῦ, ἵνα ἀπροσκόπως ἐπανέλθῃ ἐν τῇ ἑαυτοῦ λιαν χρησίμῳ διακονίᾳ. Τούς δὲ ὑπολοίπους συνεργάτας ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς καταστέφω δι' ἐνθέρμων εὐχαριστιῶν διὰ τε τὴν ἀμέριστην καὶ πρόθυμον συμπαράστασιν αὐτῶν, καθὼς καὶ τὴν ἀγαστήν ἡμῶν συνεργασίαν.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἐκ τῆς θέσεως τοῦ προέδρου τοῦ ΕΦΕΠΕ, διηνεκῶς ἐκφράζει τὴν ἀνύστακτον μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοὺς φοιτῶντας νεοσσοὺς τῆς Ὁμογενείας ἐν τοῖς παροικιακοῖς ἐκπαιδευτηρίοις. Αὐτὴ ἡ μέριμνα ἐκδηλοῦται διὰ συνεδριάσεων καὶ συνεδρίων, ἐπισκέψεων καὶ ἀγιασμῶν καὶ συχνὴν τέλεσιν τῆς Θείας Λατρείας.

Κατὰ μῆνα Μαῖον ἔλαβε χώρα ἡ Ἱερατικὴ Σύναξις τοῦ εὐαγούς κλήρου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Αὕτη συνήλθε ἐπὶ τριήμερον (Δευτέραν, Τρίτην, Τετάρτην) ἥτοι κατὰ τὰς ἀντιστοιχοῦς ἡμερομηνίας 9ην, 10ην καὶ 11ην τοῦ μηνὸς Μαΐου, ἐν τῷ συνεδριακῷ ποιμαντικῷ κέντρῳ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, κειμένῳ παρὰ τῇ πόλει τοῦ Ἀγίου Ἀλβανού.

Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ συνεχίζουσα τὸ ἱεραποστολικόν αὐτῆς ἔργον ἐν τῇ ροῇ τοῦ ἔτους ἐξέτισε πολλὰ πρόσωπα καὶ ὁμάδας. Μεθ' ὧν ἐδεξιώσατο φιλαδέλφως καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου ὁμάδα Οὐκρανῶν Ἀρχιερέων, ἀνηκόντων τῇ Μητρί Ἐκκλησίᾳ.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ ἐκφράζουσα τὴν ἀγάπην καὶ μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν νέαν γενεάν συνεκάλεσεν δὶς Συνέδριον Νεολαίας, ἥτοι τὴν Δευτέραν, 28ην μηνὸς Μαρτίου, ἐν τῇ κοινότητι τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, καὶ τὴν Τρίτην, 27ην μηνὸς Δεκεμβρίου, ἐν τῇ κοινότητι Τιμίου Σταυροῦ, Hendon. Οἱ προσερχόμενοι νέοι θέλουσι ἀποτελέσει, θὰ ἔλεγέ τις, τὸ λῆμμα, ὃ κληθήσεται ἐν τῷ πληρώματι τοῦ χρόνου, ἵνα ὡς καλλιέλαιος ἐγκεντρισθῶσι ἐπὶ τὴν ἀγρίελαιον, κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ θείου Παύλου καὶ μεταμορφώσῃ ταύτην.

Πάνυ δικαίως ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ (μεγάλου σχήματος) γίνεται εὐφημος μνεία τῶν δωρητῶν, προστατὴν τε καὶ οικονομικῶν

χορηγῶν δι' εὐχαριστίαν καὶ ἐπαινον αὐτῶν, ἐκφρασιν ἅμα εὐγνωμοσύνης ἀλλὰ καὶ προβολὴν τοῦ καλοῦ παραδείγματος αὐτῶν πρὸς μίμησιν ὑπὸ τῶν ἐχόντων καὶ δυναμένων.

Ἦμεῖς, Σεβασμιώτατε, ἐκπροσωπῶν τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν παρέστητε ἐν ταῖς γενομέναις τελεταῖς ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Γεωργίας καὶ ὡσαύτως ἐν ἐκείναις αἰτίνες ἐγένοντο ἐν τῇ πόλει τοῦ Κιέβου πρὸς τιμὴν τοῦ τοπικοῦ αὐτῆς Μητροπολίτου.

Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ ἐπιθυμοῦσα ἐκφράσαι τὴν ἑαυτῆς ἐκτίμησιν ὡς πρὸς τὴν ἀθόρυβον προσφορὰν τῶν συζύγων τῶν ἱερέων καὶ διακόνων αὐτῆς παρέθεσε φιλοξενίαν, ἵνα τιμῇ αὐτάς. Αὕτη προσεφέρθη ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Δημητρίου Edmonton, τὴν Πέμπτην, 23ην μηνὸς Ἰουνίου.

Χειροτονία μιᾶς τριάδος πρεσβυτέρων, μιᾶς δυάδος διακόνων, καθὼς καὶ ἀφίξεις μιᾶς πεντάδος Ἀρχιμανδριτῶν, ἵνα καλύψῃ ἀρκούντως καὶ ἄχρι καιροῦ θεραπεύσῃ ἱκανοποιητικῶς τὰς νῦν ὑπαρχούσας καὶ ἀναφυσμένας πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἑαυτῆς ποιμνίου.

Ἀτυχῶς ἡ ταχεῖα, μεθοδική, ἐν τισὶ δέ περιπτώσει βιαία καὶ ἀέναντος εἰσβολὴ τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος ἐν τῇ καθ' ἡμέραν ζωῇ τοῦ κόσμου, οὐκ ἀφήκεν ἀνεπηρέαστα καὶ ἀπυρόβλητα μέλη τινὰ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Στῶμεν οὖν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου, καθ' ὅτι «ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται». (Α' Ἰωάν. ε' 19)

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐπισκέψεων, ἃς ἐδέχθη ὁ Ἀρχιεπισκοπικός οἶκος μνημονεύω τὴν τοῦ Εξοχωτάτου Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Τάσσου Παπαδοπούλου, ἥτις ἐγένετο καθ' ἡμέραν Δευτέραν, κατὰ τὴν 25ην Ἰουλίου καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων καὶ πινῶν ὁμογενειῶν καὶ κοινοτικῶν παραγόντων. Ἀναφέρω ὡσαύτως τὴν ἐπίσκεψιν ἐν τῇ Ὁμογενείᾳ ἡμῶν τῆς ἐριτίμου συζύγου τοῦ Προέδρου, κυρίας Φωτεινῆς Παπαδοπούλου, συσχεπισθεῖσαν μετὰ τῶν τοῦ ραδιομαραθωνίου ἐκδηλώσεων, ἥτις (ἐπίσκεψις) ἐγένετο περὶ τὰ μέσα μηνὸς Ὀκτωβρίου.

Σεβασμιώτατε ἄγγελε τῆς ἐν Θουαίρεισι οὔσης καὶ ἐν ταῖς Βρετανικαῖς Νήσοις μεταφυτευθείσης ἐκκλησίας (Ἀποκ. β' 18), συνεχίσατε ἐπιτελεῖν τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἐπιδιδόμενος, ὡς ἄχρι τοῦ νῦν πράττετε, ἐν τῇ καλλιέργειᾳ καὶ διαπύξει τοῦ διδακτικοῦ, λατρευτικοῦ, ποιμαντικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ ἱεροῦ ἅμα ἔργου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἦμεῖς πάντες, ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι, λαϊκοὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόντισσες, ὑπεκόντες τῇ φωνῇ τῆς ἁνωθεν κλήσεως ἐσμέν ἄσκητοι καὶ ἀνύστακτοι συνεργάται καὶ συνοδοιπόροι τῆς ἡμετέρας Σεβασμιότητος, διὰ τὴν διαφύλαξιν καὶ διατήρησιν τῶν τιμαλφῶν τοῦ Γένους καὶ ἀκροώμενοι τοῦ Ἰοῦ τοῦ Θεοῦ λέγοντες: «ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἦξω» (Ἀποκ. β' 25).

Κατακλείοντες τοιγαροῦν τὸν λόγον εὐξώμεθα ὑπὲρ τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τῆς τοῦ Κυρίου χρηστότητος, ὅπως ἔσται μεστός θειῶν δωρεῶν, κομιστής πλουσίων εὐλογιῶν καὶ θύρα εἰρήνης, ἀναπαύσεως καὶ χαρᾶς, διὰ τε τὸ κλέος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν διηνεκὴν προκοπὴν τοῦ εὐλαβοῦς καὶ φιλοθέου Γένους ἡμῶν.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

**Ὁμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου, κατὰ τὴν τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Γραμμάτων
Φανάρι 30/01/2006**

Ἰερώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς, Ἐντιμότατε καὶ ἀγαπητέ κύριε Γενικὲ Πρόξενη τῆς Ἑλλάδος, Ἑλλογιμώτατοι κυρίαί καὶ κύριοι Ἐκπαιδευτικοί, Ἐφοροί, Λυκείαρχοι, διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι ἐν ταῖς ἐκπαιδευτηαῖς τῆς Ὁμογενείας ἐνταῦθα, Τέκνα τῆς ἡμετέρας Μετριοτήτος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἀρχαῖον ἔθος τελοῦντες καὶ ἀπὸ τοῦ χρόους μὴ κινουντες συνεκεντρώθημεν σήμερον, ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, διὰ νὰ τιμήσωμεν αὐτούς, καὶ ταυτοχρόνως νὰ δηλώσωμεν στεντορεῖως καὶ πανηγυρικῶς ὅτι καὶ ἡμεῖς τρέφομεν, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, βαθεῖαν ἐκτίμησιν πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὴν μόρφωσιν, τὴν ὁποίαν ὑποδολοῦμεν διὰ τῆς περιεκτικῆς λέξεως Γράμματα. Δι' αὐτό καὶ ἐναλλάσσομεν συνήθως τὸν ὅρον ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μὲ τὸν ὅρον ἐορτῆς τῶν Γραμμάτων. Τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ ὑψηλὴ Ἑλληνικὴ (ἢ ἄλλως θύραθεν) γνώσις καὶ παιδεία εἰς τὴν συνειδησίμ μας ταυτίζονται.

Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως. Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Αὐτοῦ. Ἀσφαλῶς δὲν πρόκειται περὶ μορφολογικῆς ἀπεικονίσεως τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ περὶ ὑπάρξεως ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰδιοτήτων καὶ δυνατοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἀντικατοπτρίζουν παρομοίας ἰδιότητος τοῦ Θεοῦ. Μία ταύτων ἡ γνωστικὴ ἰκανότης τοῦ ἀνθρώπου, μικρόν ἀπείκασμα, στοιχειώδης ἀπεικόνισις τῆς παντογνωσίας τοῦ Θεοῦ. Καλλιεργοῦντες τὴν γνώσιν μας ἐπεκτεινόμεθα εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν καὶ τιμῶμεν οὕτω τὸ μέγα τοῦτο δῶρον τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς. Ὅσον περισσότερο αὐξάνομεν τὰς γνώσεις μας τόσον περισσότερο πλησιάζομεν πρὸς τὸ πάντοτε ἄφθαστον ἰδεῶδες τῆς παντογνωσίας τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας συνεκεντρώθῃ καὶ ἡξιοπαίθη πᾶσα συλλήβδην ἡ γνώσις τῆς ἐποχῆς των. Κλασσικὴ φιλολογία, λογοτεχνία, δραματογραφία, ρητορικὴ, φιλοσοφία, συγγραφικὴ ὁμιλιτικὴ, θεολογία, ἱατρικὴ, ἀνθρωπολογία, φυσικὴ, κοσμολογία, ἀστρονομία, νομικὴ,

κοινωνιολογία, παιδαγωγικὴ, διοίκησις καὶ ὁργάνωσις καὶ εἰς πῖς ἄλλη. Δὲν ἐδίστασαν νὰ προσλάβουν τὴν γνώσιν ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἦτο μεμιγμένη μὲ ἐσφαλμένους εἰδωλολατρικὰς δοξασίας. Δὲν ἀπέρριψαν τὸ σύνολον ἐκ φόβου μήπως παγιθευθοῦν εἰς τὸ νοσογόνον τμήμα τῆς ἀρχαίας σοφίας. Ἄλλ' ἐπιμελῶς διακρίναντες τὸ νοσηρὸν ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς διεκράτησαν τὸ ὑγιὲς καὶ ἀπέβαλον τὸ νοσοῦν.

Τοῦτο δὲ ἐπραξαν μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτηδειότητος καὶ προσοχῆς. Διετήρησαν ἀθικτον τὴν ἀκεραιότητα τοῦ προσώπου, μᾶλλον δὲ ἔδωσαν ἰσχυράν ὥθησιν εἰς τὴν ὑγιᾶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Δὲν κατέστρεψαν τὴν προσωπικότητα, ὡς πράττουν αἱ σύγχρονα σέκται, αἱ ὁποῖαι κατασυντρίβουν καὶ ἐκμηδενίζουν τὸ πρόσωπον τοῦ προσηλύτου διὰ νὰ δημιουργήσουν ἕναν πειθήνιον ὁπαδὸν ἢ ἐκτελεστήν τῶν ἰδικῶν των ἐντολῶν καὶ θελήσεων. Πολὺ ὠραῖα ἐκφράζει τοῦτο ὁ ὕμνογράφος τοῦ δοξαστικοῦ τῶν ἀποστίχων τῆς προλαβούσης 9ης Ἰανουαρίου. «Δίχα πυρὸς ἀναχωνεῦε, καὶ ἀναπλάττει ἄνευ συντρίψεως, καὶ σώζει» ὁ Χριστός.

Μεγαλειώδης ἡ ἐκφρασις, ἀλλὰ ἀκόμη περισσότερον μεγαλειώδης ἡ πραγματικότης. Ὁ Χριστός, ἡ Ἐκκλησία μας, τὰ ὅργανά της, οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι δὲν κατακαίουν, δὲν κατασυντρίβουν τὸν ἄνθρωπον. Ἀναχωνεῦουν, ἀναπλάττουν καὶ σώζουν αὐτόν. Μακράν ἀφ' ἡμῶν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ προσώπου ὡς τῆς σταγόνης ἐν τῷ ὠκεανῷ, ἣν ἐπεθύμησαν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των πινές των μὴ γνωρισάντων τὸν Σωτῆρα Χριστὸν κατοίκων τῆς Ἀπῶ Ἀνατολῆς. Μακράν ἀφ' ἡμῶν καὶ ἡ ὑποδούλωσης τῶν συνανθρώπων μας εἰς ἡμᾶς καὶ ὁ εὐτελισμὸς αὐτῶν, τὸν ὁποῖον συνεπάγεται ἡ μεταβολὴ των εἰς ἄνευ βουλήσεως ἀνδρείκελα, ὑποτεταγμένα ἐν ὑπνώσει εἰς τοὺς μὴ σεβασμένους τὰ ἰδιώματα τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ εἰκόνης τοῦ Θεοῦ, ἐν οἷς ἡ ἐλευθερία καὶ ὁ αὐτοπροσδιορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Σήμερον εἶναι ἰδιαιτέρως ἐπίκαιρον νὰ μελετήσωμεν αὐτὴν τὴν στάσιν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Τοῦτο, διὰ δύο

λόγους: Πρώτον, διότι ἀναβιοῦν οἱ ἀρχαιολάτραι, οἱ δη-
λοῦντες ὅτι ἀδυνατοῦν νά συναποδεχθοῦν ὁμοῦ μετά
τῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν γνῶσιν καὶ σοφίαν συμπαθείας
των καὶ τὸν Χριστιανισμόν ἢ τοὺς χριστιανούς καί, δεύ-
τερον, διότι κηρύσσεται εὐρέως ὡς σωτηριῶδης θρη-
σκεία πῖς ἐξ ἀνατολῶν, ἡ ὁποία κατασυντρίβει τὴν προ-
σωπικότητα τῶν προσηλύτων τῆς, τοὺς ὁποίους διαμορ-
φώνει εἰς ἄβουλα φανατικά ὄντα μὴ ἔχοντα ἐπὶ γνώσιν
τῆς ἀθλίας καταστάσεώς των.

Ἡμεῖς, συμπορευόμενα μετὰ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ
ἐπιλεκτικῶς μέ πᾶν τό καλόν τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προ-
γόνων, εὐρίσκουμεν μετὰ τοῦ Περικλέους τό εὐδαιμον εἰς
τό ἐλεύθερον καὶ διακηρύσσομεν καὶ ἀποδεικνύομεν διὰ
τῆς βιοτῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν πιστῶν τό τοῦ Ἀπο-
στόλου, ὅτι δηλαδή ὅπου Πνεῦμα Κυρίου ἐκεῖ ἐλευθερία.
Ὅπου, λοιπόν, Χριστός ἐκεῖ ἐλευθερία ἀπὸ τοῦ φόβου
τῆς κολάσεως, ἐλευθερία ἀπὸ πάσης δεισιδαιμονίας,
ἐλευθερία ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν παθῶν. Ἐλευθερία καὶ
ἀπὸ τοῦ τρόμου τῆς ἀνάμου ἐξουσίας. Ἀπόδειξις αὐτῆς
τῆς μεγαλειωδεστάτης ψυχικῆς ἐλευθερίας καὶ παντός
ἄλλου ἀγαθοῦ, εἶναι ἡ στάσις τοῦ Μεγάλου Βασιλείου
ἐναντι τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ αὐτοκράτορος ἢ στάσις
τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐναντι τῆς αὐτο-
κρατείας, τῆς ἀρπαξάσης τὸν ἀγρόν τῆς πτωχῆς καὶ
τοῦ Εὐτροπίου ὡς καὶ ἡ στάσις τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ
Θεολόγου ἐναντι ἐκείνων οἱ ὁποῖα ἡμφεσβήτησαν τὴν
Πατριαρχικὴν του ιδιότητα.

Ὁ Μέγας Βασίλειος εὐτόλμως ἐδήλωσεν ὅτι δέν
φοβεῖται οὔτε τὴν δήμευσιν, οὔτε τὴν ἐξορίαν, οὔτε τὸν
θάνατον, δι' ὧν ἠπειλεῖ αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς, προκειμένου
νά τὸν ἐξαναγκάσῃ νά ὑποκύψῃ εἰς τὴν θέλησίν του. Ὁ
Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος δέν ἐδίστασε νά καταγ-
γεῖλῃ τὴν ἀνομίαν τῶν ἰσχυρῶν, παρ' ὅλον ὅτι οἱ πνευ-
ματικῶς ἀνελεύθεροι ἐκ παθῶν διῶκται τοῦ ἐξώρισαν
αὐτόν καὶ ἐμμέσως διὰ τοῦ κόπου τῆς ὁδοπορίας τὸν
ἐθανάτωσαν. Ὁ δὲ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος δέν
ἐδίστασε νά παρατηρήσῃ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου
τῆς Βασιλευούσης διὰ τοῦ μνημιώδους ἀποχαιρετιστη-
ρίου λόγου του, τοῦ ἀναδείξαντος αὐτόν ὑπέρτερον καὶ
ἐλεύθερον πάσης φιλοδοξίας καὶ φιλαρχίας.

Εἰς αὐτό τό ὕψος ἐλευθέρου ἤθους ὑμώθησαν οἱ
Ἅγιοι Ἱεράρχαι παρὰ τὴν πρὸς τὰς πολλὰς χριστι-
ανικὰς καὶ θύραθεν γνώσεις των. Δέν ἡμπούσαν ἢ γνῶσις
τὴν ἐλευθερίαν. Οὐδὲ ἡ εἰς Χριστὸν πίστις αὐτῶν ἀπε-
μείωσε τὴν θαυμασίαν ἀρετὴν των, τὴν ὁποίαν ζηλο-
φθόνως ἀναγνωρίζομεν ἢ ὡς ἀπλησίαστον παρ' ἡμῶν

βλέποντες αὐτήν.

Οὐδεμία σύγκρισις τῆς πολυπράγμονος δραστηριό-
τητος καὶ τῆς πολυταλάντου προσωπικότητος τῶν
Τριῶν Ἱεραρχῶν πρὸς τὴν ταιαύτην τῆς ἀνατολικῆς
ἐκείνης θρησκείας, ἡ ὁποία ἀποζητεῖ τὴν λύτρωσιν εἰς
τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ προσώπου. Εἰς τὸν ἀπογοητευμένον
ἀπὸ τὸν κόσμον ὁπαδὸν τῆς ἀνατολικῆς αὐτῆς θρη-
σκείας εἶναι ἀδιανόητος ἢ διὰ τῆς Βασιλειάδος
ἀσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου φιλανθρωπία.
Εἶναι διὰ τὸν ἴδιον ἐγκεντρικὸν ὁπαδὸν ἄσκοπος ὁ ὑ-
πέρ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἡθους τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ
λαοῦ ἀγὼν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἄλλ'
εἶναι καὶ ἀνωφελὴς ἡ ὑπέρ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ὀρθο-
δόξου φρονήματος ἐργώδης προσπάθεια τοῦ Ἀγίου
Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὁ ὁποῖος, χρησιμοποιοῦσας, ὡς
καὶ οἱ ἄλλοι δύο Ἱεράρχαι, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀρχαίας γραμ-
ματείας διδασχθεῖσαν εἰς αὐτοὺς τέχνην τοῦ λόγου, με-
τ᾽ ἐστρεψε τὴν Πόλιν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἀπὸ τοῦ
Ἀρειανισμοῦ.

Ἡ φιλοπονία περὶ τὰ Γράμματα προετοιμάζει τὸν
ἄνθρωπον διὰ τὴν φιλοπονίαν εἰς τὴν ζωὴν. Ἐπειδὴ δὲ
τὰ ἀγαθὰ κόποις κτῶνται, εἴτε ὑλικά εἴτε πνευματικά, τό
ἐνδιαφέρον διὰ τὴν γνῶσιν μαρτυρεῖ κατ' ἀρχὴν καὶ
δυνατότητα διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς. Ἄλλ'
ἀτυχῶς θύραθεν γνῶσις καὶ ἀρετὴ δέν συμβαδίζουν
πάντοτε. Ἐκείνη μόνον ἡ γνῶσις ἐλευθεροῖ ἀπὸ πάσης
δουλείας εἰς τὰ ἐπίμεμπτα πάθη, ἥτις ἀφορᾷ τὴν κατὰ
Θεὸν ἀλήθειαν. «Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια
ἐλευθερώσει ὑμᾶς». Αὕτη ἡ ἄλλης φύσεως γνῶσις μας
εἶναι ἐξ ἴσου, μᾶλλον δὲ πολὺ περισσότερον,
ἀπαραίτητος διὰ τὴν σωτηρίαν μας ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ
παλαιοῦ ἐν ἡμῖν ἀνθρώπου. Τό ἄριστον, βεβαίως, εἶναι ὁ
συνδυασμός καὶ ἡ συνύπαρξις ἐν ἡμῖν ἀμφοτέρων τού-
των τῶν εἰδῶν τῆς γνώσεως. Εἰάν τοῦτο συμβῇ, εἶναι
ἄρπος ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, ἐν μηδενὶ λειπόμενος.

Εὐχόμεθα ὁλοκαρδίως εἰς ὅλους νά μιμηθοῦν
πλήρως καὶ εἰς ὅλα τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας, διὰ πρεσβειῶν
καὶ διὰ τῆς βοηθείας αὐτῶν. Εἴθε ὁ Κύριος νά ἀναδείξῃ
τοὺς νέους ἀξιόους συνεχιστάς τοῦ λαμπροῦ μορφωτικοῦ
καὶ ἡθικοῦ παραδείγματος αὐτῶν. Καί, ἀκόμη, εἴθε νά
δώσῃ εἰς τοὺς διδασκάλους τῶν νέων τὴν διδακτικὴν
ἐπιτηδεότητα καὶ γνῶσιν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Εἰς ἡμᾶς
δὲ τοὺς Ποιμένας εἴθε νά δώσῃ τὴν ποιμαντικὴν
δεξιότητι καὶ ὑπευθυνότητα ἐκείνων.

Τοῦ δὲ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ Χάρις καὶ τό
πλοῦσιον Ἔλεος εἴησαν μετὰ πάντων. Γένοιτο.

«Όπως κάθε χρόνο, έτσι και έφέτος ή 'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μ. Βρετανίας όργάνωσε πολυήμερους έορτασμούς γιά νά τιμηθοῦν οί Τρεῖς 'Ιεράρχες και τά 'Ελληνικά Γράμματα. Οί έορτασμοί αὐτοί άρχισαν τήν Τρίτη, 24 'Ιανουαρίου, και έληξαν τήν Κυριακή, 5 Φεβρουαρίου 2006.

Έγκύκλιος τοῦ Σεβασμιωτάτου 'Αρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου

«Τούς τρεῖς μεγίστους φωστήρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος, τούς τήν οικουμένην άκτίσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τούς μελιρρύτους ποταμούς τῆς σοφίας, τούς τήν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας». (Απολυτίκιον Τριῶν 'Ιεραρχῶν)

Άγαπητοί μας,

Τό άπολυτίκιο τῶν Τριῶν 'Ιεραρχῶν και Οικουμενικῶν Διδασκάλων, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, και 'Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τό όποῖο ψάλλεται σ' όλους τούς 'Ορθόδοξους Ναούς τήν ήμέρα τῆς εορτῆς τους, τήν 30ή 'Ιανουαρίου κάθε έτους, εστιάξει τήν διαχρονική και παγκόσμια προσφορά τους στό έξῆς σημεία:

Α) Κήρυξαν τήν Άγία Τριάδα, Β) Φώτισαν όλόκληρο τόν κόσμο μέ τή θεϊκή διδασκαλία τοῦ Κυρίου, Γ) Άπό τό στόμα τούς τρέχει ποτάμι σάν γλυκύτατο μέλι, ή σοφία, και Δ) πότισαν μέ τή σοφία τους τήν ύψήλιο μέ τά νάματα τῆς αληθινῆς θεογνωσίας.

Η 'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή μας έχει συνεπῶς δικαιολογημένα εισαγάγει μεταξύ τῶν πολλαπλῶν δραστηριοτήτων τῆς τούς έτήσιους πολυήμερους έορτασμούς, ώστε τά τέσσερα πύό πάνω έπιτεύγματα τῶν παμμεγίστων αὐτῶν φωστῆρων τῆς οικουμένης όχι μόνο νά προβάλλονται, αλλά και νά γίνονται κτήμα και βίωμα τοῦ λαοῦ μας πύό ζεῖ και προοδεύει στό 'Ηνωμένο Βασίλειο και τήν 'Ιρλανδία και συναποτελεῖ τό Λογικό Ποίμνιο τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς μας.

Έπικεντρώνεται, όμως, τό όλο έορταστικό Πρόγραμμα μας, γιά τούς τρεῖς 'Ιεράρχες κυρίως στήν συμβολή τους γιά τήν άρμονική σύζευξη χριστιανικοῦ πνεύματος και υγιούς έλληνικῆς σοφίας, όπως αὐτή εἶχε άποκαθαρθεί χάρη στή θεόπνευστη διδασκαλία τῶν τριῶν αὐτῶν «μεγίστων φωστῆρων» τῆς ανθρωπότητας.

Και ὑπῆρξαν πράγματι «μέγιστοι» έπειδή κατόρθωσαν, μέ τή βαθύτατη πίστη τους στόν Χριστό, αλλά και μέ τήν έξισου βαθύτατη γνώριμία τους μέ τόν 'Ελληνικό πνεῦμα, νά δημιουργήσουν ένα πρότυπο 'Ελληνοχριστιανικῆς σκέψης και βιοθεωρίας, ή όποία άπετέλεσε τό πύό άδιασάλευτο θεμέλιο κι έφόδιο γιά τόν υγιῶς σκεπτόμενον άνθρωπο ανά τούς αἰῶνες.

Ο Μέγας Βασίλειος (329-379 μ.Χ.) στό πενήντα χρόνια τοῦ βίου του χαρακτηρίζεται εύφύεστατα στό 'Απολυτίκιο του όπi «τά τῶν ανθρώπων ήθη κατεκόσμηρας», όπi δηλαδή μέ τή ζωή, τό έργο και τή διδασκαλία του εἶχε στολίσει τή ζωή τῶν ανθρώπων μέ κάθε είδους άρετές, χριστιανικές και 'Ελληνικές. Γόνος μιάς πολυμελοῦς, άλλ' άριστοκρατικῆς οικογένειας μέ άκμαιοτάτο χριστιανικό φρόνημα, ό Βασίλειος μέ συμφοιτητές του στήν 'Αθήνα, μεταξύ άλλων, τόν Γρηγόριο τόν Ναζιανζηνό τόν Θεολόγο και τόν 'Ιουλιανό τόν Παραβάτη,

σπούδασε φιλοσοφία, ρητορική, γραμματική, άστρονομία και ιατρική, έξάσκησε δέ στή συν-έχεια, έπιστρέφοντας στήν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας άπ' όπου καταγότανε, τό έπάγγελμα τοῦ δικηγόρου και τοῦ καθηγητῆ τῆς ρητορικῆς. Όμως ό μοναχισμός και ή τελική άφιέρωσή του στήν προάσπιση και τήν προβολή τοῦ Χριστιανισμοῦ άπετέλεσαν τούς βασικούς του στόχους μέχρι τό θάνατό του.

Τό δέ φιλανθρωπικό, και συγγραφικό του έργο άποτελοῦν άπαρασάλευτα έφαλτήρια γιά όλους όσοι θέτουν ως έργο ζωῆς τήν καλλιέργεια τοῦ πνεύματος αγάπης, ειρήνης, πίστης στό Θεό και φιλαλληλίας μέ τούς συνανθρώπους τους.

Τόν Γρηγόριο τόν Ναζιανζηνό ή Θεολόγο (329-390 μ.Χ.) τό 'Απολυτίκιο του τό χαρακτηρίζει ως «τά βάθη τοῦ πνεύματος έκζητήσαντι», όπi δηλαδή ὑπῆρξε ένας άπό τούς πύό σημαντικούς 'Ιεράρχες πύό συνέβαλαν στή θεμελίωση τῆς 'Ορθόδοξης Χριστιανικῆς Θεολογίας. Γεννημένος τήν ίδια χρονιά (329) μέ τόν Μέγα Βασίλειο, ό Γρηγόριος σπούδασε γιά δεκατρία όλόκληρα χρόνια, ένωρίς χειροτονήθηκε Επίσκοπος άπό τόν Μέγα Βασίλειο, τό δέ 381 γίνεται Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Και τοῦ Γρηγορίου τό έργο και ή ζωή άποτελοῦν πρότυπα ὑψηλῆς διανόησης και βαθύτατης θεολογίας και γνώσης τοῦ θείου Νόμου και τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου, όπως καταφαίνεται στους λόγους, όμιλίες, έπιστολές και στό 408 ποιήματά του.

«Η τό στόματός σου καθάπερ πυρός έκλάμψασα χάρις τήν οικουμένην έφώτισεν», λέει γιά τόν 'Ιωάννη τόν Χρυσόστομο τό 'Απολυτίκιο του. Ο 'Ιωάννης γεννήθηκε στήν Άνόχεια τῆς Συρίας τό 347 μ.Χ., άναδείχθηκε σέ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως τό 397, γιά νά έξορασθεῖ άπό τήν αυτοκράτειρα Εὔδοξία τό 404 και νά πεθάνει στήν έξορία τό 407 μετά άπό άφάνταστες ταλαιπωρίες και κακουχίες. Και όλα αυτά έπειδή ό Χρυσόστομος εἶχε τήν τόλημ και τό ψυχικό και πνευματικό σθένος νά καυτηριάζει μέ τόν πύό δυνατό τρόπο κάθε είδους παρανομία, έστω και άν στόχος του ήταν ή ίδια ή αυτοκράτειρα παρά τό γεγονός όπi, ως Πατριάρχης, εἶχε φροντίσει τόσο γιά τήν άρτια μόρφωση τοῦ 'Ιεροῦ κλήρου και τήν διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ στους ειδωλολάτρες τῶν γύρω Χωρῶν, όσο και στήν προστασία τῶν έμπεριστάτων κατοίκων μέ τήν δημιουργία φιλανθρωπικῶν και ευαγῶν 'Ιδρυμάτων. Εἶναι όμως, ό 'Ιωάννης ό Χρυσόστομος κυρίως γνωστός γιά τή Θεία Λειτουργία πύό τελείται σ' όλους τούς 'Ορθόδοξους Ναούς σχεδόν όλες τίς Κυριακές τοῦ χρόνου. Επίσης γιά τίς 204 μοναδικές στό ὕφος και τό περιεχόμενο έπιστολές και γιά τίς άπαράμιλλες όμιλίες και τά κηρύγματά του, χάρη τῶν οποίων και τοῦ δόθηκε τό έπώνυμο «Χρυσόστομος».

Εκείνο όμως πού διέκρινε τούς μεγάλους αυτούς Ιεράρχες και Πρίγκιπες τῆς Ἐκκλησίας ἦταν ἡ βαθειά πίστη τους στὸν Τριαδικό Θεό, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσή τους πρὸς τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὴν ὁργάνωση, τὴν διοίκηση καὶ τὴν προώθηση τῆς ὁποίας, προσέφεραν ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες. Ἐπειδὴ ἦταν ἄνθρωποι προσευχῆς, προσπάθησαν ἐπιτυχῶς νὰ ἀναβαθμίσουν τὴν Θεία Λατρεία γι' αὐτό καὶ διοργάνωσαν τὴν Θεία Λειτουργία μὲ θαυμασίους ὕμνους καὶ προσευχές, καὶ ἔτσι ἐπλούτισαν τὴν Ἐκκλησιαστικὴ γραμματεία. Μαζί μὲ αὐτὰ τὰ πνευματικὰ καὶ διοικητικὰ ἐπιτεύγματα, τούς διέκρινε ἀρετὴ καὶ ἥθος διαποτισμένα μὲ τὸ χριστιανικὸ ἰδεώδες, τὸ ὁποῖο καλλιέργησαν κατὰ τρόπο θαυμαστό.

Καλοῦμε, λοιπόν, ὅπως κάθε χρόνο, τὴν Ὁμογένεια νὰ

εὐοχάσει μὲ τὴν δέουσα λαμπρότητα τὴν ἱερὴ μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν καὶ οἱ οὐσιαστικοὶ θεμελιωτὲς καὶ ἀναγεννητὲς τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ. Συμβουλευόμαστε δὲ πατρικά ὅλους σας ὅπως τὸ διαχρονικὸ μῆνυμα πού πηγάζει ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ κυρίως ἀπὸ τὴ σύζευξη χριστιανικῆς Διδασκαλίας καὶ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καταβάλετε κάθε προσπάθεια ὥστε νὰ γίνῃ κτῆμα ἐς αἰὲ τῶν παιδιῶν καὶ τῆς νεολαίας μας.

Εὐχόμενα δὲ σέ ὅλους σας ὑγεία καὶ Χρόνια πολλὰ, εἰρηνικά καὶ καρποφόρα, διατελοῦμε μετὰ πολλῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ θερμῶν εὐχῶν.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝ. ΥΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΟΥ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ κ. Μαρίας Μιχαήλ

Βασισμένοι στη βαθιά τους μόρφωση καὶ τὴ σοφία, πού τους διέκρινε, οἱ τιμώμενοι σήμερα Τρεῖς Ἱεράρχες κατόρθωσαν, ὕστερα ἀπὸ επίπονες καὶ συνειδητές προσπάθειες, νὰ συνταιριάσουν τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ ἠθική, μὲ τὶς ἀνθρωπιστικές ἀξίες καὶ τὶς ψηλές κατακτήσεις τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος. Ἐκχριστιανίζοντας τὸν ἀρχαῖο κλασσικὸ Ἑλληνισμό καὶ ἐξελληνίζοντας τὸ Χριστιανισμό, τὴ νέα θρησκεία τῆς Ἀγάπης, μας παρέδωσαν τὸ Ἑλληνοχριστιανικὸ ἰδεώδες. Μὲ τὰ πάμπολλα συγγράμματά του καὶ τὶς συχνές ἀπὸ ἀμβωνος διδασκαλίες τοὺς καθόρισαν καὶ ἐπέβηλαν στὴν πράξη τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴ Ἀγωγή, πού ἀκολουθοῦμε μέχρι σήμερα στὰ εκπαιδευτήριά μας.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες: ὁ Βασίλειος ὁ Μέγας, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος δὲν ἦσαν μόνο διανοητές, ἦσαν καὶ μαχητές. Ὑπῆρξαν ἐν μέσω μιας διαμάχης, μεταξύ Ἀρειανοφρόνων καὶ Ομοουσιανῶν, μὲ θρησκευτικές, πολιτικές καὶ κοινωνικές συνιστώσες. Ὅταν δισαφάνθηκαν, τὴν ἀπειλὴν

ἀμφισβήτησης καὶ κατάλυψης τῶν πιστεύω τους, ἐπιδόθηκαν στὴν ἐνίσχυση τῆς χριστιανικῆς παράδοσης μέσω μιας ἁρμονικῆς καὶ ἰσορροπῆς σύνθεσης μὲ τὴν κλασσικὴ ἐλληνικὴ σοφία, ἀποδεικνύοντας παράλληλα ὅτι τὸ πολὺ μπορεῖ νὰ μετεξελίσσεται, νὰ ἀνανεώνεται, ἐνῶ τὸ νεωτερικὸ, ὅταν δὲν ἔχει στέρεες βάσεις, καταργεῖ τὸ παλιό καὶ ἔτσι γίνεταί πρόσκαιρο, ἀναλώσιμο καὶ τέλος ἐξανεμίζεται. Ἡ πορεία πού ἀκολούθησαν, ἦταν αὐτὴ τῆς μετεξέλιξης τῆς γνώσης.

Ἡ ἡμέρα αὐτὴ εἶναι μιὰ εὐκαιρία νὰ συλλογιστοῦμε τὴν πορεία μας πρὸς τὴ γνώση, ὅπως τὴ βιώνουμε, ὅπως τὴν ἐκφράζουμε, ὅπως τὴν εἰσπράττουν οἱ νέοι, ὅπως διαγράφεται γιὰ τὸ ἐγγὺς μέλλον σὲ ὅλες τὶς πτυχές τῆς γενικότερης πορείας μας.

Ἡ γνώση, πού ὁ καθένας μας αποκτὰ καὶ δημιουργεῖ, λαμβάνει χώρα μέσα στις ἐκάστοτε κοινωνικὲς συνθήκες. Ἡ γνώση εἶναι μιὰ κίνηση, μιὰ διαδικασία, μιὰ συνεχῆς - ἀκατάπαυστη πορεία μέσα στις ἐκάστοτε συγκεκριμένες κοινωνικὲς συνθήκες. Εἶναι ἐξέλιξη-ἀνάπτυξη. Ἐκπληροῖ μιὰ λειτουργία - ἐκτελεῖ μιὰ ἐργασία - ἐπιλύει ἓνα πρόβλημα.

Μέσα ἀπὸ τὶς ομοιότητες καὶ τὶς διαφορετικότητες τῶν ἀτομικῶν πορειῶν συνθέτεται καὶ ἡ συλλογικὴ πορεία πρὸς τὴ γνώση τὰ στοιχεῖα τῆς ὁποίας φανερῶνουν τὸ ἐκάστοτε ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τῆς κοινωνίας, ἔτσι ὅπως αὐτὸ ἀνανακλάται μέσα στις λειτουργίες τῆς, τὶς δοξασίες, τὰ πιστεύω, τὶς πρακτικές, τοὺς σχεδιασμούς τῆς.

Στον βαθμὸ πού οἱ κοινωνικὲς συνθήκες εἶναι εὐνοϊκές, στὸν βαθμὸ πού ἡ συσσωρευμένη γνώση ἀποτελεῖ τὴ βάση τῶν πολιτικῶν ἐπιλογῶν, μέσα ἀπὸ τέτοιες διεργασίες ἐπιτελεῖται καὶ ἡ αυτορρύθμιση, ἡ αὐτογνωσία καὶ ἡ ἐξισορρόπηση. **“Τίποις ὑπῆρξα, τίποις εἶμαι, τί θὰ εἶμαι;”** ἔγραφε στὰ “Ἠθικά” ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, **“Με βεβαίωτητα δὲν ξέρω”.**

Ἡ σημερινὴ ἐκδήλωση ἀποτελεῖ ἐκφράση ἐκτίμησης σὲ ὅλους αὐτοὺς πού τάχθηκαν νὰ υπηρετοῦν τὴν

διάδοση και την παραγωγή της Γνώσης. Όλους ανεξάρτητα εκείνους, που ασχολούνται οργανωμένα και συστηματικά για την παροχή αγωγής στις νέες γενιές, τόσο στις μητροπόλεις του Ελληνισμού, την Ελλάδα και την Κύπρο, όσο και σε ολόκληρο τον απόδημο Ελληνισμό των πέντε ηπείρων. Όλους που μας παρέχουν το δικαίωμα πρόσβασης στη συσσωρευμένη γνώση και

παράλληλα την δυνατότητα παραγωγής νέας γνώσης.

Συγχαίρω θερμά τους διοργανωτές και ιδιαίτερα τον Αρχιεπίσκοπο Γρηγόριο για το ρόλο του στην πραγματοποίηση της σημερινής συγκέντρωσης και καλωσορίζω στο Λονδίνο το Φιλόλογο και Συγγραφέα Δρα Νίκο Παναγιώτου τον οποίο αναμένουμε να ακούσουμε.

Χαιρετισμός της Γενικής Προξένου της Ελλάδος κας Μαρίας Θεοφίλη

Σεβασμιώτατε, Θεοφιλέστατοι, κυρία Επιτετραμμένη της Ύπατης Αρμοστείας, κύριε Γενικέ Πρόξενε της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αγαπητές Κυρίες και Κύριοι,

Είναι ιδιαίτερη τιμή και ευχαρίστηση να βρίσκομαι εδώ για να συμμετάσχουμε όλοι μαζί στις εορταστικές εκδηλώσεις, που διοργανώνονται κάθε χρόνο με την πρωτοβουλία του Σεβασμιωτάτου, εκδηλώσεις μνήμης των Τριών Ιεραρχών και τιμής προς τα Ελληνικά Γράμματα.

Πολλά έχουν γραφτεί και αναπτυχθεί διεξοδικά από τους ειδικούς για το έργο των Τριών αυτών Φωτισμένων Ιεραρχών, το οποίο επηρέασε σημαντικά την εξέλιξη και διάδοση των ελληνικών γραμμάτων και επέδρασε καταλυτικά στη διαμόρφωση της ελληνικής παιδείας.

Εκφραστές της γνήσιας Ευαγγελικής αλήθειας, αλλά και άριστοι χειριστές και γνώστες των ελληνικών γραμμάτων επέτυχαν τη σύζευξη των διδαγμάτων της Χριστιανικής Διδασκαλίας και των αποφθεγμάτων του ελληνικού διαλογισμού.

Οι Τρεις Ιεράρχες εμπνεύστηκαν από την ελληνική γλώσσα, μια γλώσσα διαχρονική, που κατακτήθηκε μέσα από τα έργα των αρχαίων ελλήνων φιλοσόφων και από τα ιερά κείμενα της Ορθόδοξης Πίστεως μας, για να φτάσει μέχρι τις μέρες μας, στη σύγχρονη μορφή της, στην αναγνώριση με την τιμητική απονομή, δύο φορές μάλιστα, του βραβείου Νόμπελ.

Η μεγαλύτερη όμως προσφορά των Τριών Ιεραρχών, που έγινε και αφορμή για να τους ταυτίσουμε με τα ελληνικά γράμματα, είναι η βαθιά αγάπη τους για την κλασική ελληνική ανθρωπιστική παιδεία, την οποία σπούδασαν, αγάπησαν και υπηρέτησαν με ιεραποστολική αφοσίωση.

Με το έργο που κληροδότησαν στον τομέα της αγωγής των παιδιών και της διδασκαλίας των νέων αλλά και με το συγγραφικό τους έργο διακήρυξαν και προέβαλαν στο μέλλον τις βασικές αρχές και τις αιώνιες αξίες της ελληνικής παιδείας, που αποτελεί και τις βάσεις της σύγχρονης ευρωπαϊκής εκπαίδευσης του 21^{ου} αιώνα.

Οι σημαντικές παιδαγωγικές αξίες που διδάξαν σε συνδυασμό με τη βαθιά αγάπη τους για την κλασική ανθρωπιστική παιδεία καθιστούν την προσφορά τους οικουμενική και σύγχρονη.

Γνωρίζουμε δε όλοι ότι, η Ελληνική Παιδεία είναι

αυτή που προσδίδει στον Ελληνισμό την οικουμενική του διάσταση. Αυτή αποτελεί τη βάση του και είναι το θεμελιώδες στοιχείο της εθνικής μας ταυτότητας. Είναι ο συνδετικός κρίκος που ενώνει τον Ελληνισμό με την ιστορική του κληρονομιά, με τις παραδόσεις του και την Ορθόδοξη πίστη του.

Η στήριξη και ανάδειξη των ελληνικών γραμμάτων αποτελεί και για μας, σήμερα, το μεγάλο στοίχημα. Για το σκοπό αυτό, Εκκλησία, Ομογένεια, Ελληνική Πολιτεία, δάσκαλοι και γονείς, πρέπει να συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε αρμονικά για τη διατήρηση της Ελληνικής Παιδείας και της γλώσσας του Ευαγγελίου.

Τελειώνοντας θα ήθελα να μεταφέρω τα συγχαρητήρια και τις ευχαριστίες της Ελληνικής Πολιτείας και εμού προσωπικά προς τον Σεβασμιώτατο για το έργο και την προσφορά του στην προώθηση της Ελληνικής Παιδείας και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει προς την κατεύθυνση αυτή και να διαβεβαιώσω για μια ακόμη φορά ότι η Ελληνική Πρεσβεία και το Γενικό Προξενείο είναι δίπλα σας, αρωγοί στις προσπάθειές σας.

Εύχομαι σε όλους σας μια καλή και δημιουργική χρονιά γεμάτη υγεία για σας και τις οικογένειές σας και πραγματοποίηση όλων των στόχων σας.

ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ

Σκέψεις και κείμενα των Τριών Πατέρων για την ελληνική γλώσσα
Πανηγυρική Ομιλία από τον Δρα Νίκο Παναγιώτου στο Ελληνικό Κέντρο
Λονδίνου, Πέμπτη, 26 Ιανουαρίου 2006

Από τα μαθητικά μας χρόνια θυμόμαστε όλοι στις ομιλίες για τη Γιορτή των Τριών Ιεραρχών να επανέρχεται υπό ποικίλες προσεγγίσεις και διατυπώσεις η θέση ότι οι τρεις αυτοί εκκλησιαστικοί πατέρες ήταν εκείνοι που κυρίως συνδύασαν, εναρμόνισαν και συναίρεσαν το αρχαίο ελληνικό με το χριστιανικό πνεύμα, με αποτέλεσμα να απαρτιστεί ο ελληνοχριστιανικός πολιτισμός. Οι τρεις αυτές εξέχουσες μορφές με γνώση και θεία φώτιση κατόρθωσαν να συνθέσουν τα ως τότε διεστώτα και να θεμελιώσουν με τρόπο ατράνταχτο στο διάβα των αιώνων το ελληνοχριστιανικό οικοδόμημα. Με τον Ελληνισμό και την Ορθοδοξία έζησε και δημιούργησε το Βυζάντιο, θέρμανε το όραμα της απελευθέρωσης το δουλεύον Γένος, πορεύτηκε ο Νέος Ελληνισμός, και γύρω από αυτά είναι που στρέφονται ως τα σήμερα η ελληνική Παιδεία και ο όπου γης Ελληνισμός.

Όπως συμβαίνει συνήθως με τους εορτασμούς των επετείων, ιδιαίτερα εκείνων που αναφέρονται στο απώτερο παρελθόν, η καθεχρονική επανάλυση και η αναφορά στα ίδια κατά κανόνα πράγματα συντελεί ίσως στο να ατονεί κάπως το ενδιαφέρον των εορταστών. Οι εορτασμοί κατανοούν συμβατικές τελετές που γίνονται κατά συνήθεια, μόνο και μόνο για να συνεχίζεται η παράδοση και να φαινόμεστε ότι κρατάτε στέρεα από τα πάτρια. Όσο όμως κι αν ο κίνδυνος αυτός είναι ορατός, δεν πρέπει να παύσουμε να τιμούμε τα ιερά και τα όσια μας, πρώτα πρώτα για τους εκάστοτε νέους, οι οποίοι κάποια πράγματα τα ακούουν κάποτε για πρώτη φορά, αλλά και για ωριμότερους οι οποίοι συν τη παράδοση του χρόνου κατανοούν καλύτερα και βιώνουν ουσιαστικότερα κάποια μηνύματα που δεν τους ήταν τόσο προστά και κατανοητά σε προηγούμενες περιπτώσεις. Κι είναι ακόμη η δυνατότητα που μας προσφέρουν να βρισκόμαστε επί το αυτό, να βιώνουμε αυτή τη μέθεξη κοινότητας. Κυρίως όμως γιατί αυτά είναι οι

ρίζες μας, είναι οι χυμοί που διαποτίζουν τον οργανισμό μας και τον κρατούν ζωντανό και ακμαίο στον καιρό των κλυδωνισμών, και γιατί εμπεριέχουν στοιχεία που μας κλίνουν να συντονιζόμαστε και να ομορρυθμούμε με τον υπόλοιπο κόσμο, αφού πολλά από αυτά είναι αξίες οικογενειακές και διαχρονικές.

Προκειμένου συγκεκριμένα περί των Τριών μεγίστων φωστήρων της τρισηλίου θεότητας πρέπει με την ευκαιρία της γιορτής τους να εμβυθύνουμε κάθε φορά όσο μπορούμε καλύτερα στην ουσία των διδασμάτων τους και να βιώνουμε τα μηνύματα που εκπέμπουν τα κείμενα και οι πράξεις τους.

Στη σημερινή μας ομιλία θα προσπαθήσουμε να καταθέσουμε κάποιους προβληματισμούς και κάποιες σκέψεις σε μια σειρά από ερωτήματα, που μας απασχολούν καθώς μελετούμε τους Τρεις Ιεράρχες. Με την περιδιάβασή μας σε κείμενα των μεγάλων αυτών διδασκάλων θα προσπαθήσουμε να σας καταστήσουμε κοινωνούς του εύρους της θεματικής τους, της μεγάλης σοφίας τους και του κάλλους του λόγου τους.

Και τώρα τα ερωτήματά μας:

–Ενώ υπάρχει για τον καθένα από τους τρεις ιεράρχες ξεχωριστή γιορτή – υπενθυμίζουμε ότι η Εκκλησία μας τιμά την 1^η Ιανουαρίου τη μνήμη του Μεγάλου Βασιλείου, στις 25 του ίδιου μήνα του Γρηγορίου του Θεολόγου και στις 27 του Ιωάννη του Χρυσοστόμου – για ποιο λόγο κρίθηκε σκόπιμο να συνεορτάζονται;

–Γιατί και πώς η γιορτή των Τριών Ιεραρχών από θρησκευτική έγινε και Γιορτή των Γραμμάτων, των Ελληνικών και Χριστιανικών Γραμμάτων;

–Είναι κοινώς παραδεκτό ότι η κύρια συμβολή των τριών εκκλησιαστικών πατέρων υπήρξε η άρση της αντιθέσεως, η συμφιλίωση και ο συνδυασμός του χριστιανισμού με τον ελληνισμό. Πώς ακριβώς έγινε τούτο και ποια η σημασία της συζεύξεως αυτής;

–Είναι γνωστό ότι η Εκκλησία μας επωμίστηκε σε καιρούς δύσκολους, στη δουλεία του Γένους και στο πρώτο σκίφημα του Ελληνικού Διαφωτισμού και επωμίζεται στη Διασπορά σήμερα το ρόλο του προαγωγού, του υπερασπιστή της Παιδείας. Πώς αυτό συνδέεται με τους τρεις τιμώμενους σήμερα πατέρες;

–Με ποια θέματα καταπίνονται οι άγιοι πατέρες στα κείμενά τους και ποια μηνύματα εκπέμπουν;

–Μια και αναφερόμαστε σε συγγραφείς και μάλιστα σημαντικούς, κατά γενική ομολογία Ελλήνων και ξένων μελετητών διαχρονικά, ποια είναι η σημασία της γλώσσας στα έργα τους;

–Η ενασχόληση με τόσο σημαντικούς τεχνίτες του λόγου, με ένα Χρυσόστομο για παράδειγμα, μήπως μας δημιουργεί κάποιους προβληματισμούς για τη γλωσσική αγωγή σήμερα;

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Και πρώτα για τον κοινό εορτασμό. Είναι γνωστό ότι αυτός καθιερώθηκε τον 11^ο αιώνα, επειδή οι χριστιανοί φιλονικούσαν για το ποιος από τους τρεις ιεράρχες ήταν ο πιο σημαντικός. Άλλοι προτιμούσαν το λόγιο και φιλόπρωτο, προστάτη των αδυνάτων και των εχόντων ανάγκην, επίσκοπο Καισαρείας Βασίλειο, άλλοι τον διανοούμενο πατριάρχη

Γρηγόριο, θεολόγο και ποιητή, και άλλοι τον Ανποχέα Ιωάννη, το μαχητικό ρήτορα, ο οποίος συμπαράσταθε στους αδύνατους και θυσίασε δόξα και αξιώματα σπληνεύοντας παρανομούντες ισχυρούς της ημέρας. Ο επίσκοπος, λοιπόν, Ευχαΐτων Ιωάννης Μαυρόπουλος, λόγιος και ο ίδιος, εισήχθηκε να γιορτάζονται από κοινού, πράγμα που έκτοτε υιοθετήθηκε κι έτσι κατασίγησε η σχετική έριδα.

Πότε έγινε ιστορικά και πώς θεμελιώθηκε φιλοσοφικά ο ενοφθαλμισμός της θρησκευτικής γιορτής με το μπόλι της Παιδείας και των Γραμμάτων, ελληνικών και χριστιανικών είναι το δεύτερο ερώτημα.

Πότε ακριβώς καθιερώθηκε ως γιορτή των ελληνικών σχολείων δεν είναι σαφώς γνωστό, ξέρουμε όμως πως η σύγκλητος του πανεπιστημίου Αθηνών αποφάσισε το 1841 να τιμάται η γιορτή και να συνδυάζεται με μνημόσυνο των ευεργετών του, όλων εκείνων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο πρόσφεραν για την προκοπή της Παιδείας. Εφημερίδες μάλιστα της εποχής αναφέρουν πως η γιορτή ετηρείτο και κατά την περίοδο πριν από την επανάσταση.

Ο συνδυασμός της θρησκευτικής γιορτής με τα Γράμματα οφείλεται στο γεγονός ότι οι περιφανείς αυτοί εκκλησιαστικοί άντρες συνδύασαν τη θεολογική σοφία και τη χριστιανική αρετή με θαυμαστή ελληνομάθεια. Έτσι εξηγείται η διάδοση της γιορτής στην ελληνική Εκκλησία καθώς και το ότι διαχρονικά θεωρήθηκαν διδάσκαλοι του ελληνικού έθνους. Όταν στο υπόδουλο Γένος άρχισε να ροδίζει η ανατολή του Διαφωτισμού με την αύξηση των σχολείων και ευρύτερα την προαγωγή της Παιδείας, κάτω από τη δική τους σκέπη είναι που έθεσαν οι πρόγονοί μας την εκπαιδευτική κι έτσι καθιερώθηκε η γιορτή τους ως εθνική γιορτή των σχολείων.

Η συμφιλίωση και σύζευξη χριστιανισμού και ελληνισμού είναι κορυφαίο ζήτημα στην ιστορία του πολιτισμού, που έχει να κάμει με την ίδια τη φυσιογνωμία και τη μοίρα του Ελληνισμού από τη βυζαντινή εποχή ίσαμε σήμερα. Μπορεί για μας σήμερα αυτό να φαίνεται απλό και φυσιολογικό, γιατί είναι μέσα στο αίμα μας, μας χαρακτηρίζει, παρόλο που δεν συνειδητοποιούμε πολλές φορές τη σημασία του, τα πράγματα όμως δεν ήταν τόσο απλά τότε.

Ας πάμε μερικούς αιώνες πριν από τον 4ο, κατά τον οποίο έδρασαν οι τρεις ιεράρχες. Μέχρι τον 3ο αιώνα μ.Χ. οι έννοιες χριστιανισμός και ελληνισμός ήταν αντιφατικές και ασυμβίβαστες. Ο πολυθεϊσμός βρισκόταν σε αντιπαράθεση με το μονοθεϊσμό, ο ορθός λόγος με το βαθύ θρησκευτικό συναίσθημα, η λογική ακολουθία των φιλοσοφικών συστημάτων με το μυστικισμό της αποκαλύψεως, το κατά φύσιν με το κατά Θεόν ζην, η χαρά της επίγειας ζωής με τη μακαριότητα της επέκεινα.

Για τριακόσια τόσα χρόνια ο Ελληνισμός υπήρξε εχθρός της πρωτοχριστιανικής Εκκλησίας μαζί με τους Εβραίους και τους Ρωμαίους αυτοκράτορες. Ας θυμηθούμε τους διωγμούς των χριστιανών, ιδιαίτερα την εποχή του Διοκλητιανού, αλλά και τους διωγμούς εκ μέρους των χριστιανών μοναχών εναντίον των ειδωλολατρών, με την καταστροφή ναών, αγαλμάτων, παπύρων. Και μέσα σ' αυτό το πλέγμα των γεγονότων και καταστάσεων υπήρχαν οι ποικίλοι εξωτερικοί εχθροί, αλλά και οι εσωτερικοί, με τις διάφορες αρέσεις.

Η πλήρης συνδιαλλαγή των δύο κόσμων έγινε στον 4ο αιώνα με δυο κοσμοϊστορικά γεγονότα: από τη μια ήταν η αναγνώριση του χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας του Κράτους και ο καθορισμός του δόγματος από τις πρώτες συνόδους, γεγονός που συντέλεσε στην εξάπλωση του χριστιανισμού στη δύση και στον κόσμο ολόκληρο. Το άλλο κοσμοϊστορικό γεγονός ήταν η υπέρβαση της αντιθέσεως ελληνισμού και χριστιανισμού από τους τρεις πατέρες, οι οποίοι είχαν διδαχθεί την κλασική παιδεία, για να καταστούν ικανοί στη φιλοσοφία

και ιδιαίτερα τη ρητορική. Για τους πατέρες η ελληνική ανθρωπιστική παιδεία είναι χρήσιμη, γιατί συμβάλλει στην προγύμναση της ψυχής, ώστε να μπορέσει να ετοιμαστεί για την υποδοχή των χριστιανικών διδαγμάτων. Το δεύτερο αυτό γεγονός συντέλεσε ώστε Ελληνισμός και Ορθοδοξία από κοινού να δώσουν το χαρακτήρα στο Βυζάντιο και στο Νεότερο Ελληνισμό, να αρδεύσουν την εκπαίδευση των Ελλήνων και να συνδέσουν την Εκκλησία με τα ελληνικά γράμματα.

Για αιώνες η Εκκλησία μας υπήρξε στυλοβάτης της Παιδείας, μιας Παιδείας που ακουμπούσε τόσο στον Ελληνισμό όσο και στην Ορθοδοξία. Αυτή η Παιδεία κράτησε άβυσστο τον πόθο της ελευθερίας κατά την διάρκεια της σκλαβιάς κι ενέπνευσε σε μεγάλο βαθμό και καθοδήγησε τους απελευθερωτικούς αγώνες του Έθνους. Αξιωματούχοι της Εκκλησίας, πατριάρχες και επίσκοποι, αλλά κι απλοί κι ανώνυμοι κληρικοί πήραν στα χέρια τους τη φλόγα της παιδείας και τη μεταλαμπάδευσαν ανοίγοντας νέους ορίζοντες για την προκοπή του Ελληνισμού, με τη μελέτη των κειμένων της αρχαιότητας, τη διδασκαλία, την ενίσχυση εκπαιδευτηρίων, την έκδοση βιβλίων.

Ξεκινώντας από τον Μέγα Βασίλειο, τον Γρηγόριο το Ναζιανζηνό και τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο και περνώντας στον πατριάρχη Φώτιο (820-891), τον Καισαρείας Αρέθα (850-932) και τον Ευστάθιο Θεσσαλονίκης (+1194), αγκάλιασαν την Εκκλησία και την Παιδεία άντρες, όπως ο Γεννάδιος Σχολάριος (-1468), ο ιδρυτής του πρώτου τυπογραφείου στην Κωνσταντινούπολη Κύριλλος Λούκαρις (1572-1638), ο Ηλίας Μηνιάτης (1669-1714), ο Κοσμάς ο Αιτωλός (1714-1779), ο Ευγένιος Βούλγαρις (1716-1806), ο Νικόδημος Αγιορείτης (1749-1809), ο Νικηφόρος Θεοτόκης (1736-1800), ο Νεόφυτος Δούκας (1760-1845), ο Άνθιμος Γαζής (1764-1828), ο Νεόφυτος Βάμβας (1770-1855), ο Κωνσταντίνος Οικονόμος ο εξ Οικονόμων (1780-1857) και πολλοί άλλοι.

Δεν είναι ακόμη τυχαίο ότι και στην πρόσφατη ιστορία μας, όταν οι Έλληνες στράφηκαν προς αναζήτηση καλύτερου μέλλοντος μακριά από την πατρώα γη, η Εκκλησία είναι εκείνη που επιμύσηθηκε την εθνή της παροχής παιδείας στα παιδιά των μεταναστών, διδάσκοντας την ελληνική γλώσσα, την ορθόδοξη χριστιανική πίστη και την ιστορία της Ελλάδας. Είναι συνεπώς ιστορικά τεκμηριωμένο ότι οι δεσμοί της Ορθοδοξίας με την Παιδεία υπήρξαν και εξακολουθούν να είναι συνεχείς και αδιάλειπτοι.

Οι Τρεις Ιεράρχες υπήρξαν πολυγράφοι συγγραφείς που ασχολήθηκαν με πολλά θέματα (δογματικά, ηθικά, πρακτικά, τρέχοντα), τα οποία προσέγγισαν με διάφορους τρόπους και σε ποικίλα είδη λόγου, πάντα με πλούτο γνώσεων, δαψιλία επιχειρημάτων, ειρμό σκέψεως θαυμαστό, υπέροχη εκφραστική δύναμη και πειστικότητα. Όπως είναι φυσικό, σε πολλά από τα θέματα, όπως και στον τρόπο προσέγγισης, μπορεί να συμπίπτουν ως εκκλησιαστικοί πατέρες που διατυπώνουν τις θέσεις της Εκκλησίας, σίγουρα όμως δεν ταυτολογούν, και ο καθένας εκφράζεται με το δικό του προσωπικό ύφος. Υπάρχουν ακόμη περιπτώσεις – κι αυτό συμβαίνει με τον Μέγα Βασίλειο και τον Γρηγόριο το Θεολόγο που υπήρξαν συμμαθητές και φίλοι – που γράφει ο ένας στον άλλο ή ο ένας για τον άλλο.

Ένα θέμα που απασχόλησε και τους τρεις ήταν το θέμα της αγωγής. Και δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά, αφού ήταν ιεροκήρυκες κι διδάσκαλοι που φρόντιζαν να διαπαιδαγωγήσουν κατά Χριστόν το ποίμνιό τους, αρχίζοντας από τους νέους. Κάτοχοι οι ίδιοι ευρύτατης παιδείας είχαν σαφή επίγνωση της αξίας της και των τρόπων με τους οποίους αυτή κατατάται. Σε κείμενά τους είναι εμφανής η σημασία και η αξία που αποδίδουν στην αγωγή ταυτόχρονα,

μέσα από αυτά μπορούμε να σταχυολογήσουμε απόψεις που είναι δυνατό να απαρτίσουν ένα σύστημα παιδαγωγικής. Εκτός από τα παιδαγωγικού χαρακτήρα έργα του Μεγάλου Βασιλείου "Προς τους νέους όπως αν εξ ελληνικών ωφελούν λόγων" και του Χρυσόστομου "Περί κενοδοξίας και όπως δει τους γονείς ανατρέφει τα τέκνα", οι παιδαγωγικές απόψεις και των τριών μπορούν να αλιευθούν από διάφορα έργα τους.

Ο Γρηγόριος θεωρεί την αγωγή τέχνη τεχνών και επιστήμη επιστημών και ο Χρυσόστομος μετάληψη αγιότητας. Και οι τρεις πιστεύουν στη δύναμη και τα αποτελέσματα της αγωγής, αρκεί το παιδαγωγικό έργο να αρχίσει νωρίς κατά την παιδική ηλικία, οπότε η ψυχή του παιδιού είναι εύπλαστη ωσάν κερί και να χρησιμοποιηθούν σωστά τόσο τα όργανα της αγωγής, δηλαδή κυρίως οι γονείς και μετά οι δάσκαλοι και οι παιδαγωγοί, αλλά και τα μέσα της αγωγής, όπως είναι η άσκηση και ο εθισμός, η παρακολούθηση και ο έλεγχος, και κυρίως το παράδειγμα και η διδασκαλία. Η σημασία του παραδείγματος τονίζεται με έκφραση από όλους τους πατέρες. Γίνεται ακόμη αναφορά σε μεθόδους διδασκαλίας: ότι, για παράδειγμα, πρέπει να χρησιμοποιούνται εποπτικά μέσα διδασκαλίας και οι διηγήσεις στα παιδιά να είναι σαφείς, ευχάριστες και επαγωγικές. Τέλος, χρησιμοποιείται στην αγωγή και σύστημα πονών και αμοιβών. Οι πονές μπορεί να είναι ηθικές (επιπλήξεις π.χ.) και σωματικές. Οι σωματικές δεν πρέπει να είναι αυστηρές από την αρχή, γιατί τις συνηθίζουν οι τιμωρούμενοι και δεν δίνουν την απαιτούμενη σημασία.

Ο Μέγας Βασίλειος, ο οποίος, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, οργάνωσε και το μοναχικό βίο, εφάρμοσε εκπαιδευτικό σύστημα στα μοναστήρια, όπου υπήρχαν εργαστήρια τεχνών, στα οποία παιδιά και έφηβοι ασκούσαν κάτω από την επίβλεψη ηθικών τεχνιτών προπαρασκευαζόμενοι για την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Το έργο του "Προς τους νέους..." φαίνεται ότι γράφτηκε ως αντίδραση στο διάταγμα του αυτοκράτορα Ιουλιανού του παραβάτη. Με το διάταγμα απαγορευόταν στους χριστιανούς δασκάλους να παραδίδουν φιλολογία, ρητορική και φιλοσοφία. Στο έργο του ο σοφός ιεράρχης θεωρεί ότι η αρχαία ελληνική σοφία είναι απαραίτητη ως προϋπόθεση και στόλιμα κάθε χριστιανικής ψυχής. Επειδή οι νέοι δυσκολεύονται να κατανοήσουν τη χριστιανική θεολογία, καλό είναι να εκπαιδευθούν μέσω της κλασικής φιλολογίας, επιλέγοντας ό,τι είναι καλό, όπως κάμουν οι μέλισσες. Όταν τα αρχαία ελληνικά συγγράμματα μιλούν για αγαθούς άντρες πρέπει να τους αγαπούμε και να τους μιμούμαστε, ενώ όταν μιλούν για μοχθηρούς, πρέπει να αποφεύγουμε αυτή τη μίμηση. "Καθάπερ της ροδωνιάς του άνθους δρεψάμενοι τας ακάνθας εκκλίνονμε ούτω και επί των τοιούτων όσον χρήσιμον καρπώσάμενοι το βλαβερόν φυλαξόμεθα".

Για την αναγκαιότητα της θύραθεν παιδείας σε σχέση με τη χριστιανική γράφει ο Ναζιανζηνός στον επιτάφιο του στο φίλο του Μ. Βασίλειο: "Έχω τη γνώμη ότι όλοι οι συνετοί έχουν συμφωνήσει ότι η παιδεία είναι το πρώτο από τα αγαθά τα οποία διαθέτουμε. Όχι μόνο αυτή η πιο ευγενική και δική μας (ή χριστιανική), η οποία, απιμάζοντας κάθε τι το φιλόγυρο και φιλόδοξο, φροσύνεται μόνο στη σωτηρία και στην ωραιότητα των νοητών, αλλά και η έξω παιδεία, την οποία οι περισσότεροι των χριστιανών από λανθασμένη αντίληψη γι' αυτήν, αποστρέφονται ως προδοτική και επικίνδυνη και ότι τάχα οδηγεί μακριά από το Θεό. Διότι, όπως ακριβώς δεν πρέπει γι' αυτό να περιφρονούμε τον ουρανό και τη γη και τον αέρα και τα παρόμοιά τους, επειδή μερικοί δεν τα κατανοούν ορθά, με το να λατρεύουν τα δημιουργήματα και όχι το Δημιουργό Θεό, αλλά να συλλέγουμε ό,τι είναι χρήσιμο από αυτά στη ζωή και στην απόλαυση, αποφεύγοντας ό,τι είναι επικίνδυνο, χωρίς να εξεγείρουμε την κτίση εναντίον του κτίστη..." (κατά τον ίδιο τρόπο)

δεν πρέπει να περιφρονούμε την παιδεία, επειδή μερικοί την απορρίπτουν".

Στη συνέχεια της ομιλίας μας θα δώσουμε ένα γενικό διάγραμμα του βίου και της εργογραφίας του καθενός και θα επικεντρωθούμε σε μερικά αποσπάσματα από κάποια από τα έργα τους, τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο για μας ενδιαφέρον από φιλολογικής κυρίως πλευράς.

Και πρώτα ο Μέγας Βασίλειος. Γόνος ευγενούς οικογένειας, με μεγάλη προσφορά στην εκκλησία, γεννήθηκε το 330 και αρχικά μαθήτευσε στο ρήτορα πατέρα του και στη συνέχεια σε διάφορες σχολές της Ανατολής και στην Αθήνα, μαζί με το Γρηγόριο το Ναζιανζηνό, όπου για τέσσερα χρόνια σπούδασε γραμματική, ρητορική, φιλοσοφία, γεωμετρία, αστρονομία, ακολή και ιατρική. Με την επιστροφή του στην Καισάρεια δίδαξε για λίγο ρητορική κι έπειτα βαπτίστηκε και κατέφυγε σε έρημο για να ασκηθεί. Μερικά χρόνια αργότερα χειροτονήθηκε διάκονος και πρεσβύτερος και μετά το θάνατο του επσκοπού Καισαρείας της Καππαδοκίας Ευσέβιου τον διαδέχτηκε. Όταν κατά τη διάρκεια της αρχιερατείας του ξέσπασε λιμός στην Καισάρεια, έσπευσε σε βοήθεια των πληγέντων και ίδρυσε σχολή φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, την περίφημη Βασιλειάδα. Πέθανε σε ηλικία 49 ετών, την 1^η Ιανουαρίου 379. Την κηδεία του παρακολούθησε όλος ο λαός της επαρχίας του και μαζί με τους χριστιανούς έκλαψαν και ειδωλολάτρες και Εβραίοι, γιατί και αυτοί είχαν ευεργετηθεί από εκείνον.

Ο Βασίλειος υπήρξε άνθρωπος της δράσεως, αλλά και ρήτορας, μεταρρυθμιστής της θείας λειτουργίας, συγγραφέας και οργανωτής του μοναχικού βίου, τον οποίο κατέστησε ημερότερο, γιατί τον απασχόλησε με τα γράμματα, τις διάφορες εργασίες και τη φιλανθρωπική δράση. Υπήρξε με λόγια, αλλά κυρίως με έργα, κήρυκας της φιλανθρωπίας, της αγάπης προς τον πλησίον.

Με το μαχητικό του χαρακτήρα υπεράσπισε την Εκκλησία κατά του Αρειανισμού. Στον επιτάφιο λόγο που έγραψε γι' αυτόν ο φίλος του Γρηγόριος ο Θεολόγος αναφέρεται ότι όταν ο ύπαρχος Μόδεστος τον απείλησε, κατά διαταγή του αυτοκράτορα, να δεχτεί τον Αρειανισμό, ο ιεράρχης απτόητος του απάντησε. "Αυτά με τα οποία με φοβερίζεις, το πυρ και το ξίφος, τα θηρία και οι όνυχες οι οποίοι τέμνουν τις σάρκες, είναι για μένα μάλλον ευχαρίστηση παρά φόβος. Βριζε, λοιπόν, εκφρόβιζε, κάμνε ό,τι θέλεις, απολάμβανε την εξουσία σου: αλλά ας ακούσει και ο βασιλιάς τούτο, ότι δηλαδή δεν θα κατορθώσεις ούτε θα με πείσεις να αποδεχθώ την ασέβεια έστω κι αν με απειλήσεις με φοβερότερα".

Άλλα έργα του, εκτός από το προμνημονευθέν "Προς τους νέους...", είναι δογματικά, ασκητικά για τη ζωή του χριστιανού γενικά και ειδικά του μοναχού, διάφορες πραγματείες κατά της φιλαργυρίας, του φθόνου, της ασωτείας, ομιλίες Προς πλουτούντες, Κατά μεθυόντων, για τη νηστεία, εγκωμιαστικές σε διάφορους μάρτυρες. Από τα πιο γνωστά έργα του είναι η θεία λειτουργία, που τελείται δέκα φορές το χρόνο, οι Ομιλίες του εις τους Ψαλμούς, καθώς και οι Εννέα Ομιλίες του εις την Εξαήμερον. Τις τελευταίες εκφώνησε μέσα σε μια βδομάδα, μερικές πρωί και βράδυ, και σ' αυτές περιγράφει με ερμηνεύει τα της δημιουργίας με βάση το βιβλίο της Γενέσεως και τις φυσικές γνώσεις που είχε αποκτήσει κατά τη διάρκεια των σπουδών του. Επίσης γνωστές είναι και οι 300 επιστολές του. Αυτές ποικίλλουν από απλή συστατική επιστολή ως την πραγματεία κι αποτελούν αξιόλογες πηγές για την ιστορία της εποχής εκείνης. Εδώ μιλά για ποικίλα θέματα, γενικού, αλλά και ειδικού, κάποτε ατομικού ενδιαφέροντος, όπως είναι η εξυπηρέτηση μελών του ποιμνίου του,

που είχαν προβλήματα με τη διοίκηση ή είχαν υποβάλει αιτήματα προς αυτήν, με τα οποία ζητούσαν ελάφρυνση φόρου ή ποινής, αναθεώρηση δίκης και άλλα παρόμοια. Οι επιστολές αποπνέουν το άρωμα της πνευματικής του καλλιέργειας, της λεπτότητας των αισθημάτων και της ευγένειας του χαρακτήρα, και με ενάργεια φανερώνουν τόσο την πολυμάθεια όσο και το ενδιαφέρον του για τα κοινωνικά θέματα.

Για να πάρουμε μια μικρή γεύση του λόγου του θείου ανδρός παραθέτουμε αποσπάσματα από δύο κείμενά του, το ένα στο πρωτότυπο, για να χαρούμε τον πλούτο και την εκφραστικότητα της γλώσσας, και το άλλο σε μετάφραση. Το πρώτο είναι από την ερμηνεία των ψαλμών του Δαβίδ.

“Ψαλμός γαλήνη ψυχών, βραβευτής ειρήνης, το θορυβούν και κυμαίνον των λογισμών καταστέλλων, ψαλμός δαιμόνων φυγαδευτήριον, της των αγγέλων βοηθείας επαγωγή, όλων εν φόβις νυκτερινοίς, ανάπαισις κόπων ημερινών, νηπίοις ασφάλεια, ακμάζουσιν εγκαλλήπισμα, πρεσβυτέρους παρηγορία, γυναιξί κόσμος αρμοδιωτάτος. Τας ερμημίας οικίζει, τας αγοράς σωφρονίζει· εισαγομένοις στοιχειώσις, προκοπτόντων αύξησις, τελειουμένων στήριγμα, Εκκλησίας φωνή. Ούτος τας εορτάς φαιδρύνει, ούτος την κατά Θεόν λύπην δημιουργεί. Ψαλμός γαρ και εκ λθίνης καρδίας δάκρυον εκκαλείται· ψαλμός το των αγγέλων έργον, το ουράνιον πολίτευμα, το πνευματικόν θυμίαμα”.

Το επόμενο είναι επιστολή του προς τον φίλο του Γρηγόριο, όπου δίνει μια θαυμάσια περιγραφή του τόπου ασκήσεώς του στον Πόντο.

“Είναι βουνό ψηλό, σκεπασμένο με βαθιά βλάστηση, και προς το βόρειο μέρος ποτίζεται με άφθονα κρύα και ολοκάθαρα νερά. Στις υπώρειες εκτείνεται ανοικτή πεδιάδα, την οποία παχαιίνουν αδιάκοπα τα νερά του βουνού και την περιβάλλει σαν τείχος βλάστηση από όλων των ειδών τα αυτοφυή δέντρα. Συγκρινόμενη με αυτή είναι μικρή ακόμη και η νήσος της Καλυψώς, την οποία φαίνεται ότι ο Όμηρος θαύμασε περισσότερο από όλες τις άλλες για την ομορφιά της. Επειδή περιβάλλεται απ’ όλα τα μέρη με εμπόδια δεν διαφέρει και πολύ από νησί... Η κατοικία μου βρίσκεται σε προεξοχή με στενό πέραςμα στην κορυφή ώστε η πεδιάδα να απλώνεται από κάτω, και από ψηλά να βλέπω τον ποταμό να τρέχει... Αλλά η μεγαλύτερη αρετή του τόπου είναι ότι, ενώ, λόγω της κατάλληλης τοποθεσίας του, δίνει άφθονους καρπούς, σε μένα προσφέρει τον γλυκύτερο που είναι η ησυχία...”

Συμμετατής και φίλος του Βασιλείου ο Γρηγόριος γεννήθηκε γύρω στο 328 κοντά στη Ναζιανζό, όπου ο πατέρας του ήταν επίσκοπος. Σπούδασε στην Καισάρεια του Πόντου, στην Καισάρεια της Παλαιστίνης, στην Αλεξάνδρεια και στην Αθήνα, όπου είχε, όπως και στην Καισάρεια του Πόντου, συμμαθητή τον Βασίλειο. Στην Αθήνα δίδαξε για κάποιο χρονικό διάστημα, όπως και κατόπιν στη Ναζιανζό. Μετά τη βάπτισή του αποσύρθηκε για άσκηση στην έρημο. Χειροτονήθηκε και μετά έφυγε πάλι για τον Πόντο. Στη συνέχεια χειροτονήθηκε επίσκοπος Σασιμών, μιας άσημης πόλης, όπου δεν μετέβη. Το τέλος του 378 κλήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, της οποίας οι ναοί ήταν κατελυμένοι από τους Αρειανούς, και κήρυττε για δυο χρόνια σε οικία που διασκευάστηκε σε παρεκκλήσι και ονομάστηκε της Αγίας Αναστασίας, για να συμβολίζει την αναμενόμενη ανάσταση του καταδικασμένου δόγματος. Εδώ εκφώνησε τους πέντε περίφημους θεολογικούς του λόγους. Έγινε Κωνσταντινουπόλεως επί αυτοκράτορα Θεοδοσίου το 381, αλλά η εκλογή του αμφισβητήθηκε. Αποχώρησε στη Ναζιανζό, όπου διηύθυνε την χηρεύουσα μετά το θάνατο του πατέρα του επισκοπή, και, μετά την εκλογή επισκόπου, αποσύρθηκε στη γενέτειρά του Αριανζό, όπου πέθανε το 391.

Ο Γρηγόριος δεν ήταν άνθρωπος της δράσης, αλλά διανοούμενος

με πλούσιο εσωτερικό κόσμο, που μαρτυρεί άλλωστε η ενασχόλησή του με την ποίηση. Μονήρης και φιλόσθενος, επιζητούσε την ησυχία και ηρεμία. Η θεία κλήση, το ενδιαφέρον για τα εκκλησιαστικά πράγματα, το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον, τον καλούσαν για ανάληψη ευθυνών, προς στιγμή δεχόταν κι ύστερα από λίγο μετάνιωνε και αναζητούσε τη φυγή. Η ζωή του είναι γεμάτη από τέτοιες διακυμάνσεις.

Τα έργα του περιλαμβάνουν λόγους, επιστολές και ποιήματα. Ήδη κάναμε αναφορά στους Πέντε περί θεολογίας, καθώς και στον Επιτάφιο εις Μέγαν Βασίλειον. Πρέπει να σημειωθεί ότι είναι ο πρώτος που εισήγαγε το είδος των επιταφίων λόγων στη χριστιανική φιλολογία και, εκτός από τον επιτάφιο του Μεγάλου Βασιλείου, επιτάφιο έγραψε και για τον αδελφό του γιατρό Καισάριο. Πρωτοπόρος ήταν ακόμη και στο θέμα των επιστολών, αφού είναι ο πρώτος που έκαμε συλλογή των επιστολών του. Τέλος, υπενθυμίζουμε πως μόνος αυτός από τους τρεις έγραψε ποιήματα, τα γνωστά Έπη του, που ανέρχονται σε 17000 στίχους. Ο ίδιος μάλιστα εξήγει γιατί ασχολήθηκε με την ποίηση: Για να εκφράσει τις σκέψεις του σε ένα είδος που απαιτούσε συντομία, για να παράσχει στους νέους ανάγνωσμα ευχάριστο και ταυτόχρονα ωφέλιμο και για να αποδείξει στον Ιουλιανό, όπως και ο Μέγας Βασίλειος με το έργο του “Προς τους νέους...”, ότι οι χριστιανοί δεν υστερούσαν έναντι των εθνικών στη λογοτεχνία.

Επανερχόμενοι στους λόγους του σημειώνουμε πως άλλοι γνωστοί λόγοι του είναι οι εγκωμιαστικοί Εις τους Μακκαβαίους, Εις τον Μέγαν Αθανάσιον, (από εδώ προέρχεται η κλασική για φράση “Αθανάσιον επαινών αρετήν επαινέσσομαι”), και ο Συντακτήριος, τον οποίο εκφώνησε ενώπιον υπερεκατόν επισκόπων στην Αγία Αναστασία, αποχαιρετώντας το λαό όταν εγκατέλειπε το θρόνο της Κωνσταντινούπολης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα προίμια μερικών από τους λόγους του παρελήφθησαν αυτολεξεί στη σύνθεση ύμνων της Εκκλησίας μας, προφανώς λόγω των υψηλών νοημάτων και της εκφραστικής τους δύναμης.

Από το λόγο του εις τα Γενέθλια του Σωτήρος κατάγεται το “Χριστός γεννάται· δοξάσατε· Χριστός εξ ουρανών απαντήσατε· Χριστός επί γης υμώθητε· άσατε τω Κυρίω πάση η γη”, από τον Α΄ λόγο του εις το Πάσχα προέρχεται το “Αναστάσεως ημέρα λαμπρυνώμεν τη πανηγύρει και αλλήλους περιπτυσώμεθα. Είπαμεν, αδελφοί, και τεις μισούσιν ημάς συγχωρήσωμεν τη αναστάσει” και, τέλος, από το λόγο του εις την Πεντηκοστήν το “Πεντηκοστήν εορτάζομεν και Πνεύματος επιδημίαν και προθεσμίαν επαγγελίας και ελπίδος συμπλήρωσιν και το μυστήριον όσον, ως μέγα τε και σεβάσιμον”.

Δώσαμε ήδη κάποια δείγματα του θείου λόγου του, καιρός όμως να παραθέσουμε κάποια εκτενέστερα, για να γίνουμε έστω και για λίγο κοινωνοί της καλλιέργειας και του υψηλού του στοχασμού.

Και πρώτα από το Συντακτήριο, που, όπως ελέχθη, είναι αποχαιρετιστήριος προς το ποίμνίό του.

“Χαίρε Αναστασία επώνυμο της ευσέβειας, γιατί συ ύψωσες τα λόγια μου όταν ακόμη ήταν καταφρονεμένα, συ υπήρξες ο τόπος της κοινής νίκης... συ και ο μεγάλος αυτός ναός κι εσείς οι άλλοι ναοί όσοι έρχεσθε ύστερα από αυτόν εις τα κάλλη, σκορπισμένοι σε διάφορα σημεία της πόλης ωσάν σύνδεσμοι και προσελκύετε τους κατοίκους της γειτονικής περιοχής. Χαίρετε απόστολοι, διδάσκαλοι και οδηγοί της σταδιοδρομίας μου. Χαίρε αρχιερατικέ θρόνε, επικίνδυνο ύψος που προκαλείς το φθόνο όταν συναθροίζονται οι αρχιερείς και όσοι άλλοι υπηρετούν τον Θεό γύρω από την αγία Τράπεζα. Χαίρετε αρμονικές ψαλμωδίες, ολονύκτιες, σεμνές παρθένες, ευπρεπείς γυναίκες, το σύνολον των χερών και των ορφανών, οφθαλμοί των πτωχών, που στρέφεστε προς τον Θεό και σε μένα... Χαίρετε οι εραστές των λόγων

μου... Χαίρετε βασιλείς και ανάκτορα και όλοι οι υπηρέτες και οικείοι του βασιλιά. Και εάν μιν είδατε πιστοί στο βασιλιά δεν γνωρίζω, οι περισσότεροι όμως από σας είναι άπιστοι προς τον Θεόν. Χειροκροτήστε, φωνάξτε, σηκώστε στα χέρια το ρήτορά σας, επειδή σιώπησε η πονηρή και φλύαρη γλώσσα η οποία τόσο σας ενοχλούσε. Χαίρετε οι κάτοικοι της μεγάλης και φιλοχρίστου αυτής πόλης, πλησίαστε την αλήθεια, αλλάξτε, αργά έστω, τιμήστε τον Θεό πιο πολύ από ό,τι συνήθως. Χαίρε Ανατολή και Δύση για σας και από σας καταδιώκομαι. Μάρτυράς μου ο Θεός αν θα βρεθούν και λίγοι έστω να μιμηθούν την ιδική μου υποχώρηση... Χαίρετε, άγγελοι, που εποπτεύετε αυτή την εκκλησία. Χαίρε Αγία Τριάδα, μελέτη μου και στόλισμά μου, είθε να σώξεσαι με τους αγγέλους και να σώξεις αυτούς εδώ, το λαό μου. Διότι είναι δικός μου, έστω και αν η θεία οικονομία τα κανονίζει με άλλο τρόπο".

Και κάτι από την επιστολογραφία του και συγκεκριμένα η Επιστολή Προς Ευτάξιον, όπου μιλά περισσότερο ως ποιητής παρά ως εκκλησιαστικός άντρας.

"Ερωτάς πώς τα ημέτερα. Και λίαν πικρώς. Βασίλειον ουκ έχω. Καισάριον ουκ έχω, τον πνευματικόν αδελφόν και τον σωματικόν. Ο πατήρ μου και η μήτηρ μου εγκατέλιπόν με... Τα του σώματος πονηρώς έχει, το γήρας υπέρ κεφαλής, φροντίδων επιπλοκαί, τα των φίλων άπιστα, τα της Εκκλησίας αποίμικτα. Έρρει τα καλά, γυμνά τα κακά, ο πύλος εν νυκτί, πυρσός ουδαμού, Χριστός καθεύδει. Τι χρη παθείν; Μία μοι των κακών λύσις, ο θάνατος. Και τα εκείθεν μοι φοβερά, τέως εντεύθεν τεκμαίρομένων".

Και, τέλος, από την ποιητική του παραγωγή ένα επίγραμμα, στον Ευφρήμιον.

Στους ρήτορες ανάμεσα ρήτορας, στους ποιητές ποιητής
Της πατρίδας του η δόξα, των γονέων του δόξα, ο Ευφρήμιος
χάθηκε

Που μόλις του χλόιζε στο μάγουλο γένι και
Μόλις αρχίνησε τους έρωτες να καλεί στο
Θάλαμό του. Πάει ωμέ.

Κι αντίς για νύφη παρθένα τούλαχε τύμβος, κι η μέρα των θρήνων
Πρόφτασε τις μέρες των υμεναίων του γάμου.

Ο νεότερος από τους τρεις, Ιωάννης ο Χρυσόστομος, γεννήθηκε στην Αντιόχεια της Συρίας μεταξύ 344 και 354. Έμεινε νωρίς ορφανός από πατέρα και την ανατροφή του ανέλαβε η μητέρα του Ανθούσα, χήρα στα 20 της, για την οποία ο δάσκαλός του Λιβάνιος είπε: "Βαβαί, οίαι παρά Χριστιανοίς γυναίκες εισιν". Όταν ρωτήθηκε ο Λιβάνιος ποιον θα άφηνε διάδοχό του απάντησε: "Ιωάννην ει μη Χριστιανοί τούτον εσύλησαν". Αρχικά άσκησε το επάγγελμα του ρήτορα, στη συνέχεια όμως εγκατέλειψε τα δικαστήρια και βαπτίστηκε. Ήθελε να μονάσει, αλλά τον συγκράτησαν τα δάκρυα της μάνας του. Ασκήτευσε μετά το θάνατό της για μερικά χρόνια, χειροτονήθηκε ύστερα διάκονος και πρεσβύτερος. Διέπρεψε ως ιεροκήρυκας, αλλά και για την κοινωνική του δράση. Το 397, με πρόταση του Ευτροπίου, ο οποίος ήταν πρωθυπουργός του αυτοκράτορα Αρκαδίου, χειροτονήθηκε αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Ανέπτυξε μεγάλη θρησκευτική και φιλανθρωπική δράση, ιδρύσας νοσοκομεία, γηροκομεία, πτωχοκομεία. Εκθρονίστηκε και εξορίστηκε, ανακλήθηκε στη θέση του και οριστικά απομακρύνθηκε από το θρόνο της πρωτεύουσας. Πέθανε το 407 από τις κακουχίες καθ' οδόν προς τον απομακρυσμένο τόπο της εξορίας του στον Καύκασο. Στις 27/1/438 τα λείψανά του μεταφέρθηκαν στην Κωνσταντινούπολη και τάφηκαν στο ναό των Αγίων Αποστόλων στον τάφο του προσευχήθηκε ο αυτοκράτορας Θεοδοσίος Β', γιος της Ευδοξίας, της οποίας τα αμαρτήματα είχε τόσο έντονα

στηλειτουργία και εξ αιτίας της οποίας τόσο είχε υποστεί.

Τα έργα του περιλαμβάνουν τη θεία λειτουργία, πραγματείες ηθικές και απολογητικές, 238 επιστολές και λόγους, που αποτελούν τον κύριο όγκο των έργων του. Λόγους ηθικούς, δογματικούς, εξηγητικούς, που ερμηνεύουν βιβλία της Αγίας Γραφής, εγκωμιαστικούς σε ιερά πρόσωπα και κυρίως τον Απόστολο Παύλο, πανηγυρικούς και επίκαιρα κηρύγματα. Είναι γνωστό ότι μιλούσε εκ του προχείρου, ότι τα κείμενα διασώθηκαν από ταχυγράφους και ότι επικοινωνούσε άμεσα με το ακροατήριό του, το οποίο πολλές φορές εκδήλωνε την επιδοκμασία του με χειροκροτήματα και επιφωνήματα.

Μία από τις πιο γνωστές πραγματείες είναι Η Περί Ιερωσύνης, στην οποία υπό μορφή διαλόγου αναπτύσσει το μεγαλείο και το ύψος του ιερατικού αξιώματος. Η ιερωσύνη, λέγει, είναι θείο χάρισμα και διακονία που αρμόζει σε αγγέλους. Γι' αυτό δεν επιτρέπεται να την επιδιώκουν άνθρωποι χωρίς τα απαραίτητα προσόντα της αγάπης στο ποίμνιό τους, της ταπεινοφροσύνης, της διδακτικής δεινότητας, της διοικητικής ικανότητας. Οι ευθύνες για τον έχοντα το ιερατικό αξίωμα είναι βαρύτατες, επειδή αναλαμβάνει το έργο της σωτηρίας των ψυχών. Βέβαια, μερικοί από τους ιερωμένους δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους και κατηγορούνται από το λαό. Η ιεροκατηγορία όμως θίγει και τους ικανούς, γι' αυτό πρέπει να αποφεύγεται.

Από τους πανηγυρικούς του λόγους παραθέτουμε ένα μικρό απόσπασμα από το "Εις το γενέθλιον του Χριστού", όπου, έστω και σε μετάφραση, φαίνεται η δύναμη και η ομορφιά του λόγου, η ικανότητα να μεταδίδει στο ακροατήριο τα δικά του συναισθήματα και να το κάμνει να ταυτίζεται μαζί του.

"Ήρθαν όλοι οι αμαρτωλοί να δουν τον Αμνόν του Θεού, που σηκώνει στους ώμους του την αμαρτία του κόσμου. Οι μάγοι για να τον προσκυνήσουν· οι ποιμένες για να τον δοξολογήσουν· οι τελώνες για να τον κηρύξουν· οι πόρνες για να του προσφέρουν μύρα· η Σαμαρείτιδα για να ξεδιψάσει· η Χαναναία για να ευεργετηθεί. Αφού λοιπόν όλοι σκιρτούν από χαρά, θέλω κι εγώ να σκιρτήσω, θέλω να χορέψω, θέλω να πανηγυρίσω. Χωρίς κιθάρα, χωρίς αυλό, χωρίς λαμπάδες αναμμένες στα χέρια μου. Πανηγυρίζω κρατώντας, αντί γι' αυτά, τα σπάργανα του Χριστού. Αυτά είναι η ελπίδα μου, αυτά η ζωή μου, αυτά η σωτηρία μου, αυτά ο αυλός μου, αυτά η κιθάρα μου. Γι' αυτό τα έχω μαζί μου: για να πάρω από τη δύναμή της δύναμη, για να φωνάξω μαζί με τους αγγέλους "δόξα εν υψίστοις Θεώ", και με τους ποιμένες "και επί γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία".

Πολύ γνωστά επίσης είναι τα επίκαιρα κηρύγματά του, όπως οι 21 Λόγοι εις Ανδριάντας και εις Ευτρόπιον.

Οι πρώτοι είναι λόγοι παρηγορητικοί προς τους Αντιοχείς, οι οποίοι, οργισθέντες από την επιβολή φόρων κατέστρεψαν τους ανδριάντες του αυτοκράτορα και της οικογενείας του, έντρομοι δε ανέμεναν την εκδήλωση της οργής του αυτοκράτορα.

Από τους πιο διάσημους λόγους του είναι ο εις Ευτρόπιον, τον πρωθυπουργό του Αρκαδίου, αναφέρεται δε στην αστάθεια των ανθρωπίνων πραγμάτων και αρχίζει με το γνωστό "Ματαιότης ματαιότητων τα πάντα ματαιότης". Όταν ο στρατός είχε επαναστατήσει και ζητούσε την απομάκρυνση του Ευτροπίου, αυτός, ο οποίος είχε πρωτίτερα καταργήσει το άσυλο των ναών, ζήτησε άσυλο στον καθεδρικό ναό, κοντά στην αγία Τράπεζα. Τότε ο Χρυσόστομος εκφώνησε το λόγο αυτό και ζήτησε το έλεος των ακροατών του για τον Ευτρόπιο, με αποτέλεσμα ο διωκόμενος να φύγει απείραχτος.

"Ματαιότης ματαιότητων και πάντα ματαιότης. Πού νυν η λαμπρά της υπατείας περιβολή; Πού δε αι φαιδραί λαμπάδες; Πού δε οι κρότοι και οι χοροί, και αι θαλάι και αι πανηγύρεις; Που οι στέφανοι και τα

παραπετάσματα; Πού ο της πόλεως θόρυβος, και εν ιπποδρομίας ευρημαί, και των θεατών αι κολακείαι; Πάντα εκείνα οίχεται, και άνεμος πνεύσας αθρόον τα μεν φύλλα κατέβαλε, γυμνόν δε ημίν το δένδρον έδειξε και από της ρίζης αυτής σαλευόμενον λοιπόν. Πού νυν οι πεπλασμένοι φίλοι; Πού τα συμπτώσια και τα δείπνα; Πού ο των παρασίτων εσμός και ο δι' όλης της ημέρας εκχεόμενος άκρατος, και αι ποικίλαι των μαγείων τέχνη, και οι της δυναστείας θεραπευταί, οι πάντα προς χάριν ποιούντες και λέγοντες; Νυξ ην πάντα εκείνα και όναρ, και, ημέρας γενομένης, ηφανίσθη. Άνην ην εαρινά και, παρελθόντος, άπαντα κατεμαρνήθη σκιά ην και παρέδραμε' καπνός ην και διελύθη' πομφόλυγες ήσαν και διερράγησαν' αράχη ην και διεσπάσθη. Διο ταύτην ην πνευματικήν ρήσιν επάδωμεν συνεχώς, λέγοντες: ματαιότης ματαιοτήτων τα πάντα ματαιότης. Ταύτην ην ρήσιν και εν ταίχοις και εν οικία και εν ιματίοις και εν αγορά και εν οδοίς και εν θύραις και εν εισόδοις και προ πάντων εν τω εκάστω συνειδότη συνεχώς εγγεγράφαι δει και δια παντός αυτήν μελετάν".

Όσο επιεικής και μαλακός ήταν ο Χρυσόστομος απέναντι στους απλούς ανθρώπους και πρόθυμος να συμβουλευσει και βοηθήσει εκείνους που από αμάθεια παραμελούσαν τα καθήκοντά τους, τόσο σκληρός, οξής και ανυποχώρητος ήταν απέναντι στους ακόλαστους κληρικούς, στη διεφθαρμένη αριστοκρατία, στην πολυτέλεια, ματαιοδοξία και σπατάλη των πλουσίων, στην αλαζονεία των ισχυρών. Γι' αυτήν άλλωστε τη στάση του είχε πιστούς οπαδούς που υπέφεραν για την υποστήριξή τους προς τον πνευματικό τους πατέρα, αλλά και ισχυρούς πολέμιους, εξ αιτίας των οποίων καθαφέρθηκε, οδηγήθηκε στην εξορία και τελικά στο θάνατο.

Σηλήτευε τις αρχόντισσες που πήγαιναν στην εκκλησία φορτωμένες στολίδια και δεν διάσασε να παρομοιάσει την αυγούστα Ευδοξία με την Ιεζάβελ και την Ηρωδιάδα. Συμβούλευε τους πλουσίους να βοηθούν τους πάσχοντες κι έθετε με παραστατικότητα και ευλωτία τους επισκόπους ενώπιον ενός από τα κύρια καθήκοντά τους, εκείνο της φιλανθρωπίας.

Προτού περατώσουμε την αναφορά στον ιερό Χρυσόστομο, ας παραθεσουμε ένα ακόμη απόσπασμα, στο πρωτότυπο, από ομιλία του στη Β' επιστολή προς Κορινθίους, όπου εγκωμιάζονται οι αγώνες του αποστόλου Παύλου για την πίστη του Χριστού. Υπενθυμίζουμε ότι ο Χρυσόστομος εθεωρείτο ο κατ' εξοχήν ερμηνευτής του Παύλου και χαρακτηριστικά ελέγετο "Χριστού στόμα πέφικε το Παύλου στόμα, στόμα δε Παύλου το Χρυσοστόμου στόμα".

"Και καθάπερ λέων βρυχώμενος και φλόγα από της γλώσσης αφιείς, ούτω πάσαν αφόρητος, και πανταχού μετεπηίδα συνεχώς, έδραμεν επί τούτους, ήλθεν επ' εκείνους, μετέστη προς τούτους, απεπηήδωσεν προς ετέρους, ανέμου ταχύτερον επιών, και καθάπερ μίαν οικίαν ή τίλοιν εν, την οικουμένην άπασαν κυβερνών, τους μεν βαπτίζομένους ανέλκων, τους δε ιλιγώντας στηρίζων, τοις ναύταις παρακελεύόμενος, επί των αυχένων καθήμενος, την πώρραν περισκοπών, σχοινία τείνων, κόπτην μεταχειρίζων, ιστόν έλκων, προς τον ουρανόν βλέπων, πάντα αυτών ών, και ναύτης και κυβερνήτης, και πωρεύς, και ιστίον, και τίλοιν, και πάντα πάσχω, ίνα τα ετέρων λύση κακά".

Νομίζω ότι δεν χρειάζεται να σχολιάσω οπιδήποτε για τη ρητορική του δεινότητα, γιατί τα δικά μου λόγια θα είναι ωχρή απόδοση του ύψους και του μεγαλείου, της εικονοπλαστικής δύναμης, του οίστρου του θεϊού αγορητή, προ πάντων όταν ο μεγαλύτερος κλασικός φιλόλογος όλων των εποχών Ulrich von Wilamowitz είπε γι' αυτόν ότι όλοι οι Έλληνες της εποχής του ήταν βάρβαροι κακοτέχνες συγκρινόμενοι με αυτόν, ο οποίος αξίζει να συγκριθεί ως προς το ύφος με το Δημοσθένη.

Γενικά μίλησαν διαχρονικά και για τους τρεις ιεράρχες με διθυράμβους διαπρεπείς βυζαντινοί λόγιοι, αλλά και δυτικοί σχολιαστές και μεταφραστές των έργων τους, όπως και νεότεροι μελετητές, οι οποίοι υπογραμμίζουν τον πλούτο των ιδεών και συναισθημάτων, την πνοή και το ρυθμό, τη συγκίνηση και τον ενθουσιασμό που προκαλούν, την πειστικότητα, την καθαρότητα, σαφήνεια, λαμπρότητα και γλυκύτητα του λόγου τους.

Μάστορες της γλώσσας έδωσαν κείμενα, πρότυπα της ελληνικής γλώσσας. Είναι γνωστό ότι την εποχή τους υπήρχαν σε χρήση τρεις μορφές της ελληνικής γλώσσας. Η κοινή, η ομιλουμένη, δηλαδή, ζωντανή γλώσσα, που βρισκόταν σε εξέλιξη, στην οποία είχε μεταφραστεί από τους εβδόμηκοντα η Παλαιά Διαθήκη και στην οποία είχαν γραφτεί τα ευαγγέλια. Υπήρχε ακόμη η αττικίζουσα, η οποία εχρησιμοποιείτο σε δημόσιες ομιλίες και στη λογοτεχνία, και, τέλος, αυτή που χρησιμοποιούσαν στις υπηρεσίες του Κράτους και σε νομικά έγγραφα. Και οι τρεις πατέρες επέλεξαν την αττικίζουσα λογοτεχνική γλώσσα, που εθεωρείτο ότι απευθυνόταν σε επίλεκτο ακροατήριο και χρησίμευε ως αποτελεσματικό εργαλείο στη διαπραγμάτευση φιλοσοφικών και θεολογικών ζητημάτων, μια γλώσσα που είχε γίνει κοινό μέσο επικοινωνίας ανάμεσα σε όλες τις ομάδες που μιλούσαν για τέτοια θέματα. Ήταν προς τούτο πλήρως εξοπλισμένοι, αφού ανήκαν στην ανώτερη τάξη και είχαν δεχτεί την παραδοσιακή εκπαίδευση στη γραμματική και ρητορική, επομένως τους ήταν ευχερέστερη η χρησιμοποίηση της γλωσσικής αυτής μορφής και στο ποιμαντορικό και συγγραφικό τους έργο.

Ανεξάρτητα όμως από τη συγκεκριμένη γλωσσική μορφή, μιλούμε πάντα για την ελληνική γλώσσα, τη γλώσσα ενός λαού με μακρόχρονη ιστορία και σημαντική συμβολή στον πολιτισμό, με θαυμαστά επιτεύγματα στα γράμματα και στις τέχνες, μια γλώσσα καλλιεργημένη και πλούσια, που είναι φορέας, εκφραστής και παροχέας αυτών των επιτευγμάτων, αλλά και η οποία ταυτόχρονα, μια και αποτελεί αυθύπαρκτη αξία η ίδια, συμβάλλει στη δημιουργία νέων αποκρυσταλλωμάτων στις διάφορες εκφάνσεις του πολιτισμού.

Όπως γράφει ο καθηγητής Μπαμπινιώτης, "όλα τα συστατικά της εθνικής ταυτότητας, η συνειδηση καταγωγής και η αναφορά στις ρίζες, η πολιτισμική συνειδηση (ιστορία, παράδοση, αξίες κλπ.), και, προκειμένου για την Ελλάδα, και η θρησκευτική ορθόδοξη πίστη, περνούν όλα και εκφράζονται μέσα από τη γλώσσα... Ορθοδοξία χωρίς ελληνική γλώσσα, όχι μόνο στο λατρευτικό-τελετουργικό επίπεδο της εκκλησιαστικής λειτουργίας, αλλά και στο επίπεδο να βιώσεις την ουσία της ορθόδοξης πίστης, είναι προσέγγιση θετλασμένη – και γι' αυτό, λειψή, και απρόσφορη. Τι μπορεί να αντικαταστήσει τα τροπάρια της Μεγάλης Εβδομάδας, το "Φως ιλαρόν" ή ένα κομμάτι του Ευαγγελίου στο πρωτότυπο".

Συμφωνούμε απόλυτα με το περιεχόμενο του πιο πάνω παραθέματος. Στ' αλήθεια όμως πόσοι νέοι μας σήμερα και απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης μπορούν όχι να κατανοήσουν επαρκώς το νόημά τους αλλά μερικές φορές απλά να τα αναγνωρίσουν ως ελληνικά; Όταν έρχεται κανείς αντιμέτωπος με τέτοια κολοσσιαία κείμενα, μικρό δείγμα από τα οποία παραθέσαμε, και με ένα τόσο μεγάλο θησαυρό λέξεων, που σημαίνει ένα τεράστιο πλέγμα εννοιών, δεν αισθάνεται προβληματισμένος και απαισιόδοξος για τη λεξικενία που επικρατεί σήμερα κι ανάμεσα σε μορφωμένους νέους μας; Με διάφορους εκπαιδευτικούς πειραματισμούς, με την εφαρμογή εκσυγχρονιστικών και προοδευτικών τάχα μέτρων, επιφέραμε ρήγμα στη διδασκαλία της γλωσσικής μας συνέχειας με τη συρρίκνωση στο εκπαιδευτικό μας σύστημα των αρχαίων ελληνικών και την αφαίρεση

κειμένων εκκλησιαστικών. Μόνο ως εκδήλωση τάσεων αυτοκαταστροφής μπορεί να ερμηνευθεί η αποκοπή της γλωσσικής συνέχειας του ελληνισμού. Με το επιχείρημα – ορθό ως ένα βαθμό – ότι δεν διδάσκονταν σωστά τα αρχαία ελληνικά, τα κουτσουρέψαμε. Μόνη επιβίωση των μεταρρυθμιστών ήταν: “Με αυτά τα νεκρά και άχρηστα θα ασχολούμαστε τώρα; Ας πάρουμε τα μηνύματα των κειμένων από μετάφραση, κι αυτό είναι υπεραρκετό”. Σίγουρα τα νοήματα είναι το κύριο. Αλλά και η γλώσσα έχει τη δική της αξία. Δεν είναι τυχαίο που αυτή η συγκεκριμένη γλώσσα χρησιμοποιήθηκε για να εκφράσει αυτό το θαυμαστό κόσμο των νοημάτων, αφού η κάθε γλώσσα αποτυπώνει το πώς ο κάθε λαός οργανώνει, ταξινομεί και εκφράζει τον κόσμο. Ο Έλληνας έχει το μοναδικό προνόμιο να χρησιμοποιεί λέξεις, όπως άνθρωπος, ήλιος, θάλασσα, θεός, ουρανός, φως – για να αναφέρουμε μερικές μόνο – που χρησιμοποιούσε και ο Όμηρος πριν 3000 τόσα χρόνια. Πόσοι νέοι σήμερα μπορούν να κατανοήσουν τη σημασία κάποιων λέξεων φτάνοντας με την ετυμολογία στις ρίζες, στην πρώτη σημασία; Δεν υποστηρίζω ότι όλοι μας πρέπει να κατανοούμε τα αρχαία ελληνικά και τα κείμενα των πατέρων από το πρωτότυπο, σίγουρα όμως μπορούμε να τα χρησιμοποιούμε ως ένα βαθμό και για τη γλωσσική καλλιέργεια των σπουδαστών μας, αν μη τι άλλο για τη συγκρότηση ενός κανονιστικού λεξιλογίου και κατ’ επέκταση την πρόσκτηση ενός

φάσματος εννοιών που να μας βοηθά στην καλύτερη επικοινωνία. Και όλα αυτά την ίδια ώρα, που, όπως γράφει ο ίδιος γλωσσολόγος καθηγητής, οι ξένοι, οι αγγλόγλωσσοι για παράδειγμα, εκδίδουν Basic Wordlists, με πάρα πολλές ελληνικής προέλευσης λέξεις που πρέπει να γνωρίζουν οι αγγλόφωνοι μαθητές.

Ως κατάνηξη της ομιλίας μου, θα ήθελα να δώσω συνοπτικά τις ποικίλες πτυχές της προσφοράς των τριών μελρυτών ποταμών της σοφίας, και δεν βρίσκω προσφορότερο τρόπο από το να χρησιμοποιήσω τους περιεκτικούς χαρακτηρισμούς του διαπρεπούς καθηγητή της θεολογίας Παναγιώτη Μπρατσιώτη. Υπήρξαν, λοιπόν, οι εκφραστικότεροι αντιπρόσωποι του χρυσού αιώνα της ελληνικής χριστιανικής γραμματείας, βαθείς ερμηνευτές των Γραφών, πιστοί θεματοφύλακες της ιερής παραδόσεως, μέγιστοι ιεροφάντες και μυσταγωγοί των χριστιανικών δογμάτων και ένθεοι ρυθμιστές του χριστιανικού ήθους, της λατρείας και της εκκλησιαστικής ευταξίας, μοναδικοί ιεροκήρυκες και κλασικοί λογοτέχνες. Εναρμόνισαν την πράξη με τη θεωρία και αντίστροφα και συνδύασαν ακραιφνώς ορθόδοξο φρόνημα και θαυμαστή ποιμαντορική δράση. Εξ άλλου, και στη συνείδηση του έθνους μας κατέλαβαν θέση εξαιρετική, γιατί με τρόπο θαυμαστό και υποδειγματικό συνδύασαν την εξ αποκαλύψεως θρησκεία με την πατροπαράδοτη ελληνική παιδεία.

Στιγμιότυπο από την πανηγυρική ομιλία για τους Τρεις Ιεράρχες και τα Ελληνικά Γράμματα. Καθήμενοι (από αριστερά): Μαρία Θεοφίλη (Γενική Πρόξενος της Ελλάδος), Νίκος Παναγιώτου, Επίσκοπος Τροπαίου Αθανάσιος, Αρχιεπίσκοπος Γρηγόριος, Επίσκοπος Ναζιανζού Θεοδώρητος, η κα Διονυσία Παναγιώτου, Νίκος Χριστοδουλίδης (Γενικός Πρόξενος της Κύπρου). Όρθιοι (από αριστερά): Ανδρέας Χριστοδούλου, Νίκη Κατσιαούνη, η σύζυγος του Ελληνοκυπρίου Δημάρχου Μπάρνερτ, ο Δήμαρχος Μπάρνερτ Ανδρέας Ταμπουρίδης, ο Αρχιμανδρίτης Θεοφάνης Πέτρου, η κα Μηναιή, ο Μάριος Μηναιδής, ο Βασίλειος Αναγνώστου, ο Σάββας Παυλίδης και ο Νικόλαος Σκηνίτης

Δρος Νίκου Παναγιώτου “ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ”

Το οχτάτομο και πολυσέλιδο και πολυπρόσωπο τούτο σύγγραμμα του διαπρεπούς συγγραφέα και μελετητή τόσο του αρχαίου κλασικού κόσμου όσο και της πνευματικής ζωής της ιδιαίτερής του πατρίδας Κύπρου είναι καρπός ζωής και πολλής αγάπης αλλά και γνώσης και έρευνας, που είχε σαν αποτέλεσμα αυτή τη μνημειώδη θα έλεγε κανείς εργασία.

Το έργο του τούτο “Ελλάδος Κάτοπτρον” καθρεφτίζει πραγματικά έναν αιώνα παρουσίας στην Κύπρο εκτός Κύπρου Ελλήνων (ελλαδτών, ελλήνων εκτός Ελλάδας και Ελλήνων της διασποράς) μέσα από κυπριακά περιοδικά (1898-1997).

Έτσι χαρακτηρίζει το έργο αυτό ο συγγραφέας γι’ αυτό κι αμέσως μας δίνει μια αδρή εικόνα της εργασίας του.

Έκανε δηλαδή ό,τι κάνει μια μέλισσα εργατική, ο δε συγγραφέας μέσα από τα κατά καιρούς εκδιδόμενα και κυκλοφορούντα περιοδικά, εμφανέρωσε την πνευματική παρουσία της Ελλάδος στην κυπριακή πνευματική ζωή.

Μέσα από τις χιλιάδες σελίδες του βιβλίου αυτού πορεύονται λογοτέχνες, εκπαιδευτικοί, ιερωμένοι, διπλωμάτες, πολιτικοί, καλλιτέχνες του θεάτρου και του κινηματογράφου, των εικαστικών τεχνών, της μουσικής και του χορού.

Παρελαύνουν φιλόλογοι, θεολόγοι, νομικοί, δημοσιογράφοι, εκδότες, οικονομολόγοι, οικονομικοί παράγοντες, ιατροί, επιστήμονες θετικών επιστημών, αρχιτέκτονες και πολεοδόμοι, στρατιωτικοί, κοινωνικοί και εθνικοί παράγοντες.

Έτσι, όπως ο ίδιος γράφει χαρακτηριστικά, αποδεικνύεται “το εύρος και το βάθος των σχέσεων μεταξύ της Κύπρου και του υπολοίπου Ελληνισμού”.

Από μια πρόχειρη μελέτη κι αντίκρουσμα του περιεχομένου των οχτώ αυτών τόμων του εν λόγω βιβλίου διαφαίνεται ο πλούτος και το βάθος των σχέσεων που υπήρχε την τελευταία εκατονταετία στις σχέσεις της Μεγαλονήσου με τον υπόλοιπο ελληνικό κόσμο, τόσο στη Μητροπολιτική Ελλάδα όσο και στη Διασπορά.

Παρελαύνουν πρόσωπα, κληρικοί και λαϊκοί, πολιτικοί και στρατιωτικοί και έτσι καλλιεχγείται, δημιουργείται ένας πίνακας ο οποίος προσπαθεί μέσα σ’ αυτούς τους οχτώ τόμους να παραθέσει τόσες πολλές και ποικίλες δραστηριότητες, τόσα πολλά και διακεκριμένα πρόσωπα, τα οποία διεδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη την πολιτιστική της Μεγαλονήσου κατά την τελευταία εκατονταετία, ώστε ο αναγνώστης να βλέπει μέσα σε καθρέφτη ζωντανή την εικόνα των σχέσεων της Μεγαλονήσου μετά του υπολοίπου Ελληνισμού.

Βέβαια δεν είναι εύκολο κανείς να διαζωγραφίσει τούτο το έργο μέσα σε αυτή τη μικρή προσφώνηση που γίνεται στη διάρκεια της παρουσίας του βιβλίου

Ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος εν μέσω του Δρος Νίκου Παναγιώτου και της συζύγου του, Διονυσίας.

“ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΟΠΤΡΟΝ” με την ευκαιρία της επισκέψεως του συγγραφέα ύστερα από πρόσκληση της Βιβλικής αυτής Αρχιεπισκοπής, προσφιούς θυγατρός του Οικουμενικού Θρόνου για να ομιλήσει στις εκδηλώσεις των Ελληνικών και Χριστιανικών Γραμμάτων, τις οποίες κάθε χρόνο η Εκκλησία μας μαζί με τον υπόλοιπο Ελληνισμό εορτάζει και τιμά αυτές τις μέρες.

Περαίνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά το διακεκριμένο συγγραφέα για το πόνημα και τον κόπο και την φαντασία με την οποία συνέλαβε την ιδέα και την έμπνευση να την πραγματοποιήσει και να μας δώσει έτσι μια εικόνα της μακράς κι αδιάκοπης πολιτιστικής σχέσεως της Κύπρου έναν ολόκληρο αιώνα.

Τον συγχαίρουμε από καρδιάς, του ευχόμεθα συνέχιση του έργου του και υγεία κατ’ άμφω σ’ αυτόν και την οικογένειά του και ιδιαίτερα προσευχόμαστε όπως και άλλοι μελετητές συνεχίσουν αυτή τη σπουδαία διακονία και προσφορά προς τα γράμματα, τον πολιτισμό, την ιστορία και τη ζωή της Μεγαλονήσου, η οποία στις μέρες μας διέρχεται μια από τις πιο κρίσιμες στιγμές της χιλιόχρονης ιστορίας της.

25-1-2006

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων
και Μεγάλης Βρετανίας
Γρηγόριος

Ο ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ

του Κωνσταντίνου Θεοχάρους, Θεολόγου

Τά όσα μπορεί κάποιος νά πεί γιά τό Μάξιμο τόν 'Ομολογητή δέν χωρούν νά αναφερθούν στά πλαίσια μιās σύντομης όμιλίας. Θά προσπαθήσω νά πώ μέ συντομία κάποια λόγια γιά τό βίο του καί τό έργο του.

Γεννήθηκε καί έδρασε τόν 6ον αιώνα μ. Χριστό στό Βυζάντιο επί αυτοκρατορίας του επιβλητικού αυτοκράτορα 'Ηρακλείου. Ήταν γόνος άριστοκρατικής οικογένειας. Σπούδασε τή φιλοσοφική καί θεολογική έπιστήμη. Αυτό τόν βοήθησε νά άποκτήσει ύψηλή θέση στήν αυτοκρατορική αύλή. Μετά από μικρό χρονικό διάστημα πήρε τήν άπόφαση νά έγκαταλείψει τήν ισχυρή θέση πού είχε καί νά γίνει μοναχός. Νά σημειώσουμε, όμως, ότι δέν έπαψε νά άσχολείται μέ τή δημόσια ζωή καί ότι συνέχισε νά έρχεται σέ έπαφή μέ πολιτικούς παράγοντες καί νά τούς συμβουλεύει. Ένα από τά πράγματα πού τόν άνάγκασε νά έγκαταλείψει τή θέση αύτή ήταν οι αίρετικές συναναστροφές πού είχε στά άνάκτορα. Η φυγή ήταν τρόπος γιά νά τίς άποφύγει.

Ο Μάξιμος μέ τή φωτισμένη διδασκαλία του άνοιξε νέους δρόμους γιά τήν κατανόηση τής χριστιανικής αλήθειας. Τό 624 μ.Χ. πήγε στήν Άφρική. Εκεί γνωρίστηκε μέ κάποιο μοναχό πού όνομαζόταν Σοφρώνιος, μαζί εξέτασαν καί πολέμησαν τή νέα αίρεση πού άπειλούσε τήν Εκκλησία, τό μονοφυσισμό καί τό μονοθελητισμό. Ο μονοφυσισμός μιλούσε γιά μία φύση του Χριστού καί ό μονοθελητισμός γιά μία θέληση του Χριστού. Τό 649 μ.Χ. στό Λατερανό τής Ρώμης έγινε Σύνοδος τής όποίας έμπνευστής ήταν ό Μάξιμος. Η Σύνοδος καταδίκασε τίς κακοδοξίες αυτές, οι όποίες κακοδοξίες ήταν καί τών αυτοκρατόρων 'Ηρακλείου καί του μετέπειτα Κώνστα. Γιά νά τιμωρήσει καί νά εκδικηθεί ό αυτοκράτορας Κώνστας τό Μάξιμο τό 653 μ.Χ. τόν έστειλε σέ διάφορες έξορίες, μέ στόχο νά έξουδενώσει τό φρόνημα του μεγάλου θεολόγου. Στά βασανιστήρια πού του έκαναν του είχαν κόψει τή γλώσσα, μέ τήν όποία μιλούσε τήν αλήθεια, αλλά μέ θαυματουργικόν τρόπο φύτρωσε άλλη. Τό 662 μ.Χ. ό "Άγιος Μάξιμος Όμολογητής σέ ηλικία άνω τών όγδόντα έτών ένώθηκε μέ τόν Ουράνιο Νυμφία.

Αυτά έν συντομία γιά τό βίο του 'Αγίου Μαξίμου. Νά πούμε καί λίγα λόγια γιά τή διδασκαλία του.

Η θεολογία του Μαξίμου ξεκινά μέ τή διάκριση κτιστού καί άκτιστου. Μας παρουσιάζει τή σχέση πού έχει ό Θεός μέ τήν κτίση, αύτή είναι σχέση δημιουργού καί δημιουργήματος. Παρόλον πού ήταν πολύ καλός φιλόσοφος έρχεται σάν σωστός θεολόγος καί ανατρέπει τή θέση τής φιλοσοφίας πού ύποστηρίζει ότι τίποτε δέν γίνεται από τό τίποτα, «άπό τό μή όν», δηλ. από τήν άνυπαρξία. Μας λέγει ότι ή δημιουργία προέρχεται από τό μηδέν, αλλά ότι ύπήρχε ή άκτιστη θεία βούληση καί μας μιλά γιά τήν κατά χάρη θέωση του ανθρώπου.

Στή θεολογία του Μαξίμου δεσπόζει ή ένότητα σύμπαν-

τος καί ζωής σέ σχέση μέ τόν Τριαδικό Θεό. Πολύ ούσιαστικό στή θεολογία του Μαξίμου είναι ότι τό κέντρο καί ή εικόνα τής δημιουργίας είναι ή εκκλησία. Οι διαστάσεις τής εκκλησίας είναι οικουμενικές καί καθολικές. Θέλει νά μας πεί ό ιερός πατέρας ότι ή εκκλησία άγκαλλιάζει όλη τήν κτίση. Λέει χαρακτηριστικά ότι, όπδήποτε βρίσκεται έξω από τήν εκκλησία του σαρκωμένου Λόγου είναι «ύπανάπτκτο», μέρος τής δημιουργίας, διότι οικουμενικά ή εκκλησία άγκαλιάζει όλη τήν κτίση. Η οικουμενικότητα καί ή καθολικότητα τής εκκλησίας είναι πρós όλο τόν κόσμο.

Κατά τόν Μάξιμο ή άπομόνωση καί ή συσπείρωση, εκτός τής εκκλησίας, αποτελούν παρά φύσιν καταστάσεις διότι είναι μακριά από τήν πραγματικότητα. Γιά τίς διαπροσωπικές σχέσεις τών ανθρώπων μας λέει ότι πρέπει νά έχουν άναφορά στή θεία αλήθεια καί στόχο τήν ολοκλήρωση πού είναι ή σωτηρία. Ο λόγος πού στάθηκε ή εκκλησία ως εικόνα του Θεού καί τής δημιουργίας είναι οι σωστές καί αναπτυγμένες διαπροσωπικές σχέσεις τών όντων. Η σωτηρία του ανθρώπου έξαρτάται από τή σχέση πού έχει ό άνθρωπος μέ τήν ύπόλοιπη κτίση, διότι από αυτό φαίνεται ή καθολικότητα καί οικουμενικότητα του Χριστιανισμού.

Τή ρίζα τής άμαρτίας ό Μάξιμος τήν βρίσκει στή διαστροφή του νοϋ, ή όποία προξενεί τήν αλλοίωση τών υλικών πραγμάτων μέ άποτέλεσμα νά ύπάρχει στασιμότητα πρós τή θεία τελείωση.

Η θεολογία του Μαξίμου μπορεί νά κατανοηθεί από τό σημερινό άνθρωπο εάν είναι όπλισμένος μέ τίς απαραίτητες θεολογικές προϋποθέσεις. Η Τριαδικότητα του Θεού ως άγαπητική κοινωνία τών Προσώπων - του Πατέρα, του Υιού καί του 'Αγίου Πνεύματος - μέ κοινή δημιουργική βούληση καί ένέργεια, έχει καθαρά ύπαρξιακό χαρακτήρα. Η θεολογία του Μαξίμου είναι επίκαιρη γιά όλες τίς εποχές, άκόμα πολύ περισσότερο στόν αιώνα πού ζούμε, τόν 21ο αιώνα, διότι τό περιβάλλον καί γενικότερα ή κτίση όλόκληρη προσβάλλεται συνεχώς.

Καλούμαστε όλα χωρίς διακρίσεις νά ακολουθήσουμε τό δρόμο πού χάραξε μέ τή θεολογία του ό πατέρας τής εκκλησίας μας, "Άγιος Μάξιμος Όμολογητής γιά νά έχουμε μία έναρμονισμένη κοινωνία πού θα είναι πρós δόξα του «έν δύο φύσει Θεού». Αμήν!

Πηγές:

Π.Β. Πάσχου: Έρωσ Όρθοδοξίας - Μάξιμος Όμολογητής Όρθόδοξος Μυστικισμός. Εκδόσεις Άποστολικής Διακονίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, Άθήνα Δ' Έκδοσις 1987.

Νίκου Ματσούκα: Κόσμος Άνθρώπος Κοινωνία κατά τόν Μάξιμο τόν Όμολογητή. Εκδόσεις Γρηγόρη 1980 Άθήνα σελ. 13-46, 290-314.

Παν. Κ. Χρίστου: Μάξιμος Όμολογητής Θρησκευτική καί 'Ηθική Έγκυκλοπαίδεια. Όγδοος Τόμος Άθήνα 1966

The Archbishop's New Year Message

To the pious Priests and Deacons, honourable Chairpersons and Members of the Church Committees, Ladies' Auxiliary Associations and School Inspectorates of the Communities, and all the Christian People of our sacred Archdiocese of Thyateira and Great Britain

Dearly beloved,

"You who created all things with wisdom, Word of the Father before the ages, and established the whole creation by your all-powerful word, bless the crown of the year with your goodness" [Hymn from the Beginning of the Church's Year]

We Christians continue the celebrations of this festal season and glorify the cause of our hope and joy. A few days ago, we proudly celebrated Christmas. Today, we cheerfully celebrate the beginning of the New Year and, in a few days' time, we will festally celebrate Theophany. Feasts always renew us, strengthen us, replenish us and incite our blessed hope in our Lord Jesus Christ, for a better, a more righteous and a more beautiful world. Our entry into the New Year is celebrated with joy by all of humanity, and this is because time conceals a certain mystery – it is, rather, a part of the mystery of life, for man lives within the limited confines of time. On contemplating time, the Alexandrian poet, Kavafis, writes: "The days of the future stand before us like a series of lit candles". It is in time that life, civilisation and man's future are created. For this reason is God also revealed within time. The Apostle Paul writes that Christ came into the world "in the fullness of time" in order to bring joy, hope and His light into the oppressed pagan society of the pre-Christian world. He brought the Good News, renewed time, gave new life, new horizons and new hopes to Humanity. He made "all things new", opened the eyes of man's mind and soul so that he might see and better understand his Creator. As the divine Paul characteristically writes: "[God] has made known to us in all wisdom and insight the mystery of his will, according to his purpose which he set forth in Christ as a plan for the fullness of time, to unite all things in him" [Eph. 1:8-10].

Every New Year conceals this faith and this symbolism, the which is necessary, indispensable for man, who lives between heaven and earth and fights and struggles to mould his future, to justify his existence and remain loyal to the will of his Creator.

In other words, brethren and fathers, we have an obligation, firstly to thank the Triune God – the Bestower of Gifts – for His great and rich mercy, and to call on Him fervently so that He may not be distanced from us in the time of our life, but may always remain our helper, that we may triumph over the 'evil one' and, as victors and bearers of hope, we may advance through the turmoils of life. Today, there are many temptations which surround one, and this means that man is in danger of losing his way and forgetting his eternal and divine orientation. Recently, the newspapers have published the results of a statistical survey which reveals that children placed God tenth on their list of priorities. The first priority of children is to become rich, and their second desire is to become famous. The Family is sixth on the list. I mention this to remind you

of the countless temptations that plague modern society. God, family and virtue are in danger of being sidelined, of becoming secondary in the life, considerations and ambitions of our youngsters.

So, as we begin the New Year, we ought to provide ourselves, our children and our families with the living springs of Faith. Let us arm them with the virtues which have nurtured and fortified Christian society and the family for so many centuries, and which have made it possible for Christianity to survive and achieve great feats. It will continue to do so if it remains faithful to the message of the Gospel of love and self-sacrifice, offering and humility, respect for freedom and sacred human rights – all things which are essential, fundamental and inviolable in the human personality. It has been rightly said that "Christ came to enlighten the souls of men, to redeem them and fill them with goodness, kindness, compassion, forgiveness, civility and majesty". In today's society, with all its dazzling distractions, without fear or passion we must confess and manifest our Faith and its symbols, such as the cross which we wear about our necks with pride and joy, which we place in our Churches, homes, cars and offices. As it has been wisely said: "the cross is the expression of our faith" in the Risen Christ. Yet, as we know, many are unfortunately offended by the sight of the symbol of the Cross and are exasperated by children who wear it.

I mention these things as we begin the New Year to call you to a spiritual crusade for the preservation of our identity as Christians and, indeed, Orthodox ones. Nurtured by the spirit and letter of the Christian Faith, let us rekindle our love for the Orthodox Church and our Parish. Let us increase our contribution to and active interest in Education, the Greek Day-time and Evening and Saturday Schools. Our priorities ought to be family, children and the Youth, so that, on the one hand, we will be able to protect them from the many distractions, the manifest and hidden temptations which waylay them daily in their lives, and on the other, we may guide them and inspire them to delve deeper into the mystery of Faith. And they, being free from the arrogance of youth, may submit themselves to the will of God, so that they may make better use of their life-time for the glory of Christ Who counts us worthy again this year to welcome in the New Year in peace and joy.

With all this in mind, I greet you all. I especially thank the Clergy and Lay Leaders of the Churches and our other Organisations for your faithful and dedicated service for the common good. I also extend grateful thanks to the Faithful who, in many ways, are a testimony of piety, active love and devotion to the Orthodox Church. Finally, I warmly congratulate all those of you who, through hard work and honest labour, have contributed to the peace and progress both of the Church and, more generally, of the Society in which we live and progress. And, wishing you all, young and old, a New Year that is peaceful and fruitful with good and holy works, blessed by the God-man, Christ, Who was Incarnate for our salvation, I remain with much love and prayers.

New Year 2006

THE ARCHBISHOP'S ENCYCLICAL ON THE THREE HIERARCHS AND THE HELLENIC LETTERS

"The three greatest beacons of the Three-sunned Godhead, who lightened the whole inhabited world with the beams of their divine doctrines, the rivers of wisdom flowing with honey, who watered all creation with streams of the knowledge of God"

[Apolytikion of the Three Hierarchs]

Dearly beloved,

The Apolytikion of the Three Hierarchs and Teachers of the whole inhabited world, Basil the Great, Gregory the Theologian and John Chrysostom, which is chanted in all Orthodox churches every year on their feast day (30th January), is centred on their timeless and universal contribution to the Church, which can be summed up in the following points:

a) They proclaimed the Holy Trinity, b) They enlightened the whole world with the Lord's divine teaching, c) Their words were as a river of wisdom flowing with honey, and d) They watered all creation from the springs of the true knowledge of God.

Our Sacred Archdiocese, as a result, rightly includes amongst its many activities the annual celebrations (held over several days) for the Three Hierarchs, so that the four above-mentioned achievements of these greatest beacons of the world may not only be glorified but also so that they may become a foundation and a way of life for our people living and increasing in the United Kingdom and Ireland, who compose the *rational flock* of our Archdiocese.

Nonetheless, our entire festal programme concerning the Three Hierarchs is focused chiefly on their contribution to the harmonious union of the Christian spirit and *sound Hellenic wisdom*, as it had come to be defined thanks to the divinely inspired teaching of those three "greatest beacons" of humanity.

They were truly the "greatest" because, with their profound faith in Christ and, equally, their profound knowledge of the Hellenic spirit, they succeeded in creating the model of the Hellenic Christian thinking and moral principles, which has since constituted the completely unshakeable foundation and store for discerning people throughout the centuries.

Basil the Great (329-379 A.D.) is wisely described in the Apolytikion dedicated to him as one who, in the fifty years of his life, "set in order human conduct", who, in other words, with his life, work and teaching, adorned human existence with every kind of virtue, Christian and Hellenic. Born into a large and aristocratic family of a vigorous Christian mindset, St Basil, together with his fellow students in Athens - including, amongst others, St Gregory of Nazianzus the Theologian and Julian the Apostate - studied philosophy, rhetoric, grammar, astronomy and medicine. Afterwards, on returning to Caesarea in Cappadocia where he was born, he became a lawyer and a professor of rhetoric. However, it was monasticism and his ultimate commitment to the preservation and propagation of Christianity that was to form his underlying purpose in life up until his death. His philanthropic and written works form a sturdy platform for all who make fostering the spirit of love, peace, faith in God and love for their fellow human beings their life's work.

Gregory of Nazianzus, or the Theologian, (329-390 A.D.) is described in the Apolytikion dedicated to him as one who "called upon the depths of the spirit". He was one of the most important hierarchs to play a part in laying the foundations of Orthodox Christian theology. Born in the same year as Basil the Great (329), St Gregory studied for thirteen whole years. He was soon after ordained to the episcopate by St Basil the Great, and became Patriarch of Constantinople in 381. The works and life of St Gregory constitute an archetype of intellectuality and profound theology and knowledge of divine law and the Lord's teaching, as is abundantly clear from his discourses, homilies, letters and 408 poems.

"The grace which shone from your mouth like a torch of flame enlightened the whole earth", says the Apolytikion of St John Chrysostom. St John was born in Antioch of Syria in 347 A.D. He was elected Patriarch of Constantinople in 397, only to be exiled by the Empress Eudoxia in 404 and to die in exile in 407 after unimaginable adversities and misfortunes - and all because St John had the valour and the mental and spiritual boldness to reproach every kind of unlawfulness in the staunchest manner, even if his target was the Empress herself. He was exiled despite all he had done as Patriarch, which included making provision for the complete education of his sacred clergy and for the promulgation of Christianity amongst the pagans of the surrounding areas, as well as the protection of poor inhabitants by the establishment of philanthropic and charitable institutions. Nonetheless, St John is known mainly for the Divine Liturgy that is celebrated in all Orthodox churches on almost every Sunday of the year. He is also known for his 204 letters, which are unique in style and content, and for his unrivalled homilies and sermons, by virtue of which he was given the surname "Chrysostom (golden mouthed)".

What marked these great Hierarchs and *Princes* of the Church was their deep faith in the Triune God, their love and dedication to the Church, for its organisation, management and security, for which they made inestimable efforts. Since they were men of prayer, they successfully attempted to enhance divine worship. To this end, they shaped the Divine Liturgy with marvellous hymns and prayers and, in this way, enriched the ecclesiastical literature. Apart from these spiritual and administrative achievements, they were marked by virtue steeped in the Christian ideal, which they developed in an amazing way.

Therefore, I call on the Orthodox (as I do every year) to keep, with due splendour, the sacred memory of the Three Hierarchs and Teachers of the whole inhabited world of our Orthodox Church, who were the principle founders and reformers of Hellenic Letters and Hellenic Christian culture. As your father in God, I advise you all to make every effort so that the everlasting memory of the Three Hierarchs, which emanates from their life and works, and especially from the union between Christian teaching and the spirit of Hellenism, may forever belong to our children and young people.

Wishing you all health and a happy, peaceful and fruitful year, I remain with much love in the Lord and fervent prayers.

SERMON OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

DELIVERED IN THE UNIVERSITY CHAPEL OF ST. SALVATOR
IN ST. ANDREWS ON SUNDAY, 19th FEBRUARY 2006

In accordance with the Orthodox ecclesiastical calendar, we are now in the period of the Triodion, that is to say the ten-week period prior to Easter. In particular, we are traversing the three weeks that prepare us for the Great Lenten Fast, which begins on 6th March.

It is in this connection that we today hear read in all our churches the Parable of the Prodigal Son, which has been immortalised by St. Luke the beloved physician. So, let us together examine this parable spiritually, mentally and existentially in an attempt to draw near to the meaning and the content of this marvellous and deeply-meaningful story - one which forever remains both vivid and practical. It is in some way a real story, one repeated and expressed in our everyday life. For this reason it is so lovable and touches the hearts of us all - whether we be Christian or non-Christian.

First, let us look at the chief protagonists of the story. They are the father, the younger (or prodigal) son, and his elder brother. Interestingly, there is no mention of a mother. It is a story, a parable, consisting mostly of a dialogue between a father and a young man who has demanded his portion of his future inheritance. He reveals his plans to his father - that he has decided to go far away to live his own life. It is known from the text that he went to a distant land (it is not said where), but with vividly expressive and strong words and descriptions it does say what he did, how he spent (or, rather, wasted) his inheritance and how he lived his life. It says that he got involved in very bad company. He wasted his youthfulness, squandered his money and reached the edge of an abyss. Being in that situation, he was obliged to humiliate himself yet further, begging for his living from the rich and others and being forced to work as a swineherd (which would have been a complete and utter degradation for a pious Jew - for the Prophet Isaiah had spoken of association with swine as being an 'abomination'). Thus swineherds were regarded by the Jewish people as being of the very lowest class and in the most despised of jobs.

Being in that situation, he came to himself and recalled his father and family, and the good life he had had within the embrace of his family - and it seems that from that moment on his life changed. He realised that he had reached a turning point in his life and he saw just how dreadful his future might be. As St. John Chrysostom remarks, there was the possibility that he could have despaired of his life and, dejected by what had befallen him, have remained in that foreign land where he would have been consumed with hunger and have undergone a most pitiable death. However, he decided to return home; and it seems that he was sincere in his repentance, because he realised his situation, he recognised his humiliation, he accepted that he had debased his name and existence to such a degrading extent. Indeed, he was ready to accept becoming a servant within the household of his father. It therefore seems to me that this is the core of the first part of this important story with the uniqueness of the repercussions of changing one's heart and mind, combined with humility, resolution

and spiritual bravery.

The return home of the prodigal son is, in many respects, a comfort, a sign of joy, a sign of the uniqueness of a human being - that he can be evil but, at the same time, have the ability, will and grace to change and overturn his destiny. As a result, the son took the difficult path of returning to his family. I think that we can repeat what Nicos Kazantzakis, the late Greek author and thinker, said - that "The devil is always doing evil things, angels are always doing good things, but man is always doing whatever he or she likes".

But the story continues by saying that his father was always waiting for the return of his son. So, when his younger son was on his way back, his father saw him at a distance - which confirms that he was all the time on the look-out for his son. His heart and his mind did not rest: he could never be happy until his son had returned. As soon as he saw him, he rushed out of the house to embrace him. He forgave him and did not even allow him to complete the little speech that the son had so painfully prepared. He immediately took him into the house and gave orders for his reinstatement, declaring openly that this was the son who had been lost and who had now returned.

But, now, other characters enter the story, in the persons of the servants. It is they who take the orders of the joyous father and these orders are so thoroughly expressed: they are to organise a feast, so that the family and servants may celebrate, and the son is to be reinstated in his former position, as a part of the family. In witness of this, the father commands that the ring and the robe be restored to him, and that the prized calf be sacrificed.

And yet, with these events, the crowning return of the Prodigal Son, we enter a new episode in this family drama. Needless-to-say, the whole story of the Prodigal Son is a kind of Greek tragedy in its own right.

After this happy event, the elder brother returns - so, let us see what happens then. The feast has started, and there is music, singing and dancing as the joy culminates. The elder son approaches the house as usual. As soon as he hears the noise of music, he becomes suspicious and hesitates to go in. So he asks one of the servants what is going on at home. The servant, very naturally, replies, "Your brother has returned and your father is doing everything in his power to celebrate the event". If we consider this dialogue in a very human way, we can imagine what the servant said to his master in these circumstances.

In this parable, there are a number of dialogues, which St. Luke so masterfully immortalises and describes. There are two between the father and the younger son, the imagined dialogue between the prodigal son and his father (that is only partially realised on the son's return), one between the elder son and the servant, and (finally) an argument between the father and the elder son. In this last, the elder son appears angered, embittered and complaining; and, to a certain extent, he expresses his feelings in a rather harsh way - more against

his father than against his brother - as jealousy enters the family and poisons its relationships and concord. And his father apologetically says, "My son, it is you who are always my son. Your brother who was dead is now alive, was lost and is now back with us. So, let us enjoy this great event - that is, that your lost brother has returned and has rejoined the family - in a way that is human, godly and fitting for a family; for, from now on, we shall again enjoy his presence and he will enjoy our love, our care and our forgiveness."

The parable ends at this point. It does not tell us what happened afterwards - whether, for example, the elder son was persuaded to join the party. But this story in some way expresses in a very simple, very human, very natural way the meaning of love - that forgiving love, the love which knows no boundaries and limits, the love which knows how to give and not to expect anything in return. And, if we wish, we can see both metaphorically and spiritually that it is a story where the father is God the Father and the two sons represent humanity. Thus, we can understand the meaning of the story: that, beyond and above everything else, love prevails - which love is made manifest so clearly and movingly by the father's welcome of the prodigal son, how he forgives him, accepts him and reinstates him to the same status as he had before in the family, as well as how the father (God) deals with the other brother.

And, in considering the parable, we should take into account the two parables that precede it - namely, that of the lost sheep [Luke 15: 4-7] and that of the lost coin [Luke 15: 8-10]. For these are intimately associated with it and help us to reach an understanding of how St. Luke understood Christ's teaching and message, for they both concern something that was lost and is found and the consequent joy.

But in the case of the parable of the prodigal son, it seems to me that we can add that the parable also introduces us to the fatherhood of God and how a father has the final word in affairs of his family - being its head. And as his is the final and absolute authority in the family, He abundantly pours out His love and mercy and charity towards His sinful children. If a father does this out of love towards his children, can we not imagine what God the Father does for all of us who are His children, regardless of the situation?

As is well-known, the parable of the prodigal son has multiple meanings and merits. It reveals to us that boundless hope which is poured into our feelings and hearts as we read it. Furthermore, its humanity expresses what St. Paul speaks of when he writes to the Ephesians [chapter 1, chapter 2]. It is a recapitulation of the redemptive work of God: How all humanity is sinful and is unable by itself to be saved and how only God Himself can reinstate us to our former joy and position in His bosom. But it is also a metaphor, a type of realisation of the saving plans of God for humanity. Although the parable is in many ways the story of fallen man, it is also a story which reminds us of the continuous changing of human character for the better and it encourages us to work for it and not loose faith in humankind, irrespective of what he or she appears to be in everyday life.

The parable also teaches us of the importance and uniqueness of repentance (*metanoia* in Greek), the changing of mind, the changing of man, and the efforts he has to make to achieve this. For this reason, throughout the centuries - we are here talking of Christians - great effort and thought has been expended to further the mystery - for repentance, for us, is a mystery, a sacrament - of a change of heart and feelings of man in such a wonderful way as we see in the

parable of the prodigal son and in the lives of all of those who have followed his great example. St. John the Baptist preached, "Repent, the kingdom of heaven is very close, is near" [Mark 1: 4; Matthew 3: 3; Luke 3: 3]. And that means that without repentance, without changing our hearts and our minds, without a great decisive, robust decision, without humility, we can never enter the Kingdom of God. In Orthodox Church tradition, the Faithful are particularly sensitive about repentance and about confessing their sins, shortcomings, fallen acts against the Will of God and against their neighbours and against themselves. So many people subconsciously suffer greatly and are never at rest until they are able to share the burden of guilt for their sins, which guilt tortures their souls, minds and bodies - sometimes, for all their life.

Indeed, the Orthodox Church understands the forthcoming period of the Great Lent as being one in which the thought and ideal of repentance prevails. Both the reading for this Sunday and that which we read last Sunday - namely, the Parable of the Publican and the Pharisee - have this as their message. And this remains the message of the Church and of the Fathers up until today. The hymnographer of the Church prays, "Open the gate of repentance to me, O Giver of Life, for early in the morning my spirit rises towards your holy temple, bearing a temple of the body all defiled. But as you are full of pity, in your compassionate mercy cleanse it." While, with particular reference to today's reading, he comments, "Jesus my God, as the Prodigal Son now accept me as I repent. All my life I have lived in carelessness and provoked you to anger. ... Open wide your arms, O Christ, and in loving kindness receive me as I return from a far country of sin and passions."

In our days, many people have psychological problems because they are far from God. Some of them may have relations with the Church; and yet they do not know how to approach the Mystery of Repentance and make their sins known to others, in order to share their anxieties and thoughts with people who can help them - in particular, with priests who are experienced in these very deep and sensitive matters which gravely wound the human personality. Psychologists try to help, but they have no authority to forgive sins. Priests do have this authority, since they have it from Christ Himself - it being given to them immediately after the Resurrection [John 20: 23]. Authority with experience and charity towards the sinner guarantees this healing and a reinstatement in a better life. It is clear that contemporary man has in many ways ceased to share his thoughts and feelings with others. One reason for this is that many of us nowadays live in huge cities and, as a result, have lost the sense and spirit of community and the ability of conversing with one another. Needless-to-say, if we do not communicate with our fellow human-beings, we are not able - we do not know how - to converse with God. Another cause may be due to pride and arrogance. What is clear, however, is that this lack of communication has resulted in the creation of an extraordinary number of psychological problems for humanity. It therefore goes without saying that, taking the example of the prodigal son to heart, will help all of us.

In short, the story of the prodigal son is a very human one. In some way, it is part of the history of us all. Indeed, in short, it is the history of humanity, that man always depends and will depend on his Creator; and I think that the story of the prodigal son stresses fatherhood since it wants to express the dependence of the human being on its Creator. Also, the story of the prodigal son underlines that man

is always a prodigal human being, an apostate, a revolutionary against the Will of God. Although the elder son appears in his own words to be an obedient, just and faithful son - even if one who is somewhat self-satisfied - nevertheless, when temptation comes, he revolts against his father in such an uncharitable way - as this parable makes clear. In this, both sons failed to live up to the standard of sons of God and, for this reason, both are in need of His grace and His love - as St Paul stresses in his Epistle to the Romans [3 : 23-24].

So here can be seen that everybody is sinful and everybody needs to be saved by grace and by the love of God the Father. Only in that way can humanity be healed and be at peace with itself, with its fellow human beings, with God the Father and Creator. Sin brings injury not only to the soul, body and mind but to the whole of creation; and healing and the restoration of the human person can only be achieved if we change and show love to our fellow human being and if we are on good terms with our Creator and are always united with Him.

Humanity from time immemorial has been struggling to come to terms with its Creator. With reference to the Christian era and particularly to Orthodox Christianity and its ethos, the great Fathers of the Church and the Fathers of the Desert always talk about repentance, about the spiritual struggle which every human being experiences in order to save himself and become worthy as a child of God, to be a member of His Kingdom, to be numbered among the Friends of God and enjoy the light of the Kingdom - which is the ultimate wish and goal of every human being who believes in his eternal future, in the Father and Creator.

According to Orthodox Tradition, one of the expressions of repentance is mourning and the shedding of tears. In the Early Church, those who were asking for forgiveness of their fellow-Christians used to stand at the door of the church and weep. The Fathers of the Church, the Fathers of the Desert, the woman who washed our Lord's feet with her tears, and many others throughout the course of Christian history have expressed their repentance - their *metanoia* - by way of tears. Indeed, one of the hymns of our Church reminds us (when referring to the accomplishments of ascetics achieved through repentance) that, "With the streams of your tears you cultivated the barren desert, and with your deep groans your made your toils bring forth fruit an hundredfold; and you have become a beacon, shining in all the world by your wonders ...". Needless-to-say, the whole story of the efforts of the human being is to achieve the restoration of the human person to the paradisiac state - that is, that humanity may be restored to the state it was in before the Fall and the disobedience of our first parents to the Will of God the Father and Creator. The holy ascetics used one approach in their efforts to achieve this.

In the Old and New Testaments and from the life of Christians and many others, there are numerous examples of people who have rebelled against the Will of God - of people who have done so many evil things and have then taken the great step of repentance and change and have been saved. So, we Orthodox Christians in particular believe and teach and proclaim that everybody can be saved - provided that they do not lose faith in God but struggle against every evil action until the grace of God and His love touches them, renews them and guides them to repentance; and, just as the prodigal son, return to His embrace, to be forgiven, so that peace and reassurance may prevail in their hearts and in their minds and that they may be rec-

onciled with themselves and with their fellow human-beings and with their God and Father and put their trust in Him, in His promises, in His world and in that which is to come.

Today, we live in an apocalyptic period of human history. There are so many inventions and achievements - in knowledge, science and elsewhere - but there is a vacuum within our hearts, within our societies, within our life, within our institutions; and I think that this is because humanity has in some way forgotten and neglected or even rejected its Creator, God the Father, Who (to use the words of St. John the Evangelist) is the Alpha and the Omega, the Beginning and the End of human history. Only Christ assures us that we are children of God the Father and Creator - and for this reason we depend on Him. He cares for us, He remembers us and we shall always be under His divine protection and love. For this reason, He sent His beloved Son to reveal His saving love for humanity in such a unique way. It is for this reason that we are confident that He will never forget us but that He will be with us to the end of our earthly life and be ready to accept us and cleanse us from every sin and make us worthy of that Kingdom which He has promised to His Friends throughout the long history of humanity. Indeed, metaphorically-speaking, we can see in the father's sacrifice of the prized calf, the sacrifice of God's only-begotten son, Jesus Christ.

As the hymnographer of the Church reminds us, "Like the Prodigal I have wasted the riches of my Father's substance; I have spent them all and am now destitute, dwelling in the land of evil citizens. No longer can I bear to live among them but, turning back, I cry to you, merciful Father, 'I have sinned against heaven and before you, and am not worthy to be called your son. Make me as one of your hired servants, O God, and have mercy on me.'"

Thus, the parable is a manifestation of what we can enjoy if we return to our God, unite with Him and are on good terms with our Father. The prodigal son knew what apostasy from his father meant and he paid for it and was obliged to return and ask forgiveness and restoration - which, needless-to-say, he received. The other son received confirmation from the father after the argument that, "You are my son, so do not worry, do not complain. You will remain my son if you follow my example by showing love, being obedient, accepting and forgiving your brother and receiving him back as part of the family, just as I have done. So, come, let us enjoy this event and great occasion."

For us, it is that we must recognise the fatherhood of God the Father towards humanity and remain His faithful children, being obedient to Him. We must therefore return and deepen our spirituality within our history, our tradition, with humility, with patience, and with obedience to His Holy Name.

I think that this is the message of the parable, which in some way makes plain that the love of the Father and His Will of revealing and extending His love to humanity is realised through the Incarnation of Christ. The Incarnate Son of God has given us the power, the guarantee, the confidence and confirmation, that we are saved through His saving work on the Cross and His glorious and victorious resurrection.

This, I would suggest, is the innermost, deepest meaning of this wonderful parable which epitomises the Gospel in the person of the second person of the Holy Trinity - that is to say, Jesus Christ - to Whom belongs all glory and worship and honour, now and to the ages of ages. Amen.

ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

Ἀριθμ. Πρωτ. 1241

Ἐρωτάτε Ἀρχιεπίσκοπε Θυατείρων καί Μεγάλης Βρεταννίας, ὑπέρτιμε καί ἐξαρχε Δυτικῆς Εὐρώπης καί Ἰρλανδίας, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Γρηγόριε, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρα ἱερότητι καί εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Εἰς ἀπάντησιν πρὸς τό ἀπό κδ' Ὁκτωβρίου ἐ.ἔ., ἀριθμ. Πρωτ. Β805, γράμμα τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἱερότητος, γνωρίζομεν ὅτι ὁ ἐκ τῶν κληρικῶν τῆς καθ' ὑμᾶς ἐπαρχίας Ἀρχιμανδρίτης Ἡσαΐας Σιμωνοπετρίτης ὑπεβλήθη ὑπὸ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου εἰς καθαιρέσιν καί ἀφαίρεσιν πάσης ἱερατικῆς χάριτος καί ἐνεργείας καί ἐπανήχθη εἰς τὰς τάξεις τῶν λαϊκῶν.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας ἀνακοινούμενοι τῇ ὑμετέρα ἱερότητι καί ἀποστέλλοντες, περικλείστως ὧδε, ἀντίγραφον τῆς ἐπὶ τούτῳ καταστρωθείσης ἐν τῷ οἰκείῳ Κώδικι Πατριαρχικῆς ἡμῶν καί Συνοδικῆς Πράξεως τῆς καθαιρέσεως τοῦ εἰρημένου, προτρεπόμεθα τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ὅπως ἐντεῖλῃται τὴν, κατὰ τὴν τάξιν, ἀνάγνωσιν αὐτῆς ἐπ' ἐκκλησίας εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, πρὸς ἐνημέρωσιν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καταθέσῃ δ' εἴτα ταύτην ἐν τοῖς ἀρχείοις αὐτῆς.

Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καί τό ἀπειρον ἔλεος, εἴψαν μετὰ τῆς ὑμετέρας ἱερότητος,

βε' Δεκεμβρίου ιγ'

Ἀριθμ. Πρωτ. 1241

Τοὺς εἰς τὸν ἱερόν κλῆρον κατειλεγμένους μετὰ τὴν χειροτονίαν μηδαμῶς ἔχει ἄδειαν συνιστᾶν συνοικέσιον, καί τοῦτο ποιῆσαι τολμήσαντας καθαιρεῖσθαι, τῷ κατ' Ἀποστολικῷ Κανόνι ἐπόμενος ὁ τῶν ἐν Τρούλλῳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων στ' διακελεύεται Κανὼν. Ἐπειδὴ τοίνυν καί ὁ ἐκ τῶν κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καί Μ. Βρεταννίας Ἀρχιμανδρίτης Ἡσαΐας Σιμωνοπετρίτης, καταφρονητῆς γενόμενος τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ κλήσεως καί ἐντολῆς, ἔσπευσε διὰ τοῦ ἀπὸ ιδ' Ὁκτωβρίου ἐ.ἔ. γράμματος αὐτοῦ πληροφοροῦν τὸν ἱερώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Θυατείρων καί Μ. Βρεταννίας κ. Γρηγόριον περὶ τῆς συνάψεως ὑπ' αὐτοῦ γάμου καί ἡτήσατο τὴν ἀπὸ τῶν τάξεων τοῦ ἱεροῦ κλήρου διαγραφὴν καί τὴν εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν καί πάλιν ἐπαναγωγὴν, ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καί ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καί συλλειτουργῶν, ὑπ' ὅσιν τό αἶτημα αὐτοῦ λαβόντες καί ἐξετάσαντες, ἐγνωμεν, τὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν κανόνων ἐφαρμό-

ζοντες, προβῆναι εἰς τὴν ἄρσιν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ διὰ καθαιρέσεως καί εἰς τὴν ἐπαναφορὰν αὐτοῦ εἰς τὰς τάξεις τῶν λαϊκῶν.

Ἐφ' ᾧ καί ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀποφαινόμενοι Συνοδικῶς ὀρίζομεν ὅπως ὁ διαληφθείς τέως Ἀρχιμανδρίτης Ἡσαΐας Σιμωνοπετρίτης, Βρεταννός τό γένος, ὑπάρχη ἀπὸ τοῦ νῦν καθηρημένος ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ καί γεγυμνωμένος τῆς ἱερατικῆς χάριτος καί ἐνεργείας, εἰς τὴν τάξιν καί αὐθις τῶν λαϊκῶν ἐπαναφερόμενος, καί ὡς τοιοῦτος παρὰ πάντων ἐφεξῆς γνωριζόμενος καί Στυλιανός Ἰωάννου Ρηγόπουλος (Nicolas Paul) ἀπλῶς ἐπονομαζόμενος. Ἐπὶ τούτῳ δὲ εἰς ἔνδειξιν καί βεβαίωσιν ἐγένετο καί ἡ παροῦσα Πράξις τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ, καταστρωθεῖσα ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ἴσῳ δὲ καί ἀπαρallάκτῳ ἀποσταλεῖσα τῷ Ἱερωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Θυατείρων καί Μ. Βρεταννίας κ. Γρηγόριῳ, διὰ τὴν τακτικὴν ἐπ' ἐκκλησίας ἀνάγνωσιν, κατὰθεσιν δ' εἴτα ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς κατ' αὐτόν Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἐν ἔτει σωτηριῷ, βε' κατὰ μῆνα Νοεμβρίου (κγ') Ἐπινεμήσεως ΙΔ'

Ἀριθμ. Πρωτ. 1365/2005

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Θυατείρων καί Μεγάλης Βρεταννίας κυρίῳ Γρηγόριῳ,

Εἰς Λονδῖνον,

Σεπτῇ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, ἀποφάσει δὲ τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, γνωρίζω τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, ὅτι ὁ τέως Πρεσβύτερος Μιχαὴλ Σαφᾶς, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, διὰ τὰ εἰς ἃ ὑπέπεσε κανονικά παραπτώματα, καθυπεβλήθη τῇ ἐσχάτῃ ποινῇ τῆς ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης καθαιρέσεως καί ἐπανήχθη εἰς τὰς τάξεις τῶν λαϊκῶν.

Τὴν κανονικὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας ἀνακοινούμενος καί τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, πρὸς ἐνημέρωσιν καί διὰ τὰ κατ' αὐτὴν περαιτέρω, καί διαβιβάζων αὐτῇ τὸν ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου ἡμῶν, διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ καί τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19ῃ Ἰανουαρίου 2006

Ἀρχιμανδρίτης Ἐλπιδοφόρος Λαμπρινιάδης
Ἀρχιγραμματεὺς

Vartholomaeos by the Grace of God Archbishop of Constantinople, New Rome, and Oecumenical Patriarch

Protocol No. 1241.

Most Reverend Archbishop of Thyateira and Great Britain, and highly-honoured Exarch of Western Europe and Ireland, beloved brother and concelebrant of our Humility, Lord Gregorios, grace be to your Reverence and peace from God.

In reply to your beloved Reverence's letter of 24th October 2005, Protocol No. B805, we inform you that Archimandrite Isaias Simonopetritis, one of the clergy of your Eparchy, has been defrocked and discharged from every priestly grace and action by our Holy and Sacred Synod and has been returned to the order of the laity.

This decision of the Church being communicated to your Reverence and herewith enclosed being forwarded a copy of our Patriarchal and Synodic Act of defrocking of the aforementioned that has been deposited in the relevant Codex, we direct your beloved Reverence, in accordance with the *taxís*, to instruct its reading to the congregations of the holy Churches of your Sacred Archdiocese, so that the People of God may be duly informed, afterwards placing it in your archives.

May the grace of God and infinite mercy be with your Reverence.

13th December 2005.

Vartholomaeos of Constantinople, your beloved brother in Christ.

Protocol No. 1241.

The 6th Canon of the Holy Fathers who gathered *in Trullo* directed that those numbered among the sacred clergy in no wise have permission following ordination to enter wedlock and that those attempting so to do are to be defrocked, in accord with the 26th Apostolic Canon.

Therefore since Archimandrite Isaias Simonopetritis of the clergy of the Archdiocese of Thyateira and Great Britain, being contemptuous of his sacred calling and commission, hastened to inform the Most Reverend Archbishop Gregorios of Thyateira and Great Britain by way of his letter of 14th October 2005 that he had contracted a marriage and asked that he be removed from the order of the sacred clergy and be returned to the order of the laity as heretofore, our Humility and, together with us, the highly-honoured Most Reverend Metropolitans, our beloved brothers in the Holy Spirit and concelebrants, having in mind his application and examining it, have decided, applying the directives of the sacred canons, to proceed to the lifting from him of his priestly order through defrocking and to his return to the order of the laity.

Hence, and in the Holy Spirit, we resolve synodically that the aforementioned former Archimandrite Isaias Simonopetritis, of British birth, be henceforth defrocked from his priestly order and, being stripped of priestly grace and power, be returned immediately to the order of the laity, and as such in future be known by all and be called simply Stylianos Ioannou Rhigopoulos (Nicolas Paul).

In evidence and confirmation of this, the present Act of his defrocking has been made, being deposited in this sacred Codex of our Holy Great Church of Christ, an exact copy being sent to the Most Reverend Archbishop Gregorios of Thyateira and Great Britain, for the customary reading to the congregation, thereafter to be deposited in the Archives of his Sacred Archdiocese.

**On the 23rd November in the year of salvation 2005
14th Epinemisis**

Vartholomaeos of Constantinople resolves

*Iakovos of Chicago
Kallinikos of Lystra
Konstantinos of Derkœ
Germanos of Tranoupolis
Panteleimon of Tyroloë and Serention
Amvrossios of Karpathos and Kassos*

*Evangelos of Perghë
Gennadios of Italy and Malta
Athanasios of Helioupolis and Theira
Soterios of Toronto
Irenaeos of Kydonia and Apokoronas
Meliton of Philadelphia*

WAKE UP AND THINK OF ENGLAND!

by Deacon Vassilios Papavassiliou

According to statistics, Orthodoxy is one of the two fastest growing Christian denominations in the UK, and the only growing episcopal one. Despite all our attempts to keep Orthodoxy the UK's 'best kept secret', the Spirit of God is blowing in places where, it seems, we prefer it would not. Sooner or later, and I think it will be sooner, we will find ourselves in a situation where we are going to have to rise to very different challenges to the ones we are experiencing at this present time and, moreover, the present challenges will become ever more acute and pressing. Although it has been claimed that "the Orthodox Church has always set her face against proselytism", we are going to have to face the fact that we cannot stop the Holy Spirit proselytising. All this is happening at a time when the youth belonging nominally to the Greek Orthodox Church in these lands are displaying a minimal interest in Church life. When it comes to our children, we spend far too much time using the Church to hellenise them, and next to no time giving them Christian instruction and spiritual experience. If anything, what we teach them of Orthodoxy is little more than old Cypriot customs and superstitions. Having identified Orthodoxy exclusively with 'the Motherland' or, perhaps more accurately, the 'Motherillage', 'the God of our Fathers' has become more 'the God of our grandmothers'.

Sadly, for many of us, Orthodox life consists of only three services: baptisms; weddings; funerals. The young 'cradle Orthodox' are by no means the only ones who see the Church merely as an institution that exists only to solemnise our 'hatches, matches and dispatches'. It seems this is the "tradition" that the children are inheriting from their parents. This 'bare minimum' approach: attendance; special occasions; communion three or four times a year, seems to have become a tradition for which the first and second generation Greek Cypriots are even willing to fight. Those who enter the Church or holy orders with enthusiasm are therefore often opposed by their fellow Orthodox who wish their parish to remain as true to their memory of the church in the Motherland as possible. Could it be that the problem is, back in the village in Cyprus, their experience in church never surpassed this 'bare minimum'? Either way, it is hardly appropriate to apply the life of a village parish in Cyprus 50 years ago to parishes in London in the 21st century. If the Tradition of the Church is the life which the Cypriot refugees were forced to leave behind, then Tradition is dead. No won-

der there is little interest in passing the Tradition on to others in this country.

In these circumstances, how can we begin to reach the young, inactive Members of our Church? Why is it that, while more and more converts are embracing Orthodoxy with enthusiasm, more and more Orthodox are known to our Church only by the names written in our baptismal records? The onus falls on the clergy to make some sort of contact with the youth. But how is this close encounter of the third generation to take place? The clergy can no longer expect others to take the first step. The clergy have to realise that their ministry is not confined to the walls of the church building. The clergy have to be seen outside of their own environment. But when the youth do enter the cleric's 'territory' (for a wedding, baptism or funeral, or for Easter), the clergy need to respond. If the services are held as they usually are - as though the young people are not there - a minimal impact will be made on the hearts and minds of our young people. It is curious that when young people are present at weddings, baptisms and funerals, the clergy tend to make every effort to hold a large part of the service in English, yet they are often unwilling to do so at Easter, when perhaps the most number of young Orthodox will be present in church. Furthermore, the clergy often make the effort to speak or give a sermon in English at weddings, baptisms and funerals, but never on Easter or on the feast of a popular saint when many young people may be celebrating their name day, or at any other time. A few words may be added in English if the local mayor is present, but God forbid that English should be uttered for the benefit of our own people! Perhaps it is no wonder that people come to church only when it is a matter of life and death. Those are the only times we speak to them in their first language and when they can understand something of the services. If we do make an impression on such occasions, maybe they do come back, but we, either unaware of their presence or unwilling to respond to them, make no effort to speak to them through a sermon, through the use of English in the service, or by talking to them at the end of the service. What word of inspiration or friendship will they go home with? What act of kindness or what enjoyable conversation will linger in their memory, making them wish to come back? They leave disappointed, waiting for the next wedding, baptism or funeral for some sort of pastoral spiritual experience.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

1. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία και στη συνέχεια την Δοξολογία για την Πρωτοχρονιά στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου, έκοψε δε και την καθιερωμένη Βασιλόπιττα. Το βράδυ ευλόγησε την Βασιλόπιττα στο οίκημα της Ελληνικής Κυπριακής Αδελφότητας Λονδίνου.

3. Τον επισκέφθηκαν οι κ.κ. Μαρινόπουλος και Διαμαντόπουλος.

4. Τέλεσε τη Νεκρώσιμη Ακολουθία για τον Κώστα Ιωσήφ στον Καθεδρικό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου.

5. Προέστη των Μεγάλων Ωρών και του Αγιασμού των Υδάτων για τα Θεοφάνεια στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Σωτήρα Σύκα και η Ελευθερία Λοΐζου, και οι Άννα Ιωαννίδου μαζί με την Μαρούλα και την Ανδρούλα Αντωνίου.

6. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία και τον Αγιασμό των Υδάτων για τα Θεοφάνεια στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννου Βαπτιστή, Turnpike Lane Βορείου Λονδίνου.

7. Τέλεσε επιμνημόσυνη δέηση για τον Ανδρέα Α. Εμπειρικό στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το απόγευμα επισκέφθηκε το Κέντρο της Κοπτικής Εκκλησίας στην πόλη Stevenage.

8. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία και στη συνέχεια τον καθιερωμένο Επίσημο Αγιασμό των Υδάτων στην Κοινότητα των Παμμεγίστων Ταξιαρχών, Margate, όπου και παρεκάθησε σε γεύμα που παρέθεσε η τοπική Κοινότητα σε συνεργασία με το Δήμο.

9. Τον επισκέφθηκε η Φανή Παπασσάβα. Στη συνέχεια προήδρευσε Συνεδρίας των Βοηθών του Επισκόπων, με τους οποίους και παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή. Το βράδυ τέλεσε Αγιασμό στα νέα εφοπλιστικά γραφεία της Εταιρείας Ν.Κ. Λεμός, παρεκάθησε δε και σε δείπνο.

10. Παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με τον π. Michael Seed και τον Michael Day.

11. Επισκέφθηκε τα δικηγορικά γραφεία του Κύπρου Νίκολα, με τον οποίο παρεκάθησε στη συνέχεια σε Γεύμα.

12. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Γεώργιος Χατζηφάνης και ο Αρχιμ. Παντελεήμων Τσορμπατζόγλου. Το βράδυ παρέστη σε Συνεδρία στο Ορθόδοξο Ομολογιακό Σχολείο "Άγιος Κυπριανός", Croydon.

13. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Κωνσταντίνος Καραγιώργης και ο Αθανάσιος Καραγιαννίδης. Το βράδυ παρέστη στη δεξίωση γενεθλίων του Anthony Bailey εις το σπίτι του.

14. Παρεκάθησε σε Δείπνο στη Βουλή των Κοινοτήτων που δόθηκε προς υποστήριξη του Φιλανθρωπικού Εράνου για το 2005-2006 και οργανωθέντος υπό του Ελληνοκυπρίου Δημάρχου του Μπάρνετ Ανδρέα Ταμπουρίδη.

15. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων, Camden Town Βορείου Λονδίνου.

16. Το πρωί ευλόγησε κι έκοψε την Βασιλόπιττα του Ελληνικού Κολλεγίου Λονδίνου. Το μεσημέρι παρεκάθησε σε Γεύμα με τον π. Sorin-Adrian Chirila. Το απόγευμα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Αθανάσιος Κυριζόπουλος και Δημήτριος Συλλούρης, Αντώνης Γερολέμου και Μάριος Καμιναριδής.

17. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίων Αντωνίου και Ιωάννου Βαπτιστή, Holloway Βορείου Λονδίνου και αργότερα παρέστη στην κοινωνική εκδήλωση που οργάνωσε η ομόνυμη Κοινότητα με την ευκαιρία των σαράντα χρόνων από την ίδρυσή της. Το βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο που παρέθεσαν προς τιμήν του το ζεύγος Αντωνίου και Μαρίας Νικολαΐδη.

18. Καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας βρισκόταν στο Ελληνικό

Ορθόδοξο Ομολογιακό Σχολείο "Άγιος Κυπριανός" Croydon. Το βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο με τον Βοηθό του Επίσκοπο Τροπαίου κ. Αθανάσιο.

19. Το μεσημέρι παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με τον Ανδρέα Αλωνεύτη και τον Δώρο Παρτασιδη. Το απόγευμα τον επισκέφθηκε ο Ιερομόναχος-Σύγγελος Σεραφεΐμ Καλαμάς. Το βράδυ ευλόγησε κι έκοψε την Βασιλόπιττα της Εταιρείας Ελλήνων Εφοπλιστών, στο Baltic Exchange, στο City του Λονδίνου.

20. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Αναστασία Dorcett και ο Επίσκοπος Κρατείας (της υπό το Οικουμενικόν Πατριαρχείο Ουκρανικής Εκκλησίας στο Ηνωμένο Βασίλειο) Ανδρή, συνοδευόμενος και από δύο κληρικούς του. Το βράδυ ευλόγησε κι έκοψε την Βασιλόπιττα του Λυκείου Ελληνίδων Αγγλίας στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου.

22. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Παντελεήμονος, Hatton Μειζονος Λονδίνου, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα. Στη συνέχεια επισκέφθηκε το Ελληνικό τμήμα του Κοιμητηρίου στο Pinnet. Το βράδυ τον επισκέφθηκε ο Παναγιώτης Αραβάνης.

24. Τον επισκέφθηκε ο Επίσκοπος Sergievo Βασιλείος. Το απόγευμα τέλεσε Μέγα Εσπερινό στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής.

25. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια δεξιώθηκε αρκετούς προσκεκλημένους του στο ξενοδοχείο NIKH με την ευκαιρία της ονομαστικής του εορτής. Το βράδυ παρέστη στην παρουσίαση του βιβλίου του Δρος Νίκου Παναγιώτου "Ελλάδος Κάτοπτρον" στο οίκημα της Ελληνικής Κυπριακής Αδελφότητας.

26. Τον επισκέφθηκε ο δάσκαλος της Ελλαδικής Εκπαιδευτικής Αποστολής Μανόλης Φουντουλάκης. Το βράδυ παρέστη στην ομιλία του Δρος Νίκου Παναγιώτου "Οι Τρεις Ιεράρχες: Σκέψεις για τα Πατερικά Κείμενα και την Ελληνική Γλώσσα", που δόθηκε στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου με την ευκαιρία των εορταστικών Εκδηλώσεων για τους Τρεις Ιεράρχες και τα Ελληνικά Γράμματα.

27. Επισκέφθηκε στο Νοσοκομείο την Χριστίνα Ζαχαρία. Τον επισκέφθηκε αργότερα ο Πρωτοπρ. Ανδρέας Χατζησαββή. Το βράδυ ευλόγησε κι έκοψε την Βασιλόπιττα του Συνδέσμου Λευκονοικιατών Αγγλίας στο οίκημα της Ελληνικής Κυπριακής Αδελφότητας, όπου και παρεκάθησε σε Δείπνο.

28. Παρεκάθησε σε Δείπνο που οργάνωσε προς τιμήν του (με την ευκαιρία της ονομαστικής του εορτής) ο Σύνδεσμος Ελληνορθόδοξων Κοινοτήτων Μεγάλης Βρετανίας στην αίθουσα τελετών της Κοινότητας Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon και Περιχώρων.

29. Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου με την ευκαιρία της Εορτής των Τριών Ιεραρχών και των Ελληνικών Γραμμάτων. Το απόγευμα τέλεσε Μέγα Εσπερινό στον Καθεδρικό Ναό Αγ. Ανδρέα, Kentish Town Βορείου Λονδίνου.

30. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα.

31. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Ευστάθιος Μιλωνίδης, και ο Χάρης Σοφοκλειδής με την Ελίζαμπεθ Sobczynski (του Levantine Foundation), με τους οποίους παρεκάθησε σε γεύμα, και οι Παναγιώτης Αραβάνης και Αθηνά Watson.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

1. Τον επισκέφθηκε ο π. Γεώργιος Σταυρόπουλος μετά της πρεσβυτέρας του. Το απόγευμα τέλεσε Μέγα Εσπερινό στον Καθεδρικό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Νοτίου Λονδίνου.

2.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα. Το απόγευμα τον επισκέφθηκαν οι Σπύρος Α. Μεταξάς και Νικόλαος Μοσχονάς και στη συνέχεια τέλεσε επιμνημόσυνη δέηση στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής για τους συγγενείς τους. Το βράδυ παρέστη στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου στην παρουσίαση του βιβλίου "Ελληνοκύπριοι στο Ηνωμένο Βασίλειο – Ευρετήριο Βιογραφικών τους στοιχείων".

3.Τον επισκέφθηκε ο Νάκος Σκορδύλης. Αργότερα επισκέφθηκε τον Διαμαντή Π. Πατέρα στο Νοσοκομείο.

4.Παρέστη στην Κοινωνική Εκδήλωση της ΟΕΣΕΚΑ στο Κυπριακό Κοινοτικό Κέντρο.

5.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Τριών Ιεραρχών, Leeds, όπου και παρεκάθισε σε Γεύμα.

7.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά το Προεδρείο του Ιερατικού Συνδέσμου της Αρχιεπισκοπής, η Sherin Kemal, και ο Μητροπολίτης Κισάμου και Σελίνου Αμφιλόχιος.

8.Μετέβη αεροπορικώς στην Αθήνα καθ' οδόν προς το Κάιρο.

9.Τις πρωινές ώρες μετέβη αεροπορικώς στο Κάιρο και από εκεί στην Tanta, όπου επισκέφθηκε τον Ιερό Ναό Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και τον Αραβικό Ορθόδοξο Ναό του Αγίου Γεωργίου.

10.Το πρωί μετέβη στην Αλεξάνδρεια κι επισκέφθηκε τον Πατριάρχη Αλεξανδρείας Θεόδωρο Β'. Στη συνέχεια επισκέφθηκε τον Κοπτικό Καθεδρικό Ναό της Tanta Απ. Μάρκου και τις Ιερές Μονές Αγ. Μηνά και Αγίου Μερκουρίου. Το βράδυ παρέστη σε Λειτουργία στον Κοινοτικό Καθεδρικό Ναό της Tanta, όπου και προσφώνησε το Εκκλησίασμα.

11.Το απόγευμα τέλεσε τον Εσπερινό στην Μονή όπου διαμένει ο Κόπτης Επίσκοπος της Tanta και προσφώνησε το Εκκλησίασμα. Στη συνέχεια παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε προς τιμή του ο Επίσκοπος Gharbeya και Tanta, Poulia.

12.Το πρωί μετέβη στο Κάιρο, όπου παρέστη στη Θεία Λειτουργία στην Μονή Αγίου Γεωργίου και κήρυξε. Στη συνέχεια τέλεσε Τρισάγιο στους τάφους του Πατριάρχη Αλεξανδρείας Πέτρου Ζ' και του Μητροπολίτη Ερμουπόλεως Παύλου. Αργότερα επισκέφθηκε τις Μονές Al-Baramous, Al-Surian, και Αγίου Bishoy. Επισκέφθηκε επίσης το Αιγυπτιακό Μουσείο Καΐρου και τις Πυραμίδες προτού επιστρέψει στην Tanta.

14.Ταξίδεψε στον ποταμό Νείλο. Στη συνέχεια επισκέφθηκε το παλαιό Κάιρο και τον Ιερό Ναό της Παρθένου Μαρίας at Babylon El-Darag, και το ιερό προσκύνημα του Αγίου Samaan του Υποδηματοποιού.

15.Επέστρεψε αεροπορικώς στην Αθήνα, όπου επισκέφθηκε την οικία του Παναγιώτη Γιώργα και στη συνέχεια επέστρεψε στο Λονδίνο.

16.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Χρύσα Στάμου συνοδευόμενη από τον Αρχιμ. Παντελήμονα Τσορμπατζόγλου, η Μαρία Etminnam-Rad με τον γιο της Μιχαήλ, και ο π. Ιωάννης Nankivell και ο Ian Prior.

17.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά το ζεύγος Κωνσταντίνου και Catherine Σιάτη με το θυγάτρίο τους, ο Επίσκοπος Διοκλείας κ. Κάλλιστος (με τον οποίο παρεκάθισε σε Γεύμα), ο καθηγητής David Frost μετά του Δρος Grant White, οι Αγιορείτες Μοναχοί Ιερεμίας και Άνθιμος συνοδευόμενοι από τον Αρχιμ. Νεκτάριο Σπύρου, ο Shabanza Mudjandambu Balaji, και ο Γιάννης Γιαννιόπουλος. Το βράδυ παρεκάθισε σε δείπνο στο εστιατόριο Χαλέπι μετά του Σάββα Καραγιάννη και του Κύπρου Νίκολα.

18.Παρέστη στην Ιερατική Σύναξη του εν Μ. Βρετανία Κλήρου του

Πατριαρχείου Μόσχας, που πραγματοποιήθηκε στο YMCA στην Craven Terrace Λονδίνου. Αργότερα τέλεσε τη βάπτισμα του θυγατρίου του ζεύγους Κωνσταντίνου και Catherine Σιάτη στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Στη συνέχεια μετέβη στη Σκωτία και το βράδυ τέλεσε τον Εσπερινό στον Ιερό Ναό Απ. Ανδρέα στο Εδιμβούργο, όπου παρεκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε προς τιμή του το ζεύγος Ιωάννη και Μέλπως Πλευρή.

19.Το πρωί κήρυξε στο Παρεκκλήσιο St. Salvator του Πανεπιστημίου του Αγίου Ανδρέα, παρεκάθισε δε αργότερα σε γεύμα που παρέθεσε ο Προϊστάμενος του Παρεκκλησίου, π. James Walker. Το βράδυ προήδρευσε Συνεδρίας της Εκκλησιαστικής Επιτροπής της Κοινότητας Αγίου Ανδρέα Εδιμβούργου και στη συνέχεια τέλεσε τον Εσπερινό στο Ναό της Κοινότητας, παρεκάθισε δε σε Δείπνο που παρέθεσε το ζεύγος Νίκου και Μαρίας Ευγενικού.

20.Επέστρεψε στο Λονδίνο το πρωί. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Συμεών Iliev, και οι Κύπρος Νίκολας, Άκης Ιωαννίδης και Μάριος Μηνιάδης, με τους οποίους και παρεκάθισε σε Δείπνο στο Εστιατόριο Χαλέπι.

21.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Δημήτριος Μπαθρέλλος και ο Κωνσταντίνος Κοντογιάννης, με τον οποίο και παρεκάθισε σε Γεύμα. Στη συνέχεια επισκέφθηκε το Γραφείο Εκπαίδευσης του Δημαρχείου του Croydon και αργότερα τον Ιερό Ναό Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης της περιοχής. Το βράδυ προήδρευσε Συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Ορθόδοξου Ομολογιακού Σχολείου "Άγιος Κυπριανός", Croydon.

22.Τον επισκέφθηκε ο Ιάκωβος Τσούνης, με τον οποίο και παρεκάθισε σε Γεύμα. Το βράδυ παρέστη σε διάλεξη στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου που δόθηκε από τον καθηγητή Ιωάννη Τζόβα σχετικά με τον Κώστα Χατζηπατέρα και τον Γιώργο Θεοτοκά της δεκαετίας του 1930.

23.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Παναγιώτης Αραβάνης με τη μητέρα του, Παναγιώτα, και το Διοικητικό Συμβούλιο του Αδελφάτου του Καθεδρικού Ναού Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Στο μεταξύ προήδρευσε Συνεδρίας των Βοηθών των Επισκόπων, με τους οποίους και παρεκάθισε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή.

24.Τέλεσε τη Νεκρώσιμη Ακολουθία για τον Κυριάκο Μιχαήλ στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου.

25.Τέλεσε Μέγα Εσπερινό στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Edmonton Μειζονος Λονδίνου με την ευκαιρία της υποδοχής της Θαυματουργού Εικόνας της Παναγίας της Πορταΐτισσας. Στη συνέχεια παρέστη στην Κοινωνική Εκδήλωση της Ελληνικής Εταιρείας Λονδίνου σε κεντρικό ξενοδοχείο.

26.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Αγίου Νικολάου, Shepherd's Bush Δυτικού Λονδίνου.

27.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αντώνιος Καϊταζής, ο Αγγλικανός Επίσκοπος του Edmonton (με τον οποίο παρεκάθισε σε Γεύμα), και ο Νότης Μιπαράχης. Το απόγευμα προήδρευσε συνεδρίας της Γραμματείας του ΕΦΕΠΕ σχετικά με την αγορά σχολικού κτίριου.

28.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Ανδρέας Κινιάρης, και οι Κηδεμόνες του Trust της Ιερής Μονής Προφήτη Ηλία (St. Elias' Monastery Trust), με τους οποίους και παρεκάθισε σε Γεύμα. Το απόγευμα παρέστη σε εκδήλωση συλλυπητηρίων (Condolence Meeting) στο Μουσουλμανικό Κέντρο Λονδίνου για τον Σείχη Zaki Badawi.

January

1. In the morning, His Eminence the Archbishop celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater, afterwards presiding at a *Te Deum* to celebrate the New Year and at the cutting of the St. Basil's Cake (*Vassilopitta*). In the evening, he blessed and cut the *Vassilopitta* at the headquarters of the Greek Cypriot Brotherhood in North Finchley.

3. In the morning, he received Messrs. Marinopoulos & Diamandopoulos.

4. In the morning, he presided at the funeral of Costas Iosif at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green.

5. In the morning, he presided at the reading of the Royal Hours and the Great Water Blessing of Theophany (Epiphany) in the Chapel of the Archdiocese. Afterwards, he received Mesdames Sotera Syka & Eleftheria Loizou. In the evening, he received Mesdames Anna Ioannidou & Maroula & Androula Antoniou.

6. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. John the Baptist in Homsey, afterwards presiding at the Great Water Blessing of Theophany.

7. In the morning, he presided at a Memorial Service for the late Andreas A. Embiricos in the Chapel of the Archdiocese. In the afternoon, he visited the Coptic Church Centre in Stevenage.

8. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Michael the Archangel in Margate, in continuation presiding at the ceremony of Blessing the Sea. Afterwards, he was a guest at the Luncheon organised at the Winter Gardens by the Charter Trustees of Margate and the local Orthodox Community.

9. In the morning, he received Mrs. Phani Papasavva. Afterwards, he presided at a meeting of the London-based hierarchy, entertaining them to lunch in continuation. In the evening, he blessed the office of N.C. Lemos, being entertained to supper by him afterwards.

10. At midday, he entertained Father Michael Seed and Michael Day to lunch at the Archdiocese.

11. At midday, he visited the offices of Kypros Nicholas, being entertained to lunch by him afterwards at the Vecchia Milano restaurant.

12. He received Georgios Hajifanis in the morning and Archimandrite Panteleimon Tsobatzoglou and Mrs. Valavanidou during the afternoon. In the evening, he was present at a meeting at St. Cyprian's School in Thornton Heath.

13. He received Constantinos Karagiorghis in the morning and Athanasios Karagiannidis in the afternoon. In the evening, he was a guest at Anthony Bailey's birthday party, held in Lancaster Gate.

14. In the evening, he was a guest at a Dinner given at the House of Commons in support of the Mayor of Barnet's Charity Appeal 2005/2006.

15. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of All Saints in Camden Town. In the early afternoon, he blessed and cut the Hellenic Centre's *Vassilopitta*, being entertained to lunch by the Committee afterwards.

16. In the morning, he blessed and cut the Hellenic College of London's *Vassilopitta*. At midday, he entertained Father Sorin-Adrian Chirlia to lunch. During the afternoon, he received Athanasios Kyrizopoulos and Demetrios Syllouris, Antonakis Yeroleμου & Marios Kaminaridis.

17. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Anthony & John the Baptist in Holloway on the occasion of the Community's 40th anniversary, afterwards being present at a celebratory reception. In the evening, he was entertained to supper by Antonios & Maria Nikolaidis.

18. Throughout the day, he was present at St Cyprian's V.A. Greek Orthodox Primary School in Thornton Heath. In the evening, he was entertained to supper by Bishop Athanasios of Tropaëou.

19. At midday, he entertained Andreas Aloneftis & Doros Partasidis to lunch. In the afternoon, he received Hieromonk-Syngelos Seraphim Kalamas. In the evening, he blessed and cut the Greek Shipping Co-Operation Committee's *Vassilopitta* at the Baltic Exchange.

20. During the afternoon, he received Miss Anastasia Dorcett and Bishop Andrij of Kratela (the Oecumenical Patriarchate's Ukrainian bishop for the United Kingdom), who was accompanied by two members of his clergy. In the evening, he blessed and cut the *Vassilopitta* of the Lyceum of Greek Women at the Hellenic Centre.

22. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Panteleimon in Kerton (Harrow), being entertained to lunch by the Community afterwards. In continuation, he visited the Greek Orthodox section of Pinner Cemetery. In the evening, he received Panaghiotis Aravanis.

24. In the morning, he received Bishop Basil of Sergievo. In the evening, he presided at Great Vespers in the chapel of the Archdiocese.

25. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy in the Chapel of the Archdiocese on the occasion of his nameday, later entertaining some of his guests to lunch at the Niki Restaurant. In the evening, he was present at the British launch of a book entitled "Reflections of Greece" compiled by Dr. Nikolaos Panaghiotou, held at the headquarters of the Greek-Cypriot Brotherhood in North Finchley.

26. In the morning, he received Manolis Foundoulakis. In the evening, he was present at the Hellenic Centre for the celebration of Hellenic and Christian Letters at which Dr. Nikolaos Panaghiotou delivered a lecture entitled, "The Three Hierarchs: Considerations on the Patristic Texts and the Greek Language". The celebrations were followed by a reception and an official Dinner.

27. During the morning, he visited Miss Christina Zacharia (a patient at St. Mary's Hospital in Paddington) and received Protopresbyter Andreas Hadjisavi. In the evening, he blessed and cut the Union of Lefkonikates' *Vassilopitta* at the Cypriot Brotherhood, being entertained to supper there afterwards.

28. In the evening, he was the guest of honour at a dinner given to mark his nameday by the Association of Greek Orthodox Communities in Great Britain and held in the hall of the Cathedral of the Holy Cross and St. Michael in Golders Green.

29. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater on the occasion of the celebration of Greek and Christian Letters. Afterwards, he entertained Nikolaos & Dionysia Panaghiotou to lunch at Thyateira House. In the evening, he presided at Great Vespers at the Cathedral of St. Andrew the Apostle in Kentish Town.

30. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Holy Cross and St. Michael the Archangel in Golders Green, being entertained to lunch there afterwards.

31. In the morning, he received Efstathios Mylonidis. At midday, he entertained Elizabeth Sobczynski (Chief Executive of the Levantine Foundation) & Haris Sophokleidis to lunch. In the afternoon, he received Panaghiotis Aravanis & Athina Watson.

February

1. At midday, he received Father Georgios Stavropoulos and his presbytera. In the evening, he presided at Great Vespers at the Cathedral of the Nativity of the Mother of God in Camberwell.

2. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green, being entertained to lunch there afterwards. In the afternoon, he received Spyros A. Metaxas & Nikolaos Moschonas, later reading a *Trisagion* in the Chapel of the Archdiocese for

their deceased relatives. In the evening, he was present at the launch of the publication "Greek Cypriots in the UK - A directory of Who's Who" at the Hellenic Centre.

3. In the afternoon, he received Nakos Skordylis. Later, he visited Diamandis Pant. Pateras, a patient at the Westminster & Chelsea Hospital.

4. In the evening, he was present at the Federation of Educational Associations of Greek Cypriots in England's annual Dinner and Dance at the Cypriot Community Centre in Wood Green.

5. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Three Hierarchs in Leeds, being entertained to lunch by the Community afterwards.

7. During the morning, he received the presidium of the Clergy Fraternity and Mrs. Sherin Kernal. In the afternoon, he received Metropolitan Amphilochos of Kissamos & Selino.

8. In the evening, he flew to Athens, where he was met by Panagiotis & Demetrios Yorlakis.

9. In the morning, he flew to Cairo, from where he travelled to Tanta. There, he visited the church of the Annunciation of the Mother of God and the Arabic Orthodox church of St. George.

10. In the morning, he travelled to Alexandria, where he was received by Pope & Patriarch Theodoros II of Alexandria. Later, he visited the Coptic cathedral of St. Mark, and the monasteries of St. Menas and St. Mercurius. In the evening, he was present at a service in Tanta's Coptic cathedral, during which he addressed the congregation.

11. In the evening, he celebrated Vespers at the monastery in which the Coptic bishop of Tanta resides and addressed the congregation. Afterwards, he was the guest-of-honour at a dinner given by Bishop Poula of Gharbeia & Tanta.

12. In the morning, he travelled to Cairo, where he attended the Divine Liturgy at the monastery of St. George and preached the Word of God. In continuation, he visited the cemetery, where he celebrated a *Trisagion* for the late Pope & Patriarch Petros VII and Metropolitan Pavlos of Hermoupolis. Afterwards, he visited the monasteries of Al-Baramous, Al-Surian and that of St. Bishoy. He also visited the Egyptian Museum in Cairo and the Pyramids, before returning to Tanta.

14. In the morning, he went for a cruise of the River Nile. Later, he visited the Old City of Cairo and the church of the Virgin Mary at Babylon El-Darag, with its shrine of St. Samaan the Shoemaker.

15. He left for Athens in the early morning, where he visited the home of Panagiotis Yorlakis. Later, he left Athens to return to London.

16. During the morning, he received Mrs. Chryssa Stamou (who was accompanied by Archimandrite Panteleimon Tsorbatzoglou) and Mrs. Maria Etmiran-Rad & her son, Michael. In the afternoon, he received Father John Nankivell & the Revd. Ian Prior.

17. During the morning, he received Constantinos & Katherine Shiatis, together with their daughter, and Bishop Kallistos of Diokleia, Professor David Frost & Dr. Grant White. He later entertained the bishop to lunch. During the afternoon, he received the Haghiorte monks Fathers Ieremias & Anthimos (who were accompanied by Archimandrite Nectarios Spyrou), Shabarza Mudjandambu Balaji and Yiannis Yiannopoulos. He had supper with Kypros Nicholas & Savvas Karaghiannis at the Halepi Restaurant.

18. In the morning, he addressed the six-monthly meeting of the clergy of the Moscow Patriarchate's diocese in Great Britain at the YMCA in Craven Terrace. In the afternoon, he baptised Alexandra, infant daughter of Constantinos & Katherine Shiatis, at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. Later, he left for Scotland, where he was met at the airport by Anastasios Symeonidis. In the evening, he presided at Vespers at the church of St. Andrew the Apostle in Edinburgh, afterwards meeting members of the

congregation. Later, he was entertained to supper by John & Melpo Plevis. 19. In the morning, he preached the Word of God in the chapel of St. Salvador of the University of St. Andrews, being entertained afterwards to lunch by the Chaplain, the Revd. James Walker. In the evening, he presided at a meeting of the Committee of the Community in Edinburgh, afterwards presiding at Vespers at the church. Later, he was entertained to supper by Nikos & Maria Evghenikos.

20. He returned from Edinburgh in the morning. In the afternoon, he received Father Simeon Iliev. In the evening, he was entertained to supper by Kypros Nicholas, Akis Ioannidis & Marios Minaidis at the Halepi Restaurant.

21. In the morning, he received Father Demetrios Bathrellos. He entertained Constantinos Kontoghiannis to lunch. During the afternoon, he visited the London Borough of Croydon's Education Offices and the church of St. Constantine & Helen in Upper Norwood. In the evening, he presided at a meeting of the Governing Body of St. Cyprian's School in Thornton Heath.

22. At midday, he was entertained to lunch by Iakovos Tsounis at the Halepi Restaurant. In the evening, he was present at a lecture delivered at the Hellenic Centre by Professor Ioannis Viovas celebrating the lives of Costas N. Hadjipateras & Georgios Theotokas in the 1930s.

23. In the morning, he received Panagiotis Aravanis, together with his mother, Panaghiota. Later, he presided at a meeting of the London-based hierarchy of the Archdiocese, afterwards entertaining them to lunch. In the evening, he received the Committee of the Brotherhood of the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

24. In the afternoon, he presided at the funeral of Kyriakos Michael at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green.

25. In the evening, he presided at Great Vespers at the church of St. Demetrius in Edmonton on the occasion of the reception into the church of a copy of the Ikon "Virgin of the Gate" (Portaitissa) icon. Later, he was present at the London Hellenic Ball, held at the Royal Lancaster Hotel.

26. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of St. Nicholas in Shepherd's Bush, being entertained to lunch by the Community afterwards.

27. In the morning, he received Antonios Kaitzidis. He entertained the Anglican bishop of Edmonton to lunch. In the afternoon, he received Notis Mitarachi. In the evening, he presided at a meeting of the E.F.E.P.E. Secretariat that dealt with the purchase of a new school building.

28. In the morning, he received Andreas Kiliaris. Later, he presided at a meeting of the St. Elias' Monastery Trust, afterwards entertaining the participants to lunch. In the afternoon, he was present at a Condolence Meeting (*Dua Magfirat*) at the London Muslim Centre in Whitechapel that honoured the late Sheikh Zaki Badawi.

During the months of January and February, His Eminence was represented:

by Archimandrite Damianos Constantinou at the Dinner & Dance of the Federation of Educational Associations of Greek Cypriots in England (4/2); by Archimandrite Aemilianos Papadakis at the International Council of Christians and Jews' Interfaith Gold Medallion award (7/2); and by a member of his staff at the Ionian Society's Vassilopitta cutting (26/1), a reception given by Sarum College (8/2), a lecture of the Greek Archaeological Committee (9/2), the Divine Liturgy celebrated by Archbishop Mark at Brookwood Monastery (12/2), and a meeting of subscribers to the British School at Athens (15/2).